

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLI. évfolyam • 2006. november

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Kétmillió hektár

A szép számmal megjelentek előtt Gazsó György erdőmérnök-színművész szavalt

Pethő József elnök beszédében az ÁESZ egybentartásának fontosságát hangsúlyozta, majd Gráf József miniszter Szabó Tibor helybéli gazdálkodóval jelképesen elültette a kétmilliomodik hektárt szimbolizáló fehérynár-csemetét

Az ünnepség végeztével sajtótájékoztatót tartott (balról): Luzzi József, Csóka Péter, Gráf József és Pethő József

A harmadik oldal

„**A**usztria-Magyarország a világ legnagyobb faanyag exportőre.” Ez a mondat a világ erdővagyonát felmérő első, 1910-ben készült tanulmányban olvasható. Néhány év elteltével és egy világgégés után azonban Magyarország már Európa erdőben legszegényebb országai közé tartozott, területének nem egészen 12%-át borították erdők.

Ebben a helyzetben olyan nagy tudású szakemberekre és felkészült politikusokra volt szükség, mint Kaán Károly, aki képes volt új utakat, új erdészeti politikát kijelölni. A politika alapelve egyszerű és világos volt: megvédeni és a természeteshez közeli állapotba vinni a megmaradt erdőket, az ország erdőterületét pedig minden lehetséges módon gyarapítani. Munkájuk nyomán fejlődésnek indult az erdészet, új erdők jelentek meg a domb és hegyvidékeken, de a Petőfi által megénekelte végtelen rónaságon is. Az erdőtelepítés lendületét ugyan a második világháború megtörte, az ötvenes években azonban már újra hatalmas ütemben létesültek új erdők, nemcsak az Alföldön, de a dombvidéki kopár területeken is.

Az erdőtelepítés üteme a költségvetés teherbírásiának függvényében változott, és változtak az erdőtelepítés célkitűzései is: a talaj és vízvédelemtől a faanyag források bővítésén át a természeteszerű erdők területének növeléséig, az élbetöbb vidék kialakításáig, kézzelfoghatóan igazolva az erdők sokszínű funkcióit és azt, hogy az erdő nemcsak faanyag forrása, hanem létünk egyik biztosítója is.

Az Európai Unióhoz való csatlakozással, ahol a vidékfejlesztés részeként új források nyíltak meg az erdő telepítésére, a korábbi évtizedekben nem tapasztalt figyelem fordult a telepítés felé. Így válhatott valóra, hogy az ország erdőterülete alig több mint 80 év alatt majdnem megduplázódott, és ma az ország 20%-át borítják erdők. Ezzel – ha nem is abszolút mértékben, de arányaiban – Európa legnagyobb erdőtelepítő országai közé tartozunk.

Erdőt telepíteni pedig nem egyszerűen munka, hanem a jövőbe vetett töretlen hit bizonyítéka. Mi, erdészek büszkék vagyunk erre az eredményre, de tudjuk, hogy ez nem a mi eredményünk, hanem az országé. Véletlen, de mindenképpen szimbolikus jelentőségű az, hogy a 2 milliomodik hektárt éppen Ópusztaszeren ünnepelhetjük, és itt bajlhatunk fejet a nemzet teljesítménye előtt, bízva abban, hogy mindaz, ami eddig létesült, gyermekeink és unokáink javát fogja szolgálni.

Csóka Péter

Tartalom

Mátyás Csaba: Kétmillió hektár	11 B/2	
Erdészek az országgyűlés elnökénél.....	338	
Pethő József: Egységben vagy szétszóródva	339	
Halász Gábor: Régi dicsőségünk.....	340	
Csóka György–Lakatos Ferenc: www.forestryimages.org	344	
Istvánffy László: Erdő, tőke, K+F és a gazdaságpolitika	345	
Lakatos Ferenc: A magyar kőris rovarvilága	348	
	<i>Babics István–Vízvári Ottó:</i> Védekezés a cserebogárpajor károsítása ellen	350
	1956. Emlékművek, emlékbeszéddek	354
	<i>Az első ültetett emlékmű, OEE emlékfaiültetés, Adamovich László, Magyar János, Grátzer Miklós, Faragó Sándor, Nagy László, ifj. Sarkady Sándor, Bujdosó Alpár, Németh Kálmán, Fodor Tamás beszédei</i>	
Kocsó Mihály: Volt diákjaink adományai	368	
Koltay András–Tóth János: Az erdővédelmi szakosztály Szatmár-Beregben	381	
15 éve Magyarországon a STIHL.....	382	
	<i>Szabó József:</i> Szegedi erdészstanulók Gyimesben	384
Magánerdőben.....	386	
	<i>Nagy Imre–Kiss Tibor–Hajdu Tibor:</i> A Nyugat-Dunántúli Régió erdőgazdálkodása	388
	A jogász válaszol.....	391
<i>Bán István:</i> Gímszarvas-rablógazdálkodás Magyarországon	92	
<i>Homonnay Zsombor:</i> A hülyeség ára	394	
<i>Búzás Zoltán:</i> A Kiotói Jegyzőkönyv	395	
<i>Ghimessy László:</i> Ismernünk kellene	396	
Egyesületi hírek	397	

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLI. évfolyam 11. szám (november)

FŐSZERKESZTŐ: **PÁPAI GÁBOR** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **DR. PETHŐ JÓZSEF** elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2006. november 21.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: Lengyel László fotómontázs.

Erdészek az Országgyűlés elnökénél

Az erdészeti ágazat számára fontos, hogy a kormányzati személyiségek mellett a parlament képviselői is tájékozottak legyenek az erdészek szakmai igényeiről. Az elmúlt időszakban a zöldek küldöttségét fogadta Szili Katalin házelnök asszony, ezért szükségét éreztük, hogy az erdészek szakmai véleményével is megismerkedjen. E célból kértünk személyes meghallgatást elnök asszonytól, aki 2006. szeptember 5-én készségesen fogadta az Országos Erdészeti Egyesületet (OEE) képviselő *dr. Pethő József* elnököt és *Ormos Balázs* főtitkárt és a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének (MEGOSZ) elnökét *Luzsi Józsefet* és főtitkárát *dr. Sárvári Jánost*. A megbeszélésen részt vett a kabinetiroda vezetője és helyettese is.

Szili Katalin házelnök asszony a parlamenti dolgozószobája melletti tárgyalóban fogadta a küldöttséget. Luzsi József, a MEGOSZ elnöke erdélyi fafaragást nyújtott át, mely a Magyar Köztársaság címerét ábrázolta, hátoldalán pedig a találkozó emlékét örökítette meg szövegesen. Dr. Pethő József átadta egyesületünk jelvényét, az Erdészeti Lapok egy példányát és a 2003-ban a Parlament felsőházi üléstermében megrendezett erdészeti nyílt nap összefoglaló kiadványát.

A házelnök asszony bevezetőként elmondta, hogy a nemzeti értékek megőrzése és a természet megóvása a szívügye. A fenntartható fejlődés szempontjából is fontos számára az erdészet. Véleménye szerint az erdészet gyökerei mélyen ülnek, sokkal nagyobb nyilvánosságra van szükség a megismeréséhez. Kezdeményezte, hogy a 2003. évi

parlamenti erdészeti nyílt nap után 2007-ben is kerüljön megrendezésre egy hasonló rendezvény. Az erdők területének bővítése is kiemelt feladat. A közeljövőben eléri hazánk a 2 milli-omodik hektár erdőterületet. Ez az esemény ünnepi rendezvényt érdemel, melynek védnökségét vállalta és azon személyesen venne részt.

Az erdészek hangsúlyozták, hogy a megjelent erdészeti civil szervezetek tényleges, nagyszámú tagságot és tömegbázist maguk mögött tudós civil szervezetek, amelyek az erdőben élő és dolgozó emberek és családjaik érdekeit képviselik. Továbbá elmondták, hogy az állami erdőgazdálkodás egysége megőrzendő, semmiféle szelektelésnek, privatizációnak nincs helye, hiszen csak egy egységes államerdészet képes az erdő hármaskörének megvalósítására. A védett erdők kezelésének leválasztása az állami erdőgazdálkodóktól tilos. A természetvédelemnek is megvan a fontossága, de az erdők kezelése az erdészet dolga. Az erdőgazdálkodás évszázados szakmai múltja bizonyított. A

minőségi erdőgazdálkodás bizonyítéka a sok ezer hektár ma védett erdőterület. Akkor lesz megnyugtató megoldás a vitás kérdésekben, ha a tárgyalóasztalnál a megfelelő tagsággal és tömegbázissal rendelkező, nem különböző érdekcsoportok által finanszírozott, hanem hiteles civil szervezetek képviselik magukat. Ha ez így lesz, akkor valószínűleg érdemi és baráti beszélgetés alakul ki a két fél között, hiszen könnyen belátható, hogy az érdekeink közösek. Csupán meg kell azokat tisztítani a szakmai túlzásoktól, az egyéni érdekektől és a túlzott politikai befolyástól.

Az elnök asszony megjegyezte, hogy az erdészek gazdálkodjanak, a természetvédelmi hatóságok pedig ha szükséges korlátozzanak és avatkozzanak be a természetvédelem érdekében. Láthatólag nem támogatta az állami erdők részleges vagy teljes privatizációjának gondolatát sem.

Az erdészek kifejtették, hogy az erdészet a vidékfejlesztés kiemelt területe, sok ezer családnak biztosítanak megélhetést. Az ország termőterületének minden negyedik hektárja erdő, ezért többet érdemel. Az erdőgazdálkodás válságmentes ágazat. Ezt veszélyeztetni nem szabad. Az Új Magyarország stratégiai tervben az erdészet megfelelő jogcímen legyen képviselve, mind például az erdő-környezetvédelmi kifizetések, az erdészeti szaktanácsadás támogatása. Az energiaerdő nem erdészeti kérdés, az ilyen ültetvényeket nem is tekintjük erdőknek.

A házelnök asszony javasolta, hogy a megoldatlan kérdések tisztázására a jövő év tavaszán kerüljön sor egy közös ülésre a Parlament Mezőgazdasági, Környezetvédelmi és Gazdasági Bizottságai részvételével.

A résztvevők kölcsönösen hasznosnak tartották a mintegy harmincöt percesen tartott megbeszélést és a folytatását szorgalmazták. A megbeszélés végeztével közös fotó készült a résztvevőkről.

Az erdészek delegációja nevében köszönjük, hogy a házelnök asszony igazán baráti és kötetlen eszmecserén adott lehetőséget az erdészeknek ágazatuk kiemelten fontos feladatainak megismertetésére és különösen köszönjük és várjuk a további együttműködést a kijelölt területeken.

Ormos Balázs és
Dr. Sárvári János
főtitkárok

Egységben vagy szétszóródva

A nemzeti Pantheon szomszédságában, a Hét Vezér vérszerződésének emblematikus helyéhez közel Ópusztaszer 91C erdőrészletben, a Föld Napján, ismét ünnepre gyűlt össze a magyar erdészársadalom. Magyarország erdőgazdasági célú területe elérte a 2 millió hektárt, erdősültsége a 20 %-ot. Hazánk ezeregyszáz éves történetéhez mindig szervesen illeszkedő erdőgazdálkodás újabb határkövét tette le. A találkozót bevezető „A kilenc csodaszarvas” c. ballada korlátot és megalkuvást nem ismerő történetének aktualitása és művészi tolmácsolása, az ünnepi beszédek mérték-tartása, de az erdő örök megújulását jelképező emlékoszlop avatása is, mind-mind méltó keretül szolgáltak. A novemberi napsütés meleget és derűt sugárzó erejével ajándékozta meg a szép számú résztvevőt, jó megvilágításba helyezve az ünnepség díszletét szolgáló alföldi erdőket. Minden adott volt ahhoz, hogy a magyar erdészet több évszázados munkájának látványos eredményét önfeledten ünnepelje. Az ünnepség hangulatába azonban diszsonáns hangok is vegyültek. Elnöki köszöntőm ünnepélyességét is az aggodalmak és a jogos elvárások megfogalmazásával törtem meg.

Mindezt a 2118/2006 (VI.30.) Korm. határozat váltotta ki, mely az államháztartás hatékony működését elősegítő szervezeti átalakításokról és az azokat megalapozó intézkedésekről dönt, így

2007. január 1-jei hatállyal

az Állami Erdészeti Szolgálat (ÁESz) 10 területi Igazgatóságát megyeszékhelyenként az összevont FVM szakigazgatási szervbe integrálja.

Mielőtt a határozatnak a magyar erdőkre és az erdészszakmára kiható veszélyeire kitérek, egy fontos elvi kérdésben állást foglalok. Meggyőződésem, hogy a jelen reform erdészeti vonatkozásaihoz felelősen gondolkodó erdésznek nincs köze. Ha van, az nem erdész! Létrejött a változtatás elveiből kiinduló – az erdészeti igazgatás speciális voltát figyelmen kívül hagyó – megfontolás eredménye. Mánmost, ha ez így történt, akkor minden olyan szakmai információ közreadása kötelező, mely segíti a felelős, a szakmát nem ismerő döntéshozókat a jó irányba vivő „erdei ösvény” megtelelésében.

Milyen tényezők erősítenek bennünket a jelzett verdikt elutasításában? A sikeres, máig ható erdőbővítő, erdővédő és erdőszerető múlt, a jelen vitathatat-

lan eredményei és a határozott jövőkép – minden külső segítség nélkül.

Elfogadom, ha in medio virtus, az erény útján tudnánk haladni, erdészeti igazgatásunk vitelének árnyalt módozatairól is lehetne párbeszédet folytatni. De most nem ennek van itt az ideje. Hazánk rendszerváltás utáni zavaros világa negatívan hat az egész erdészeti ágazatra. Épp ezért, ne sértődjön meg sem állami, sem magán erdőgazdálkodó, ha azt mondom, hogy az erdő védelme érdekében nélkülözhetetlen – mindegyik gazdálkodónál más-más okból – az ÁESz-nek a mainál még fokozottabb jelenléte. Most akarják átszervezni az alapokat jelentő szervezetet? Most, amikor a felelős Kormányzatnak, az erdészeti ágazatért felelős minisztere Európában egyedülálló tettként könyveli el erdőterület-gyapodásunkat. Az is volt, hisz a Trianon és a II. Világháború hazánkat és ágazatunkat sújtó mélységes katasztrófájából úgy állt talpra a magyar erdészet, hogy 1990-ig 600 ezer hektárral, utána napjainkig további 170 ezer hektárral növelte a magyar erdők területét. Így hazánk területének több mint $\frac{1}{5}$ -én (21,5 %) – termőterületének több mint $\frac{1}{4}$ -én (26 %) –, erdőgazdálkodás folyik.

Talán nincs is olyan ágazata az országnak, amely a rendszerváltozás során úgy tudta megőrizni működőképességét, hogy közben képes volt megfelelni a folyamatosan változó gazdasági, szakmai és társadalmi elvárásoknak is. Mindehhez szükség volt egy megbízható szakhatósági háttérre, amelyet a többszáz éves múltat maga mögött tudó ÁESz magas szinten képvisel.

Mit kell még tennünk erdészeknek,

hogy végre a mindenkori hatalom elfogadja nagykorúságunkat. Akár az ökológia, akár az ökonómia „fegyverét” hívjuk segítségül – egyre megy. Itt a józan ész azt diktálja, hogy a nemzet oly fontos kincsestára, az ERDŐ mellett szolgálatot teljesítő ERŐT nem gyengíteni, hanem egységben – mással nem fellazítva – tovább kell erősíteni, akár egy régóta várt erdész szakállamtitkárral is.

Ezen sorok szellemi háttérével indultam el a jó ügy szolgálatára tisztemből eredő felhatalmazással, szakmai meggyőződésből, melynek eddigi állomása-it közreadom.

2006. VII. 19. Részvétel a Magyar Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottság Erdészeti Albizottság ülésén.

2006. VII. 24. OEE-MEGOSZ közös szakmai javaslata az FVM és az Erdészeti Albizottság felé.

2006. IX. 05. OEE-MEGOSZ közös látogatása az Országgyűlés elnökénél.

2006. IX. 07-09. Részvétel és egyeztetés az országos Erdőrendezési Napokon.

Véleménycsere az FVM miniszterrel az alábbi alkalmakkor:

2006. IX. 10. – Nyíregyháza,

2006. X. 16. – Budapest,

2006. XI. 09. – Ópusztaszer.

2006. X. 17-18. – levélváltás a pénzügyminiszterrel.

2006. XI. 18. – levél a pénzügyminiszternek.

Meg vagyok győződve arról, hogy az erdészeti ágazatról hozott bármilyen döntés, így a napjainkra tervezett is, csak akkor jó, ha az erdő érdekében születik.

Dr. Pethő József
az OEE elnöke

Régi dicsőségünk...

Dr. Pethő József úrnak
elnök
Országos Erdészeti Egyesület
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Az Erdőrendezési Szakosztály nevében köszönöm aktív részvételét az elmúlt hónapban Sátoraljaújhelyen megtartott nagyrendezvényünkön, a XVI. Erdőrendezési Napokon. Szakosztályunk nagyra becsüli Elnök Úr szakmai elkötelezettségét, azt a nem titkolt együttérzést, melyet az erdőrendezés irányában tapasztaltunk. Örömről szolgál, hogy a szakosztály nyilvánossága előtt tárgyalhattuk meg az erdőrendezés helyzetét, problémáit, ahol az erdészszakma országos és helyi vezetői, erdőfelügyelők és erdőtervezők nagy számban jelen voltak.

A rendezvényen tárgyaltak rövid összefoglalására kaptam felhatalmazást a szakosztálytól.

A későbbiekben részletezett indokok alapján kérem Elnök Urat, hogy – az OEE, mint társadalmi szervezet, a rendelkezésére álló eszközök felhasználásával – teremtsen módot az erdészeti, az erdészeti igazgatásért felelős kormányzati szervekkel való tárgyalásra. Folytasson eredményes tárgyalásokat annak érdekében, hogy az erdők fenntartható fejlődéséért tevékenykedő, annak kereteit biztosító Állami Erdészeti Szolgálat, az erdészeti igazgatás feladatait ellátó szervezet, ne essen áldozatul egy olyan közigazgatási átszervezésnek, melynek részleteit egyáltalán nem, de kereteit is csak elnagyoltan ismerhetjük.

Az erdőrendezés helyzetét az alábbiak szerint ismertetem:

„Ma már mindenki számára nyilvánvaló, hogy az erdőkkel csak oly módon szabad gazdálkodni, hogy ebbéli tevékenységünk semmilyen formában ne veszélyeztesse az erdők létét, az élővilág zavartalan fejlődését és az eljövendő generációk esélyét arra, hogy az erdők nyújtotta javak és szolgáltatások köréből részesülhessenek. Az erdészetet a fenntartható gazdálkodás alapelveit több évszázada alkalmazza, de hosszú történelmi fejlődésre volt szükség, míg a jövőért érzett felelősség a szakma mindennapjainak részévé vált. Hajdan az erdőt közvagyonnak tekintették, szabadon használták, sőt irtották is. Mindez nemegyszer az erdő pusztulását okozta. Nyilvánvalóvá vált, hogy az erdő használa-

tát szabályozni kell, ehhez azonban arra volt szükség, hogy az erdő területét, a fatermés mennyiségét megismerjék, és az ésszerű korlátokat meghatározzák.

E kezdeményezésekből nőtte ki magát az erdőrendezés tudománya, mely az erdei környezeti rendszerek működésének megismerésén keresztül igyekszik az emberi tevékenység és a természeti folyamatok összhangját oly módon megteremteni, hogy a fenntartható gazdálkodás szabályai maradéktalanul érvényesülhessenek.” – olvasható az Állami Erdészeti Szolgálat honlapjának (www.aesz.hu) nyitó oldalán.

Az erdőrendezésről a kívülállónak is a rend jut az eszébe. Tudjuk, hogy az erdőrendezés fogalma összekapcsolódik a tartamosság elvével. Azzal a jövőformáló tevékenységgel, amelyet mi erdészek vezettünk be évszázadokkal ezelőtt. Tudjuk, hogy a környezetünknek semmivel nem pótolható természeti eleme, az erdő örökös fenntartása elképzelhetetlen e nélkül a tudatos mérnöki tevékenység nélkül, amely méltán emelte szakmánkat más tudományágaknak is példamutató, erkölcsi magasságba.

Erdészeti politikánk is a tartamosság elvén alapul, csakúgy, mint valamennyi fejlett országé. Az erdészeti politikák célja általában az erdők fenntartása és lehetséges fejlesztése gazdasági hasznuk és környezeti jelentőségük miatt. Első helyen említjük a gazdasági hasznót, mert igen fontosnak tartjuk, és tisztában vagyunk azzal is, hogy szakszerűen kezelt erdeink a többi célt már pusztán létükkel tudják szolgálni. (Itt gazdasági haszon alatt nem kifejezetten pénzületi nyereséget kell csak érteni, hanem mindazon javaknak a rendelkezésre állását, amelyeket csak egyedül az erdőből szerezhetünk meg.)

Az erdő és ember érdekeit egyaránt szolgáló erdészeti politika, a mindenkor hatályos jogszabályok és ezek alapján készülő erdőrendezési művek, az úgynevezett körzeti erdőtervek alapján végzett erdőgazdálkodási tevékenység során valósulhat meg. Ez a szabályozás, korlátozásokkal is jár, így az erdő, hasonlóan több más vagyontárgyhoz és tevékenységhez, korlátozott rendelkezésű tulajdon és a vele kapcsolatos tevékenységek szigorúan szabályozottak. A korlátozásra közérdekből van szükség. Miután az erdő, a legkülönbözőbb társadalmi igényeket és spontán használatokat is szolgálja, fenntartását közérdekű támogatásokkal kell elősegíteni. A köz-

érdekű támogatásoknak arányosnak kell lenni a közszolgáltatás mértékével.

Az erdőrendezés is közérdekű tevékenység, működtetéséről kezdettől fogva az állam gondoskodott. A kezdetek igen régmúlta tekintenek vissza. Az erdészet első írásos emlékei – majdnem 600 esztendővel ezelőtt – a szabályozásról szólnak. Magyarországon erdőgazdálkodásról, az első erdőrendtartások megjelenése óta beszélhetünk, amely egybe esik az erdőrendezés megszületésével.

Erdeink természetes környezetünk legfontosabb részét képezik. Természetes, természetstiszta erdeink a legstabilabb életközösségek, de emellett az erdő igen sérülékeny is. Elég az elmaradt gondoskodás és máris olyan károsodást szenved, amely egyáltalán nem, vagy csak hosszú idő után hozható helyre. Erdeink mai állapotának kialakulásában nemcsak a földrajzi, termőhelyi adottságok és a különböző környezeti hatások játszottak szerepet, hanem a történelmi körülmények is.

Erdeinkben a társadalom válsághelyzetei mindig nagyon mély, igen lassan gyógyuló sebeket ejtettek. Másfél évtizeddel ezelőtt – a rendszerváltás idején – új fejezetet kezdtünk írni a magyar történelem könyvébe. Ez a nagy változás az erdészeten is új körülményeket teremtett. A változások máig ható következményei hatalmas erdőrendezési feladatokat gerjesztettek.

Egy ország politikai, társadalmi és gazdasági átalakulása során fokozott figyelmet kell fordítani az erdőre. **A tartamosság – mai szóhasználattal, fenntartható fejlődés – elvének akkor is érvényt kell szerezni, amikor a politikai és gazdasági problémák megoldására való törekvés mellett háttérbe szorúlnak a szakmai kérdések.**

A magyar erdőrendezés a kezdetek óta európai színvonalon járul hozzá a tartamos erdőgazdálkodás feltételeinek biztosításához.

Az erdőrendezésnek több száz éves múltja van. Az elmúlt közel ötszáz évet nyolc korszakra lehet felosztani (Bővebben az „Erdészettörténeti Közlemények” XLV. kötetében leírtak alapján lehet tájékozódni). Az utolsó korszakot, mely még napjaink erdőrendezését is magába foglalja 1970-től számítjuk. *A mai erdőrendezési gyakorlat korszertő.* Elmondhatjuk és büszkén állíthatjuk, hogy a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás körében a legjobban szabályozott, zárt körben működik.

Ha valaki meg akarja változtatni, annak ismerni kell a létrejöttének

szükségességét, körülményeit, az évszázadokon át betöltött szerepét, a mai feladatait, jelentőségét, a távoli jövőre nézve kitűzött célokat és akkor venni a bátorságot a gyökeres változtatásra, ha annak hatásait is előre vetítette.

Az erdőrendezés mindig – a történelmi időkben is – a gazdálkodástól elkülönülten, annak befolyásától mentes szervezeti felállásban dolgozott. Szervezeti kialakulását a természetföldrajzi viszonyok, az ország egyes részeinek erdősültsége befolyásolta és nem a közigazgatási határok. Így alakult ki a mai Magyarország területén az a tíz erdőrendezési „ régió”, amely különféle hatásköri felállásban, de illetékességet tekintve napjainkig jól működő keretet szolgáltat az erdészeti igazgatásnak. Ezt, a gazdag történelmi múlttal rendelkező, több átszervezést, korszerűsítést és közigazgatási reformot megélt szervezetet szeretnénk a mai korszerű, jól működő állapotában megőrizni, fenntartani, hogy az itt dolgozó szakemberek, tanult szakmájuknak, választott hivatásuknak megfelelően, a köz javára, az erdők örökös fenntartásáért dolgozhassanak. Az Országos Erdészeti Egyesület érdekérvényesítő lehetőségeit kihasználva kívánjuk elérni a döntéshozóknál az Állami Erdészeti Szolgálat önállóságának megtartását, működési feltételeinek a fent említett közérdekből való biztosítását. Törekvéseink jogosságának, indokoltságának igazolására a körülményeket, feltételeket az alábbiakban részletezzük.

Az erdészeti igazgatás helyzete a közelmúltban (30 – 40 év)

– A Földművelésügyi Minisztériumot – ahová az erdészet is tartozott – 1945 és 1967 között nyolcszor szervezték át. Az erdészet ügyeit az 1945–1951 időszakban a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek Központi Igazgatósága kezelte. 1952-ben megalakult az Állami Gazdaságok és Erdők Minisztériuma, mely 1953-ban beolvadt az FM-be. Az erdészeti ügyek kiemelt kezelésére 1954-ben alapították az Országos Erdészeti Főigazgatóságot (OEF), mely 1967-ig működött. Ebben az időben, 1957-ig az Erdőrendezési Intézet, majd az OEF. Erdőrendezési Főosztálya irányítása alá tartozó erdőrendezősegek látták el az erdőrendezési feladatokat, mely kiterjedt az üzemtervek készítésére, felülvizsgálatára, a fejlesztési munkák végzésére és az erdőgazdaságok székhelyén dolgozó erdőfelügyelők tevékenységének irányítására, ill. a munkáltatói feladatok ellátására.

Összefoglalva, 1968-ig az erdészeti igazgatás központi irányítás

alatt állt, a minisztérium részlegei, vagy a hozzájuk ill. OEF-hez tartozó intézmények látták el a feladatokat.

– 1968. január 1-vel megalakultak, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumhoz tartozó Állami Erdőrendezősegek, ill. az Állami Erdőrendezősegek Műszaki Irodája (ÁEMD). A tíz önálló Erdőrendezőség ellátta az erdőtervezési és hatósági feladatokat, később természetvédelmi kezelési és hatósági ügyek is ide tartoztak, sőt vadászati üzemtervezéssel is foglalkoztak. Az ÁEMI mint országos illetékességű központi szervezet, valamennyi erdőrendezőségnek végzett szolgáltatásokat, térképészeti, fotogrammetriai, számítástechnikai munkaterületen és ellátták az erdőrendezés fejlesztési feladatait, a számítástechnika bevezetésével járó kutatásokat, fejlesztéseket.

Összefoglalva: a minisztérium irányítása alatt 10 önálló, azonos feladatokkal bíró szervezet látta el a tervezési és hatósági feladatokat, egy központi szolgáltató egységgel kiegészítve.

– A jogszabályokban lefektetett azonos előírások és kötelezettségek teljesítése, az üzemtervezési útmutatóban szabályozott szakmai feladatok ellátása a tíz

Nyírfalvi Károly

A fák

tekeregnek az ég felé, mint örült híd föld és ég között

engedj olvasni pórusaidból te vén aggastyán, te bölcs

a mézsfehér ég alatt félholt fa mesél a villámlásról

egyetlen egy fa ágas-bogas sziget a sziget közepén

sorban állnak a fák, összefogódzva egymást segítve

töredékek a réten, hírnökei az egykori fáknak

állnak párban, mint királynő és a király holtáig együtt

vizek sodrában ágak, törzsek, rönkök, megannyi áldozat

erdőrendezősegnél, a szigorú minisztériumi irányítás ellenére az 1970-es évek vége felé nagy eltéréseket mutatott.

1979. április 1-vel létrehozták a MÉM Erdőrendezési Szolgálatot, melyhez átirányították a tíz erdőrendezősegtől a tervezési feladatokat és az ÁEMI teljes feladatát, továbbá egyéb országos illetékességű szolgáltatásokat. A tíz erdőrendezőség hatósági részlegeiből megalakult az ugyancsak tíz önálló Erdőfelügyelőség (a természetvédelmi és vadászati jellegű feladatokat – a továbbiakban – az erdőfelügyelőségek nem látták el). A 11 önálló intézmény irányítása és felügyelete a minisztérium szervezetében működő Erdészeti és Faipari Hivatalhoz tartozott.

Összefoglalva: Az intézmények száma nem változott. Az átszervezés a hatásköröket és az illetékességet érintette. Alapítottak egy országos illetékességű szervezetet a tervezési és szolgáltatási feladatokra, továbbá működött 10 önálló, hatósági feladatokat ellátó szervezet.

– 1997. január 1-vel, a ma is hatályos erdőtörvény végrehajtásaként az FM miniszter megalapította az Állami Erdészeti Szolgálatot, a tíz Erdőfelügyelőség és a MÉM Erdőrendezési Szolgálat összevonásával. A közigazgatási reform keretében végrehajtott átszervezés eredményeként 11 önálló intézményből alakult egy országos illetékességű központi költségvetési szerv, melyhez tíz Igazgatóság tartozik, saját tervezési illetékességgel és hatósági jogkörrel.

Összefoglalva: 11 önálló intézményből keletkezett egy intézmény és a hatásköröket is egyesítették, a tervezést és felügyeletet egy helyre telepítették.

Az Állami Erdészeti Szolgálat, a finanszírozási problémái és létszám gondjai ellenére – a feladatok racionalizálását célzó jogszabály-módosítást beszámítva – működőképes szervezet, feladatait az előírásoknak megfelelően, a legkorszerűbb műszaki szinten és tartalommal, el tudja látni.

Az Állami Erdészeti Szolgálat feladatai

Feladatait elsősorban az erdőkről és az erdők védelméről szóló 1996. évi LIV. tv. és annak végrehajtási rendeletei határozzák meg.

Az ÁESZ fő feladatai a következő témaköröket ölelik fel:

– erdőleltár készítése az ország erdővel borított területére. (Évente a teljes erdőterület egy tizedének erdőleltárát újítják meg.);

– körzeti erdőtervek készítése, melyeket a földművelésügyi miniszter hagy jó-

vá. Ezek képezik az erdőgazdálkodók tevékenységéhez kötelezően előírt erdőgazdasági üzemtervek alapjait;

– alap- és tematikus térképek készítése, mely magába foglalja a légi felvételek kiértékelését, a GPS és földi geodéziai méréseket;

– az Országos Erdőállomány Adattár kezelése, mely magába foglalja az éves aktualizálást és az adattári információk szolgáltatását;

– az erdőgazdálkodás felügyelete, illetve elsőfokú erdészeti hatósági tevékenység, mely magába foglalja az:

• éves erdőgazdálkodási tervek elfogadását,

• az erdőkben folyó gazdálkodás (erdőművelési és fahasználati tevékenységek) ellenőrzését,

• az erdészettel kapcsolatos finanszírozási és támogatási rendszer működtetését;

– az erdők egészségi állapotának felmérése, a „Nagy távolságokra Ható Országhatárokon Átterjedő Légszennyezésre Vonatkozó Nemzetközi Egyezmény” (ICP Forests) keretein belül; az ÁESZ tölti be a Nemzeti Koordinációs Központ szerepét;

– az erdészetre és az elsődleges faiparra vonatkozó statisztikai adatok begyűjtése és feldolgozása;

– számítógépes alkalmazások és GIS alkalmazások fejlesztése;

– nemzetközi szervezetekkel (többek között FAO, ECE, OECD EUROSTAT stb.) való együttműködés;

– információszolgáltatás az erdészeti erőforrások helyzetéről és fejlődéséről, mind a kormányzati szervek, mind a nyilvánosság felé;

– az – elsősorban magán – erdőtulajdonosok informálása (szakmai tájékoztatók, könyvek szerkesztése, kiadása, közvetlen szaktanácsadás), akik nagyon gyakran igénylik az erdészeti ismereteket;

– az EU-tagsággal járó új feladatként, a mezőgazdasági területek erdősítése, EU-támogatásban delegált feladatok elvégzése;

A fenti feladatokat – az erdőtörvénnyel összhangban – az ÁESZ az erdők tulajdoni viszonyaitól függetlenül, valamennyi erdőterületre ellátja.

Feladatkörében szorosan együttműködik az erdőkkel kapcsolatos tevékenységi körben működő hatóságokkal, többek között a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériummal, a Vízügyi Igazgatóságokkal stb. Az ÁESZ további szoros kapcsolatban áll az Erdészeti Tudományos Intézettel és a Nyugat-Ma-

gyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karával, együtt dolgoznak a fatermési táblák és modelltáblák korszerűsítésében, fejlesztésében, az erdő-értékszámítás témakörében és az erdők egészségi állapotának felmérésében, az erdőrendezés tan gyakorlati oktatásában.

Az erdészeti igazgatás helyzete az Európai Unióban

Az Európai Unióban az erdészeti igazgatás szervezése nem egységes. A 25 tagország mindegyikének saját rendszere van, de a szervezeti felépítésben és a hatáskörök elosztásában sok hasonló, esetenként azonos elem fellelhető. A magyar közigazgatási reform során célszerű azért figyelni azokat a sajátosságokat, amelyek több ország esetében ismétlődnek vagy azonosak. A hasonlóságokat, azonosságokat – elkülönítve a kormányzati felelősségre, a hatósági és tervezési (erdőleltározás) feladatokra – az alábbiak szerint lehet csoportosítani.

– **Kormányzati felelősség:** Az erdészeti ágazat a mezőgazdaságért vagy a környezetvédelemért felelős tárcához tartozik, kivéve Svédországot, ahol az Ipari Minisztérium kezeli az erdők ügyét. Természetesen az egyes minisztériumok – ha elnevezésben azonosak is a magyar minisztériumokkal – feladataiban nagy különbség lehet.

– **Hatósági feladatok:** Erdészeti hatósági feladatokat – két kivételtől eltekintve – az adott minisztérium alá rendelt állami erdészeti szolgálat, vagy más elnevezésű, de hasonló feladatkörű szolgálatok látják el. Ezek az intézmények önállóak, kizárólag az őket felügyelő minisztériummal vannak hierarchikus kapcsolatban.

A költségvetési rendszerben kezelt állami erdők – az amerikai gyakorlathoz hasonlóan – általában, ezekhez a szolgálatokhoz tartoznak.

– **Erdőleltározás:** Állami feladat. A feladatvégzésre kialakult gyakorlat eltérő.

Általában az állami erdészeti szolgálat, vagy ezzel azonos, más elnevezésű szervezet végzi, esetleg szervezetileg önálló költségvetési szerv (ez volt a magyar gyakorlat is az Állami Erdészeti Szolgálat létrehozásáig). Erdősültebb országokban (Finnország, Svédország, ill. Ausztria) előfordul, hogy kutató vagy oktatási intézménynek van tervezési részlege.

– **Tervezés:** Ebben tapasztalható a legnagyobb változatosság. Az állami erdők esetében, ha az adott „szolgálat” maga kezeli az erdőt, akkor a tervet is maga készíti, de készítheti a leltározást ellátó intézmény is. Abban az esetben is készítheti a szolgálat, ha nem ő kezeli az erdőt. A magántulajdonú erdőkben végezheti az állami erdészeti szolgálat, támogatás, szakmai ismeretátadásként, szolgáltatásként, de sok esetben, mint nálunk is, a képesített magántulajdonos készítheti, vagy készíttetheti arra jogosulttal.

– **Egyéb feladatok** (vadgazdálkodás, kutatás): nem általános gyakorlat, de egyes tagországokban az erdészeti szolgálat jellegű szervezetek egyúttal a vadgazdálkodási igazgatási feladatokat is ellátják, illetve jelentős kutatási tevékenységet is folytatnak. Emellett rendelkezhetnek statisztikai, közönségtájékoztatási, PR és speciális szakképzési feladatokkal is.

Tehát a hazai erdészeti igazgatás a szabályozást és gyakorlatot tekintve hasonlóságot mutat az Unió más tagországaiban alkalmazott módszerekkel. Lényeges különbség, hogy sok más országtól eltérően az állami erdő esetében nem látja el a tulajdonosi feladatot, és erdőt nem kezel, illetve, hogy a nemzeti támogatások esetében kifizető ügynökségi feladatokat is ellát. Legnagyobb hasonlóságot az ír, lett, portugál és szlovén megoldáshoz mutat, de jól illeszkedik a francia, finn és szlovák modellhez is. Ha az erdőkezelés feladatát figyelmen kívül hagyjuk, akkor a ciprusi, Egyesült Királyság-béli, holland, lu-

Nőtt az ellenségességi mutatónk

Másfélszeresére nőtt a magyar társadalomban az úgynevezett ellenségességi mutató 2002 és 2005 között – mondta el Kopp Mária, a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének igazgatója. Ez azt jelenti, hogy az emberek egyre ellenségesebbnek érzik az őket körülvevő világot. Az „ember embernek farkasa” lelkiállapot a férfiaknál gyakrabban fordul elő. A rossz mutatók hátterében elsősorban a munkahellyel kapcsolatos stressz áll, ami főként azoknál jelentkezik, akik félnek állásuk elvesztésétől. Az Európai Unió pontosan kimutatta, mekkora veszteséget okoznak a munkahelyi stressz által kiváltott kiesések, betegségek. Ezért direktívát fogadott el, amely szerint a vezetőknek gondoskodniuk kell arról, hogy az általuk irányított munkahelyen jó munkahelyi légkör uralkodjon.

(Élet és Tudomány)

xemburgi és német igazgatásokkal való azonosság is szembeütő.

Fentiek is igazolják, hogy nem szükséges az erdészeti igazgatás szervezeti felépítését és feladatának főbb szerkezeti elemeit megváltoztatni, amely egyébként jelenlegi formáját a 2002-2004-ben megvalósított PHARE projekt keretében nyerte el, német és osztrák szakértők munkájának eredményeként. Ennek során nem csak egy modern térinformatikai rendszer került megvalósításra, hanem létrejött az alapja egy ügyfélbarát erdészeti adminisztrációs rendszernek, mely a közeljövőben internet kapcsolatban keresztül nyújt majd szolgáltatásokat a szélesebb publikum számára is.

Az erdészeti igazgatás sajátosságai

Az erdészeti igazgatás önállóságát az alábbi speciális vonások miatt szükséges biztosítani:

– Az erdő természetföldrajzi határokhoz igazodó ökoszisztéma, nem követ közgazgatási határokat;

– Az erdőrendezés módszerei, tevékenysége és szervezete, hazai és külföldi tapasztalatok alapján, évszázadokban mérhető történelmi fejlődés eredményeként alakultak ki, és a jelenleg használatos korszerű módszerek ezek beszámításával szerveződtek;

– Az erdők fenntartható fejlesztése ösztársadalmi érdek, mely gyakran ütközhet helyi, illetve rövid távú érdekekkel, az ilyen érdekellentétek kialakulását eleve célszerű elkerülni;

– Az ország erdővagyonának, az erdei élőhelyeknek és génkészleteknek a védelme és gyarapítása közérdek, melyet az állam csak egységes szemlélet és gyakorlat biztosításával tud érvényesíteni;

– Az erdőben folytatott emberi tevékenységek szabályozása, tekintettel az erdei folyamatok és az erdészeti gazdálkodási ciklusok minden más tevékenységtől eltérő, 100 évet meghaladó idejére, speciális ismereteket, egyéb agrártevékenységektől alapvetően eltérő szemléletet követel meg. Az erdészeti szakigazgatás olyan – szorosan az erdőhöz kötött – tevékenység, amely *nem tipikus bivaltali munka*. Az ún. szolgáltató jellegű feladatokat a hatósági döntéseket megelőzően, vagy egyidejűleg kell elvégezni, ezek szétválasztása lehetetlen, vagy ha erőltetve szétválasztjuk, a döntések szakszerűsége szenved csorbát, bonyolultabbá válik az ügyintézés és természetesen drágább lesz. Az erdészetben olyan élő környezeti rendszer a munka tárgya, amelyre nézve az előírások csak tendenciaszerűen érvé-

nyesülhetnek, így a gazdálkodók, az erdőtulajdonosok erdővel kapcsolatos tevékenységét nagyon sok, speciális tényező figyelembevétele mellett kell mérlegelni és a szükséges tennivalók jogszerűségéről dönteni, az esetek többségében a helyszínen, az erdőben.

– Az EU szabályozással összhangban speciális támogatási rendszert működtet, melyben 4 milliárd Ft-ot meghaladó központosított bevétel beszédéről és ezzel nagyságrendileg azonos támogatás folyósításáról gondoskodik, továbbá 10 milliárd Ft-ot meghaladó uniós forrás felhasználásának szakmai ellenőrző és ügyviteli feladatait látja el.

– Az erdő feletti, ösztársadalmi érdekből korlátozott rendelkezési jog, valamint az erdő által nyújtott, de értékkel nem mérhető javak és szolgáltatások biztosítása ugyancsak speciális feladat, mely alapvetően különbözik minden más természeti erőforrással való gazdálkodástól;

– Az erdészeti igazgatás feladatai ellátásához valamennyi erdőterület és valamennyi erdőgazdálkodó adatát tartalmazó önálló Országos Erdőállomány Adattár és térképi adatbázist működtet, melyhez az EU csatlakozás részeként PHARE forrás felhasználásával került modernizálásra, országos hálózatra épülő saját térinformatikai rendszere;

– Az Erdészeti Szakigazgatási Információs Rendszer (ESZIR) kialakítása, olyan 2 milliárd forint nagyságrendű, nemzetközi részvétellel elnyert PHARE-projekt keretében valósult meg, amelynek **alkalmazására a Kormány garanciát vállalt**. A rendszer keretein belül kiépített hálózat lehetővé teszi a különböző alrendszerek (tervezési, hatósági, gazdálkodói, termőhelyi, térképezési, Országos Erdőállomány Adattári stb.) online-kapcsolatát, az adatbevitelre jogosultak, a feldolgozásért felelősök és a különféle szolgáltatásokat végzők körében, de alkalmas az elektronikus ügyintézés bevezetésére is. A jelenlegi szervezet megbontásával a feladatok hierarchikus felépítése felborulna, a rendszer elemei és egésze működésképtelenné válna, beleértve a hálózatban kiépített infrastruktúrát, a technikai hátteret is. **A Kormány nem tudna eleget tenni garanciális kötelezettségének.** A rendszerre – a bevezetéssel és fejlesztéssel együtt – elköltött több mint 3 milliárd forint kidobott pénznek számítana. Szükségessé válna egy újabb rendszer kiépítése, amely további három-négy évet, hasonló nagyságrendű forrásokat igényelne, és közben működésképtelenné válna az erdészeti igazgatás.

Ahogy azt korábban is említettem, szükséges a jogszabályi háttér olyan változtatása, amelynek eredményeképpen egyszerűbb eljárásrend és hatékonyabb működés válik lehetővé. A feladat felülvizsgálata fontos, egyet lehet vele érteni. Ennek eredményeképpen kell meghatározni a feladatvégzéshez legjobban illeszkedő szervezetet és nem az előre elhatározott – nem tudni jó vagy nem jó, működőképes, vagy nem – szervezet árnyékában kell elvégezni a felülvizsgálatot. Ha egy szervezet nem alkalmas a feladatok ellátására, a hozzáigazított jogszabály alapján is csak a működés látszatát tudja fenntartani. Nincs drágább rendszer, mint a működésképtelen. **Biztonság az intézményeknek, biztonság a köztisztviselőnek olcsóbb, hatékonyabb működést jelent.**

Sok mindent el lehet venni az emberektől, címet, rangot, beosztást, fizetést, munkahelyet, de a tapasztalásukat, a hivatásuk betöltéséhez megszerzett képességüket, amelyen a felbecsülhetetlen értékű erdők jövője alapszik, nem, és ezt a tudást nem pótolhatja semmilyen kiöltött, mesterkéltszerű szervezeti forma.

Tisztelt Elnök Úr!

Remélem sikerült a kialakult helyzet súlyosságát érzékeltetni, annak ellenére, hogy nem ismerjük az átszervezés tervezett részleteit. Ha rendelkezésünkre állna az ágazat egészét érintő dokumentáció, a működőképes, takarékos szervezetre konkrét javaslatot tudnánk tenni, ennek hiányában ismételtlen az a kérésünk, hogy Elnök Úr tegyen lépéseket, az erdészeti ágazat, az erdők fennmaradásának érdekében, hogy az **Állami Erdészeti Szolgálat, a hatályos jogszabályokban elrendelt feladatát jelenlegi szervezetében, egységes erdészeti közszolgáltató szerepkörében tudja a jövőben is ellátni.**

Kiutat, a jelenlegi helyzetből – ha az erdők ügyét előbbre akarjuk mozdítani – az ember és ember, valamint az ember és természet közötti új kapcsolatoknak a létrejöttében látom.

Elnök Úr szíves közreműködésére, a fenti kapcsolatok kiépítésében – kihasználva az OEE közhasznú szerepét, a társadalmi szervezetek nyilvánosságát – az Erdőrendezési Szakosztály nevében számítok, hogy a mindannyiunk számára fontos erdők örökkön fennmaradassanak.

Budapest, 2006. 10. 02.

Erdész üdvözlettel,

Halász Gábor

az OEE Erdőrendezési Szakosztályának elnöke

Bizonyára vannak, akikben a fenti cím már önmagában is ellenérzést kelt. Az idegenkedés esetenként talán nem is alaptalan, hiszen a mindent behálózó, és egyre nagyobb teret kapó internet, mérhetetlen haszna mellett gyakran ellenőrizetlen, megbízhatatlan, sőt kifejezetten hazug információk „személtádjá” is lehet. Bizonyára változik azonban ez a negatív vélemény, ha a címben jelzett honlapot meglátogatva kiderül, hogy milyen szakmai kincsébánya nyitja meg kapuit ezen a web-címen. Előítéleteink kezelése érdekében nem árt átgondolni azt sem, hogy a digitális adattárolás és adatkezelés olyan mennyiségű információ gyors és kényelmes elérését teszi lehetővé, ami hagyományos módon teljességgel elképzelhetetlen. Különösen igaz ez a képekre, illetve az egyéb grafikus információkra (rajzok, térképek stb.). Gondoljuk csak meg, egyetlen 150 Ft árú, 700 Mb-os CD-lemezen könnyedén tárolható akár 10 000 színes fényképfelvétel is.

A website-ot a University of Georgia, a Bugwood Network és az USDA Forest Service (USA Erdészeti Szolgálat) hozták létre, illetve tartják fent. Továbbfejlesztésében mindazok a szakemberek is részt vesznek, akik készek arra, hogy szakmai témájú felvételeiket, illetve a hozzájuk kapcsolódó legfontosabb információikat megosszák a világ más tájain élő kollégákkal, kutatókkal, oktatókkal, diákokkal, vagy érdeklődő laikusokkal. Az adatbázisban jelenleg (2006. szeptember 24.) 1028 szerzőtől származó, 6745 tárgyhoz tartozó (rovar, kórokozó, kárforma, állat- és növényfaj stb.) 43 335 kép található. Mire ezen írás az olvasók elé kerül, ez a szám nyilvánvalóan tovább fog növekedni. Az 1028 szerző egyben azt is jelenti, hogy világszerte legalább ennyien mindenképpen jönnek és támogatandónak tartják a kezdeményezést. A honlapon több szakkönyv teljes terjedelemben, képeivel, szövegével együtt megtalálható. A képek túlnyomó része erdővédelmi témájú, de más szakterületek (botanika, erdei állatok, erdőművelés stb.) háttéranyaga is folyamatosan fejlődik. A webhelyen fellelhető képek között többféle szempont szerint lehet keresni (taxonómia csoportosítás, tudományos név stb.). Megkönnyíti a keresést, hogy az egyes szakterületeken belül témánként elkülönített, önálló webhelyként is működő altémák találhatóak. Ilyenek például az inváziós állat- és növényfajok (*www.inva-*

sive.org), vagy az integrált növényvédelem (*www.ipminimages.org*).

A website meglehetősen komoly forrást bonyolít le. 32 000 regisztrált felhasználója van, 2006. első félévében közel 22 milliószor tekintették meg oldalait. A honlapon található képek többféle felbontásban is letölthetők, így mindenki megtalálhatja az igényeinek (PowerPoint előadás vagy nyomtatvány) és lehetőségeinek (internet hozzáférés) megfelelőit. A képek a szerző szabályszerű feltüntetésével szabadon használhatók oktatási célokra. Kereskedelmi célú felhasználásra (nyomtatott publikációk stb.) a szerző előzetes engedélye szükséges.

Mely körből kerülnek ki a jelenlegi felhasználók? A legnagyobb számban az erdővel, erdővédelemmel, erdőműveléssel foglalkozó *szakemberek* látogatják az oldalakat. Az itt található képek jól felhasználhatók különböző bemutatók összeállításakor, legyen az ismeretterjesztő előadás, vagy valamilyen oktatási intézményben megtartandó tanóra. Mind ezen túl azonban egyre emelkedik azon anyagok aránya, melyek egy-egy rovar-, vagy növényfaj beazonosítását teszik lehetővé. Különösen hasznos lehet ez behurcolt fajok azonosítása, vagy jobb megismerése céljából. A webhelyet látogatók másik csoportja a *laikusok* közül kerül ki. Ők azok, akik találtak valami „dögöt” a kertben álló tölgyfán, és szeretnék ennek

kilétét megismerni, sőt ha lehet megtudni azt is, mit lehet ellene tenni. Jelenleg elsősorban az angol nyelvterületről kerülnek ki ezek a felhasználók, ami az oldalak nyelve miatt érthető. A leggyorsabb és legpontosabb keresést a tudományos nevek alapján érhetjük el.

Egy ilyen adatbázist kétféle megközelítéssel lehet használni: 1. Használok ugyan, de nem adok hozzá semmit. 2. Használok is, és hozzá is járulok a bázis bővítéséhez, fejlesztéséhez.

Ha az 1. verzió hívei vannak többségben, akkor a rendszer lassan fejlődik, esetleg el is hal. Ha viszont a 2. hozzáállás válik dominánssá, akkor a képgyűjtemény és a hozzá kapcsolódó információforrások folyamatosan és gyorsan fejlődnek, miáltal használhatóságuk is napról napra jobb lesz. Ha tehát sokan érzik magukénak, akkor egyre inkább bőséges aranybányává válik.

Nyugodt szívvel javasoljuk mindenkinek, hogy próbálja ki, és győződjön meg róla, érdemes-e használni, illetve saját közreműködéssel érdemes-e fejleszteni a rendszert.

Napirenden van egy hasonló jellegű, európai honlap kialakítása is, mely megfelelő finanszírozási háttér mellett (pl. európai pályázatok) akár 1 éven belül is életre kelhet. Hazai szakemberek (NYME, ERTI) meghatározó szerepet kívánnak vállalni létrehozásában, illetve fejlesztésében.

**Csóka György és
Lakatos Ferenc**

Országjáró séták

A Corvina Kiadó „Országjáró séták” című sorozatában Vojnits András tollából jelent meg a „Magyarország nemzeti parkjai” című kiadvány. A szerző tömör, de igen tartalmas ismertetést ad 10 nemzeti parkunk történetéről, területi adatairól, elérhetőségéről, valamint geológiai, botanikai, zoológiai, történelmi és kulturális értékeiről. Csak világlátott, nagy tudású, elhivatott és jó tollú szerző tud olyan hatékonysággal írni, mint ahogyan azt Vojnits András teszi. Az eredmény a terjedelmet messze felülmúló információtartalom, ami még sűrűsége mellett is élvezetes olvasmány. Csupán 34 oldal terjedelmű, mégis kiváló esszenciája Magyarország sokszínűségének, változatosságának, melyet Alfred Brehm a XIX. században a következőképpen jellemzett: „Magyarország fekvése kedvezőbb, mint

bármely más európai országé. Az Északi- és Fekete-, a Balti- és a Földközi-tenger között, a nagy északkeleti síkságtól az Alpokig egyesíti magában a délvídeket és északot, a pusztát és hegyiséget, erdőt, folyót, mocsarat...”

A kiadványt neves magyar természetfotósok (a teljesség igénye nélkül: Berta Béla, Forrágy Csaba, Kapocsy György, Vajda Zoltán) kiváló felvételei (összesen 69) színesítik. Nem túlzás állítani, hogy a kiadvány írott és képi tartalmát tekintve is az egyik leghatékonyabb bevezető hazai nemzeti parkjaink megismeréséhez.

Ezzel, és a Corvina Kiadó egyéb kiadványaival kapcsolatban a *corvina@t-online.hu* e-mail címen, illetve a *www.corvina kiado.hu* honlapon kaphatunk tájékoztatást, információkat.

Csóka György

Erdő, tőke, K+F és a gazdaságpolitika

Mottó: meglátni azt amit mindenki lát, kimondani azt amit senki sem mer, (vagy akar)
Szentgyörgyi Albert után szabadon

„Lehetőségek és kibívások a megújuló energiaforrások piacán” címmel a Deloitte globális könyvvizsgálati, adó-, vezetési-, pénzügyi tanácsadó cég (kormányzati is) M.o.-i képviselője 2005. okt. 26-i keltezéssel honlapján www.deloitte.com/dtt/press_release/0,1014,cid=99779&pv=Y,00.html) következő ki nyilatkozatot tette:

„A megújuló energiaforrások hosszú távú terjedésének alapfeltétele, hogy a magántőke vonzó befektetési lehetőséget lásson benne, mert az új kapacitások kiépítésénél nem lehet alapvetően közvetlen állami forrásokra építeni. Ráadásul amennyiben nagyrészt magántőke (stratégiai befektetők, pénzügyi befektetők, bankok) finanszírozásában létesülnek az új energiatermelők, és az állam csak a megtérülést biztosító környezet létrehozására koncentrál, akkor az is biztosítható, hogy a fejlesztések a hatékonyabb technológiák felé áramoljanak.” (csak halkán jegyzem meg ez a hatékonyság jelenleg 20–30%.)

Világos beszéd, de hogy még egyértelműbb legyen a saját maga által megfogalmazott kérdésre:

„Mik a magántőke legfontosabb szempontjai az új megújuló energiához kötődő beruházások megítélésakor?” mindjárt a kívánatos választ is megadja, mégpedig ismét kérdések formájában. Nézzük ebből a két legjellemzőbbet:

– árbevétel stabilitása: mennyi ideig biztosított az áram átvétele az adott áron?

– alapanyag-beszerezés stabilitása: milyen a versenyhelyzet az alapanyagpiacon, mennyire stabilak az árak és a beszerzési források, lehet-e hosszú távú szerződéseket kötni?

Ennek az ideológiának az életben eddig megvalósított változatához, hogy milyen eredménnyel járt/jár, nem szükséges kommentárt fűzni. Minden reálsan és egyéni érdektől mentesen gondolkodni tudó kolléga számára világos kell, hogy legyen, hová vezet ez az út.

A magántőke nem mindenható, legfeljebb csak néhány embert, aki elegendő (?) nagyságrenddel bír ebből, tesz átmenetileg mindenhatóvá. Az állam nem bízhat a gazdaságban mindent a magántőkére. A magántőkének kényszerpályán

mozgó sajátos érdekei vannak. Ezért képtelenség azt elvárni, vagy akár azt hinni (bár ő ezt terjeszti magáról), hogy ő mindig a közösség érdekeit tartja szem előtt és a mi boldogulásunkért kockáztatja begyűjtött tőkét, megszerzett pozícióját. Nemcsak az érdekei, de céljai is eltérnek a közösségtől. Az ehhez vezető út pedig meglehetősen szövevényes és átláthatatlan. De mindig a közösség érdekeinek megfelelő színben tünteti fel magát. Úton-útfélen azt sulykolja belénk: az állam rossz gazda, vonuljon ki a gazdaságból. Az államtól azonban előbb elvárja, hogy maximális biztonságot teremtsen számára, garantálja az extraprofitot. Versenyhelyzet pedig csak a beszállítói között legyen, és ezt a versenyhelyzetet is természetesen közpénzből teremtjük meg számukra (ültetvénytámogatás; továbbá „zöldáram” és erőmű-átalakítás támogatása; ingyenes CO₂-kvóta; CO₂-kereskedelem; mindehhez a legősibb, az örökösen megújuló, legtermészetesebb, legtisztább energiaforrásra, a vízre épülő erőmű démoni tulajdonságokkal való felruházásán keresztül vezet az út).

Az államnak joga, sőt kutyakötelessége az adófizető pénzét nemcsak ésszerűen elkölteni, hanem annak értékét is megőrizni. Ennek érdekében pedig befektetnie is kell. Nem merülhet ki abban a tevékenysége, hogy parttalanul szórja a pénzt, hatástalan, triviális hatástanulmányokra. Hangzatos és egyébként szintén közkeletű stratégiai projektek átszerkesztésére, átültetésére, átmásolására egyik ágazatból a másikba, sőt nem egyszerűen ágazaton belül. Ebben felmerül az adott szakmák testületeinek, vezetőinek, képviselőinek, szereplőinek felelőssége is. Úgyhogy eljutunk a gazdasághoz, politikához, annak vezetőihez. Ezen keresztül vissza, saját magunkhoz, a választókhoz. Örökösen megújuló ördögi kör. De lehet és kell is tisztítani, finomítani a folyamatot. A politika tehetetlensége nem lehet kibívó számunkra. Ehhez nagyon rövid időn belül meg kellene fogalmaznunk és le kellene fektetnünk, mégpedig ezúttal nem (horribile dictu) politikai, stratégiai – innovatív – „panel” projekt műnyelvezeten, hanem egyértelmű, közérthető, (az állampolgár részére is) gyakorlati és kézzelfogható módon: mi a megoldás arra?

Adott a téma: ismeretes az erdőgazdaságok sarangolt fa (egyelőre maradjunk ennél a tűzifa kifejezés helyett) egykori értékesítési gondjai, ennek –

szabadjon azt mondani – eszelen megoldása: az eltüzelése a jelenlegi módon. Továbbá a faiparnak ebből adódó mesterségesen (nem tisztességes versenyhelyzetből) létrehozott hátrányos és veszélyes pozíciója.

Nemcsak téves, de kifejezetten ésszerűtlen és megengedhetetlen gazdasági és ökológiai kockázatokkal jár az ún. „energiaültetvény-erdők” víziója is.

Európában és itthon már legalább 40 éves múltra tekintenek vissza az „ültetvény-kísérletek”.

Ezek tanulmányozásából, és bizonyos eredményekből (ez kizárólag csak a fatömeghozamra vonatkozik) azonban az is megállapítható lett volna már régen, hogy egyébként sem alkalmas a villamosenergia-gondoknak sem a megoldására, de még az enyhítésére sem. Másfél millió m³ faanyag (és nem csak kizárólag tűzifa!) 20-30%-os hatásfok mellett történő elfüstölésével 2-3%-ot jelent a villamosenergia-mérlegünkben. Miközben a hírek szerint völgyidőszakban rendszeresen kénytelenek vagyunk ingyen is exportálni a villamos áramot déli szomszédaink felé. Még távlatilag sem megoldás, még akkor sem, ha a nyilvánvaló és kézzelfogható ökológiai, sőt gazdasági veszélyekről, kockázatokról egyesek még beszélni sem hajlandóak.

Elfogadhatatlan, hogy a kutatások támogatása helyett az állam a támogatások kutatására kényszerít bennünket. A mai világban ettől sem várhatunk sok eredményt. Az eredményt nem nehéz megőlni, részben már lájuk. A kereskedelmiileg hasznosítható felfedezés és találmányok terén azonban már nem ez a helyzet, mert itt egy jó pozíció megszerzéséhez az egyetemi és más kutató szervezeteknek sokkal hatékonyabb kapcsolatban kell lenniük a magángazdasággal. Ha a kutatás nem hoz a magántőkének profittá konvertálható eredményt, akkor még mindig számos megoldás kínálkozik. Sminkelni kell, és ami kilóg, azt közérdekké kell nyilvánítani. Sőt, a siker hatásosabb és garantált, ha ezt még környezetkímélővé is tudjuk varázsolni (pl. az eszelen erdőtüzelés széndioxid-semleges téveszméje.)

Az állam a 80-as évek végéig támogatta a kutatást és fejlesztést, és tény, hogy a tanulásnak, oktatásnak és a kutatásnak erős közös hagyományai (sőt értékei is) voltak. A Világbank szerint a legtöbb kelet-európai országban ma még nincs túl szoros kapcsolata a magánszférával a ku-

tatói tevékenységnek. Ez a felismerés ébreszthetett reményt arra bizonyos lobbycsoportokban, hogy a K+F jobb kapcsolatot találhat a kereskedelmi hasznosulással, állami tőkével, de az ő közreműködésükkel, felügyeletükkel és legfőképpen irányításukkal. A Világbank szerint a szorosabb kapcsolat létrejöttében a kormányoknak is szerepet kell vállalni. Rendszerben, de amennyiben közpénzből finanszírozzák ezt a fajta szerepvállalást, akkor csak szoros szakmai, társadalmi kontroll mellett képzelhető el a jövőben. Nem mérülhet ki az állam szerepe abban, hogy hangzatos, de eleve triviális, gyakran párhuzamos (ál)kutatásokra hatalmas összegeket utaljon ki. A kutatás eredményében és eredménytelenségében is, az államnak, a közösségnek is, de a (csak) nevében kockázati magántőkének is részesülnie kell olyan arányban, amilyen arányban azt finanszírozta. A kutatás folyamatát és a juttatott pénzeszközök fel-

használását az államnak joga és kutyakötelessége folyamatosan ellenőrizni arra választott szakmai kuratóriumon keresztül. Az állam, a közösség lehetősége azt eldönteni, hogy az eredményből a részét értékesíti-e a magánszféra felé, vagy folyamatos bevételi forrásként megtartja.

Ha a gazdaságpolitikusok úgy döntöttek, hogy az erdőnek a versenyszférában a helye, és láthatóan rá is kényszerítik erre a szerepkörre, akkor teljesen más pozíciót elfoglalva, más felfogással kell odaülnünk a tárgyalóasztalhoz.

Amennyiben a politikának nem lenne beleszólása, valószínűleg (remélhetőleg) lenne egy kellemes mellékhatása is a megoldásnak, hogy vége lehetne a közvéleményt és sok esetben a szakmát is joggal irritáló politikusi vádászatoknak is. Azoknak is, amelyekről a közvélemény nem is értesül. Nem kényszerülnénk ezek elnézésére. Gondolom ezzel a megoldással a Parlament

képviselőinek Vadászklubja is egyetért és „lelkesen” támogatni fogja. Ez nekik is „érdekük” lenne, igaz így ritkábban kerülnének az újságok negatív híroldalaira. Viszont jobban ügyelhetnének a szakmai és etikai normák betartására.

Nemcsak a természetnek, az erdőnek a létfeltétele a megújulás, hanem az abból élő társadalmi rétegeknek, vezetőknek is. Ehhez azonban a közélet szereplőinek józan belátása és akarata is szükségeltetik, a pillanatnyi egyéni érdekek kissé háttérbe szorításával. De be kell látni a szakmának azt is, hogy példát kell vennünk, el kell kezdenünk a szálaló, de akár a csoportos felújító vágást is. A megújuláshoz az erdőben is hozzátartozik az ön- és felkészülés képessége ősidők óta. Mi sem kerülhetjük ki. Az erdőgazdaságok vezetése és ezáltal – ami a legfontosabb – a szakmánk ne legyen kiszolgáltatva a mindenkori aktuálpolitikának.

Istvánffy László

A szegedi másodikosok, a legkisebb 56-osok

A Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola 2005-ben ünnepelte az erdészeti oktatás Szegeden való megjelenésének 50. évfordulóját és az erről beszámoló írásban (Erdészeti Lapok. 2005. szept.) szóltak az első itt végző – még Debrecenből ájtott – osztályról.

E történeti hőskor osztályai közül már jelentkeztek az előttünk lévők, az itt kezdők közül az elsők (EL. 2004. dec.), a negyedikek (EL. 2005. ápr.), az ötödikek, (elsőször, EL. 2003. szept.), és most mi is bemutatkozánk, a második

Szegeden kezdő osztály, az 1956-ban indulók és 1960-ban erdésztechnikusi oklevelet szerzők. (Most volt a rendhagyó találkozásunk.)

32-ten végeztünk, egy magyar kártya csomagnyian, milyen élet-lapokkal?

Az iskola akkori tanárai közvetítette szellemiségét és a diákéletet már szinte tökéletesen megidéztek előttünk a jeltett színes írásokban. Mi is hálával gondolunk nagyszerű tanárainkra, – akiket meghatottan láttunk újra a filmen, az iskola jelenlegi igazgatója – a mi kedve-

sen szigorú tanárnőnk fia – Halápi Nándor jóvoltából. A régi iskolánk gondozott, korszerűen átalakult termeiben járva emlékeztünk.

Szeretnénk itt név szerint megemlékezni eddig elhunyt nyolc osztálytársunkról, mivel többüknek talán ez lesz az egyetlen szakmai búcsúszó: először Elek Imre, majd Joó Pál, Farkas József, Barotányi György és Papp István erdésztechnikus, Tamássy György őrnagyként, Újvári Miklós agrármérnök-ként és Waldmann Gábor földrajz-biológia szakos tanárként távozott el közülünk.

Betegsége miatt nem lehetett a találkozón két társunk, köztük sajnos az ebből az iskolából kinövő, talán legeredményesebb sportoló, Ölveti László. Ő a szabadfogású birkózás lepkesúlyában három országos bajnoki címig (1965, 1966 és 1969/52 kg-ban), válogatottságig, a karlsruhei 1966-os EB-n IV. helyezésig és az 1965-ös manchesteri világbajnokságon bronzéremig jutott el.

Keresgéljük, mi is lehetett az osztályunk megkülönböztető sajátossága?

Először, talán éppen az ötvenhatoságunk. Az, hogy az iskola legfiatalabbjaiként, a beilleszkedés kezdetén ért el bennünket és zúgott el felettünk az 1956-os forradalom. Mindnyájunkat befolyásolt, kit csak megérintett, kit pedig robbanásszerűen felnőtte avatott a történelem sodra.

A szegedi hangulatról, az országban először itt megalakult MEFESZ-ről (Magyar Egyetemisták és Főiskolások

Szövetsége), a szegedi egyetemisták szerepéről írt Szolcsányi János akadémikus: Szegedi szikra gyújtotta fel az '56-os forradalmi lángot címmel (Magyar Nemzet, 2005. nov. 3.) és ugyanerről Stefka István (MN. 2006. ápr.22.): Egy a százezerből címen.

Az osztályunk másik sajátosságának látjuk, hogy széles sávban szóródva jutottunk el más szakmák felé.

Ehhez a négy végzett lányunk sorsa adalék lehet: Margit és Zsóka, akik a gyakorlatban is küzdő, helytálló „erdésznők” egyik első képviselői – közgazdasági képzéssel kiegészülve

végezték eredményes munkájukat, kiegyensúlyozott életvitellel. Viola régész tudós lett. Olga valószínűleg Kubában él.

Az osztályból az eddig említettek kivül egy állatorvos (egyetemi oktató is), egy vegyész (szintén egyetemi ember gyógyszerati laborban), egy jogász (még vámtiszt és ott tanár is), még két agrár-mérnök (az egyik kárszakértő is) és egy-egy pénzügyi-számviteli és vendéglátóipari főiskolás lett.

Maradtunk azért az erdészetenél és közelében is – ha eléggé szétszórta: is: hárman erdőmérnökként (egyikük még

közgazdászként is) és a többiek különféle kiegészítő tanulmányok (munkavédelem, faipar stb.) után erdésztechnikusként igyekeztünk becsülettel szolgálni a magyar erdőket, változatos szektoraiban, vagy az erdészeti igazgatásban, jelentősebb beosztásokban és közkatonaként is egyformán.

Volt fővadász, most sikeres vállalkozó társunk elegáns vendéglátásával zárult a találkozó Szőregen, – „cimbora azt kívánom élj soká!” Ehhez, – mindazokkal együtt, akik megtekintik itt megmutatott mai magunkat – jó szerencsét!

Csuka Imre

XI. Erdészeti Sportnapok Tatán

Reprezentatív környezetben, a tatai olimpiai edzőtáborban került megszervezésre a XI. Erdészeti Sportnapok, az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezete és a Vértesi Erdő Zrt. szervezésében. A sporttalálkozón több mint 400 erdészeti dolgozó vett részt. A rendezvényen Egyesületünket Schmotzer András alelnök és Ormos Balázs főtitkár képviselte. Most a sportolás helyett a kapcsolatok építésén volt a hangsúly. Mint megtudhattuk, Schmotzer András alelnöknek is szerepe volt a sportesemény elindításában. Az erdészet területén sok rendezvény kerül megszervezésre évente. Ezek többségén az alkalmazottak vagy diplomások vettek részt. A szakszervezettel összefogva egy olyan rendezvény elindításán kezdtek dolgozni, melyen többségében a fizikai dolgozók vesznek részt. Ez lett az erdészeti sportnap, melyet több mint tíz éve gondoz a szakszervezet, összefogva a rendezésben valamelyik erdőgazdaság-

gal. He bele gondolunk, hogy a Vándorgyűléseinken hétszáz fő szokott részt venni, igen komoly rendezvénynek tekinthető a sportnap. Ez a rendezvény megtartotta egyszerűségét, baráti jellegét és olcsóságát. A sportnap találkozót jelent az ágazati felsővezetőknek is. Többször felvetődött a beszélgetések folyamán, hogy célszerű volna teljessé tenni az erdőgazdaságok részvételét a sportnapon. Megérdemlik alkalmazottaik, vállalkozóik is, hogy évente részt vehessenek egy országos rendezvényen. Ugyancsak örömmel töltené el a jelenlévőket, ha minden erdőgazdaság vezetője(i) megjelenének a rendezvényen. Az ÁPV Zrt. részéről Koleszár István ügyvezető igazgató, a Vértesi Erdő Zrt. vezetése részéről Holdampf Gyula, az igazgatóság elnöke és dr. Széles Attila vezérigazgató köszöntötte a megjelenteket, köztük a főszervezőt, Müller Gáborné főkönyvelőt.

A sportnapon megjelent az OEE új

szakosztályának az Erdei Sportok Szakosztályának vezetője Gerely Ferenc, aki szándékát jelentette be egy általuk kifejlesztett sport bevezetésére. Ez tájfutással összekapcsolt sport, melyet a rendezvények helyszínén tartanak. Azért is lenne népszerű, mert a lefutott sportágak után a versenyzők program nélkül maradnak és szükséges egy olyan sportág, mely alkalmat ad a szurkolásra és az együttlétre. Reméljük, a jövő évi sportnapon már az új sportág versenyzőit is köszönhetjük a versenyeken.

Gratulálunk a szervezőknek és minden résztvevőnek, kiemelten a nyerteseknek. A csapatversenyt az ÉSZAK-ERDŐ Zrt. nyerte, második a Mecseki Erdészeti Zrt., harmadik a Vértesi Erdő Zrt. csapata lett.

A sportnapokat színesítette, hogy éppen Tatán edzett a labdarúgó válogatott. Sportolóink szívesen készítettek közös fényképeket a hírességekkel.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

A magyar kőris rovarvilága

Bevezetés

Nincs könnyű helyzetben, aki arra adja a fejét, hogy részletesen bemutassa a magyar kőris rovarvilágát.

Az első nehézség abból adódik, hogy a kőrisek magas mérgezőanyag-tartalmuk miatt nem tartoznak a rovarvilág legkedveltebb tápanyagai közé. Míg a rendkívül gazdag rovarközösséget felmutató hazai tölgyek hatszáznál több, a növényi részeket különbözőképpen elfogyasztó rovarfajjal dicsekedhetnek (Csóka & Szabóky, 2005), addig a kőrisek csoportja kénytelen „beérni” néhány tucat fogyasztóval. A rovarvilág kőrisektől való tartózkodását mutatja az is, hogy több, amúgy igen polifág faj is inkább elkerüli, vagy ha végszükségben (gradáció során) meg is rágia leveleit, nem tud kifejlődni rajta (pl. gyapjaslepke, gyűrűlepke).

A következő nehézséget a kőrisek csoportján belül a magyar kőris különleges helyzete adja. Ha történt is valamilyen szintű elkülönítés az egyes kőrisfajok között a rajtuk előforduló rovarközösség tekintetében, az maximum a virágos kőris – magas kőris szintje. Viszonylag „fiatal” taxonómiai helyzete (1956!) miatt kifejezetten a magyar kőrisre koncentráló entomológiai vizsgálatok nem voltak. Meg kell azonban említeni Tóth József gemenci vizsgálatait.

Nézzük, mely gazdasági jelentőséggel bír, vagy esetleg védett rovarfajokkal találkozhatunk a hazai magyarkőris-állományokban! Az itt felsoroltak elsősorban a kőrisekre általánosan vonatkoznak, néhány kifejezett magyar kőris specialistát leszámítva, ahol ezt külön kiemelem. Az eddigi „év fája” ismertetéseknek megfelelően nem kerülnek megemlítésre azok a rovarfajok, melyek előfordulhatnak ugyan a magyar kőrisen is, de ez az előfordulás mind a rovar, mind a gazdanövény szempontjából alárendelt jelentőségű.

Lombozaton előforduló fajok

A kőrisek legismertebb lombfogyasztója a kőrisbogár (*Lytta vesicatoria*). Kártétele ritkán éri el a gazdaságilag is jelentős szintet, de gyakorlatilag mindenhol előfordul, ahol kőris van. A magas kőrist előnyben részesíti a többi kőrisfajjal szemben. Ha valahol megjelenik, mindig nagyobb (néhány százas) csoportokban találkozhatunk vele. Jelentőségénél talán érdekesebb egyedfejlődése. A talajba lerakott petékből ki-

kelt szürkés színű (háromkarmú, ún. triangulinus) álcák *Compositae* és *Ranunculus* virágokra másznak fel, ahonnan magányos méhfélék (pl. *Bombus* fajok) fészkébe vitetik magukat. Itt a felhalmozott mézzel, vagy a méhek petéivel, álcáival táplálkoznak.

Szintén a bogarak rendjéből kerül ki a kőris gömbormányos (*Stereonychus fraxini*), ami, ellentétben az előző fajjal, néha jelentékeny károkozó. Elsősorban fiatalabb telepítésekben jelenik meg, ahol károsítása esetenként a fák pusztulását is okozhatja. A fajról tudjuk, hogy legalább annyira szereti a magyar kőris leveleit, mint más kőrisfajokét. Az évente egy generációval szaporodó bogár már kora tavasszal megkezdte „áldásos” tevékenységét, mikor a megpattanó rügyek belsejét kirágja. Később áttér a levélkéke fogyasztására. Jellegzetes lyukakat rág a levelekre, melyről – igaz csak távcső segítségével – de a talaj szintjéről is felismerhető. A levélben bábozódik, majd június-július folyamán jelenik meg az új nemzedék és jelentkeznek az újabb, most már erősebb kártétel.

Szintén a lombozaton fogyasztja a *Gracilaria (Xanthospilapteryx) syringella*, amely faj már a keskenyszárnyú, vagy aknázómolyokhoz (*Gracillariidae*) tartozik. Ennek megfelelő az életmódja is: kezdetben a levéllemezben aknáz (kb. két hétig), majd a következő levélkéből már sodratot készít és így fogyasztja el azt. Több sodrat elkészítése után az utolsóban bábozódik. Évente két generációja fejlődik ki. Az előző fajhoz hasonlóan, inkább fiatal állományokban lehet jelentős fellépése, ahol erősebb kártétele esetén a fák el is pusztulhatnak.

Hasonló életmódú, bár más családba (*Phutellidae*) tartozó lepkefaj a *Prays curtisellus*. Ez a kifejezetten kőrisfogyasztó faj is először aknát készít a levéllemezben, majd lyukakat rág rá. Az utolsó lárvastádiumban pedig gyakran össze is szövö a levélkéket. Érdekessége a fajnak, hogy hernyó alakban telet, ráadásul legtöbbször a csúcsrügybe fura-kodva. Korábbi jelenléte gyakran a törzsek villásodásáról ismerhető fel.

Még néhány, a kőrisekhez kötődő lepkefaj: A *nyárfa szender (Lantiboe populi)*, azon kevés rovarok közé tartozik, melyek viszonylag könnyen váltanak a fő gazdanövényükről (ebben az esetben nyárráról) a kőrisre. A *Calospilos pan-*

taria nevű araszólo kifejezetten kötődik a kőrisekhez. Az *Amphipyra pyramidea* nevű bagolylepke faj pedig nedves, párárs helyeken szívesen társul a kőrisen táplálkozó más lepkefajokhoz.

De nem csak bogarak és lepkék nyomával találkozhatunk a levélkéken. Az aknázólegyekhez (*Agromyzidae*) tartozó *Paraphytomyza beringi* kígyózó aknája is előkerülnek egészen szeptember-októberig, amikor is a nemzők elhagyják az aknákat. Viszonylag kevés levéldarázsnak sikerült adaptálódnia a kőrisekhez. Ide tartozik a *Macrophya punctatum-album*. A május-júniusban megjelenő álcák először ennél a fajnál is kis lyukakat rágunk a levéllemezbe, majd áttérnek nagyobb levélrészek elfogyasztására. Jellemző a fajra, hogy a fő és a nagyobb mellékerek érintetlenül maradnak. Július-augusztusban már a talajba vonul, ahol áttelel. Kelet-, Délkelet-Európában kifejezetten gyakori, ahol elsősorban városi környezetben lévő fákon jelentkezik. Számíthatunk rá, hogy az elkövetkező években nálunk is gyakrabban jelenik meg.

Több gubacskepző rovarcsoport is készít gubacsokat a magyar kőris levelein. Ezek lehetnek atkák (pl. *Aceria fraxinivora*, *Vasates epiphyllus* és *V. fraxini*), de a tetvek csoportjából kikerülő fajok is. Ez utóbbiak jellegzetes képviselője a *Phyllospis fraxini*, melynek gubacsait elsősorban napsütötte területeken, fiatal fácskákon találhatjuk meg. Nem szabad azonban megfeledkeznünk a gubacslegyek családjáról sem. Elsősorban a *Dasineura* fajok (*D. acrophila*, *D. fraxini* és *D. fraxinea*) jelentősek. Mindhárom faj a leveleken, levélkéken okoz gubacsokat, ahol azok általában a főéren helyezkednek el. Jelenleg még nem rendelkezünk részletes információkkal arról, hogy ezek a gubacskepző fajok mennyire preferálják az egyik, vagy másik kőrisfajt.

A tetvek csoportjából még ki kell emelni a lisztecscékhez (*Aleyrodidae*) sorolt *Siphoninus phillyreae* nevű fajt, ami polifág ugyan, de erdei környezetben elsősorban a kőriseken szívat. Elsősorban fiatal fákon, évente több nemzedéke (2-4) is kialakulhat.

Kéregben és fában

A magyar kőris kérgében több szúfaj is készíti meneteit. Leggyakoribbak a nagy kőriszú (*Hylesinus crenatus*), valamint a tarka kőriszú (*Leperesinus*

varius). Mindkét faj csak a kőriseken fordul elő, ennek megfelelően a magyar kőrisen is. Életmódjukból kiemelendő, hogy nem is a szaporodási rágással okoznak igazán kárt, hiszen az anyabogár pusztulófélben levő vagy még gyakrabban kitermelt, vagy már elhalt fák kérge alatt készíti anyameneteit és rakja le petéit. A kikelő bogarak azonban egészséges, vitális fákat keresnek fel, hogy ott ivarérettségük eléréséig ún. érési rágást folytassanak. Ebben az esetben nem is az elfogyasztott növényi részek mennyisége a jelentős, hanem a bogarak által terjesztett baktériumok, amelyek nagyon sok esetben kőrissrák kialakulásához vezetnek.

A szübugarak jellegzetes, kétkarú anyamenettel rendelkező rágásképpen túl más jellegű menetekkel is találkozhatunk a kéreg alatt. Ezekre inkább az a jellemző, hogy menetek csupán a kezdeti szakaszban futnak a kéreg alatt, viszonylag hamar áttérnek a fatestre, és annak különböző szintjeiben folytatódnak. Ilyen például a *szeplős díszbogár* (*Poecilomota variolosa*), amely főként napsütötte, szegélyen álló törzseken fordul elő, vagy a *Stenocorus meridianus* nevű cincér, ami szintén a naposabb helyeken a fák gyökfőjénél készíti meneteit. A védett fajok közül ki kell emelni a *bavasi cincért* (*Rosalia alpina*), mely nevével ellentétben nem csak hegyvidéki területeken és nem csak a bükkösökben fordul elő. További igen ritka, fokozottan védett faj a *magyar facincér* (*Rhopalopus ungaricus*), szintén kőrisekben fejlődik ki.

A kéreggel, majd faanyaggal táplálkozó rovarfajok legjellegzetesebb és leggyakoribb képviselője a *kis farontólepke* (*Zeuzera pyrina*), amely a különböző gyümölcsfák mellett első-

sorban a kőrisen fordul elő. Különösen gyakori az ártereken található kőrisekben, azaz kifejezetten szereti a magyar kőrist is! Kör keresztmetszetű, kb. 3 mm nagyságú kirepülési nyílását mindenhol megfigyelhetjük.

Közvetlenül a fába készíti meneteit a törzsszű (*Platypus cylindrus*), amely a leggyakoribb hazai fában költő szű a kőriseken. Nem feltétlenül szükséges számára kitermelt törzs vagy ág, kitűnően érzi magát a visszamaradó tuskókban is.

A fiatal, vékony kérű részekben szívogatnak a *kőriss pajzstetű* (*Pseudochermes fraxini*) egyedei is. Nagyon gyakori a legyengült (pl. vadkárosított) egyedeken, melyeket aztán nagy tömegben tud ellepni.

Termés

Kifejezetten a kőriss magjára specializálódott a *Lignyodes emucleator* nevű ormányos, de találkozhatunk a termésekben az *ezüstmintás sodrómoly* (*Pseudargyrotoza comvagana*) hernyóival is. Ez utóbbi faj gyakori ártéri erdeinkben.

Gyökér

A kőriss, vagy pláne a magyar kőriss gyökerére specializálódott rovarról nincs tudomásunk. A talajlakó polifág fajok, mint például a *cserebogarak* (*Melolontha* spp.), vagy *feketelelábú gyalogormányos* (*Otiorrhynchus niger*) azonban nem kerülnek ki a fászkák gyökereit.

A felsorolásban nem tértem ki viszont a nagyvad kérdésére, holott mind a magyar, mind a többi kőrisses állományainkban ez legtöbbször nagyobb jelentőségű, mint a rovarkárosítás. A vad által okozott kéregsérülések a rovarok (és a kórokozók) előtt kaput nyitnak, legyengítve a fák ellenálló képességét.

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a többi fafajhoz képest nagyon keveset tudunk a magyar kőriss rovarfaunájáról. Ismert ugyan néhány faj, amely erősen kötődik hozzá, minden bizonnyal többen vannak azok, melyekről további ismeretek megszerzése szükséges.

Dr. Lakatos Ferenc

Baktériumkommunikáció-stop

A bakteriális fertőzések leküzdésére a mikrobák közvetlen elpusztítása helyett a közöttük lévő kommunikációt bénítják meg amerikai kutatók, így a baktériumok nem válnak rezisztenssé az antibiotikumokra. Ahhoz, hogy a baktériumok megfertőzzék az embert, saját maguk által előállított vegyi anyagokra vannak utalva, amelyekkel kommunikálnak is. Amennyiben ezen anyagok mennyisége elér egy bizonyos küszöbértéket, a mikroorganizmusok megváltoztatják életmódjukat: már nem egyesével közlekednek, hanem közösséget, úgynevezett „biofilmet” alakítanak ki, s

e réteg által védekezik a kolónia az antibiotikumok ellen. Helen Blackwell és munkatársai a Wisconsin Egyetemről olyan szubsztanciát fejlesztettek ki, amely egészen célzottan szakítja meg a meghatározott baktériumtörzsek kommunikációs csatornáit. Így meg tudták akadályozni, hogy azok a baktériumok, amelyek a bélben élnek és az emésztést segítik, kárt szenvedjenek. A kutatók további vizsgálatokat akarnak végezni, hogy pontosan mely esetekben alkalmazható az embereknél és hasznonyeinknél az új eljárás.

(Élet és Tudomány)

Döbbenetes mértékben olvad a sarki jég

Josefino Comiso kutatásvezető azt nyilatkozta: ehhez hasonló jelenség korábban sosem fordult elő. A tudósokat már régóta aggasztja a sarkvidéki jégtömegek nyári olvadása, de ilyen mértékű télen bekövetkezett jégolvadásra korábban nem volt példa. Több mint 25 éve az északi sarki jégtömegek telente lassanként fogyatkoztak, évtizedenként nagyjából tömegük 1,5 százalékát veszítik el. Az

elmúlt két évben azonban az olvadás tempója helyenként 10–15-szörösére gyorsult. 2004 és 2005 között a jégtömeg mennyisége 2,3 százalékkal csökkent, az elmúlt év során pedig további 1,9 százalékkal olvadt el. A téli jégolvadás rossz hír az óceáni élővilágra nézve. Ez a fajta jég a nyári olvadáskor kiváló szaporodási teret jelent az óceáni tápláléklánc legalján álló planktonok számára.

(Élet és Tudomány)

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

Egyfajta védekezési technológia a cserebogárpajor károsítása ellen

Bevezetés

A Nagykanizsai Erdészet területén az 1996-2003 közötti időszak extrém, száraz időjárása következtében fokozottabb mértékben fellépő pajorkár miatt homoki erdősítéseink katasztrofális helyzetbe kerültek. A vadkár és az aszály károsítása mellett a cserebogár-pajor károsítása is hatványozottan jelentkezett. Az eddig alkalmazott technológiák immár nem bizonyultak megfelelőnek a pajorkáros területek felújítására. A tuskózás-forgatás nélkül végzett erdősítések csak a mélyebb fekvésű helyeken és humidabb időjárás mellett fejeződtek be 10 éven belül. Az elmúlt 10-15 év homokon végzett erdősítései általában tuskózás-forgatás nélkül indultak, de 3-4-szeri pótlás után 5-7 év elteltével forgatás után újra kellett azokat kezdeni. Újabb többszöri pótlást követően 12-15 éves korban váltak befejezhetővé. Azokban az erdősítésekben, ahol forgatás nem történt, nem volt tartható a 10 éves befejezési határidő. Az ilyen erdőrészek egy részének befejezése után a maradék területen hátralék alakult ki, amit gyakran újra kellett erdősíteniük.

További problémát okozott a tuskózott-forgatott területeken alkalmazott erdőfelújítási, ápolási és védelmi technológiák hibája. A nagy költséggel (kb. 350 000–400 000 Ft/ha) előkészített területek talajfertőtlenítése általában túl korán történt – amikor a pajorok (vagy egy részük) még mélyen tartózkodtak. A 10 ezer db/ha csemetét vagy fészkes makkvetést a kereskedelmi forgalomban kapható rövid hatástartalmú vegyszerekkel nem tudtuk megvédeni, a hosszú hatástartamú szereket – pl. Lindafor (lindán) – pedig kivonták a forgalomból.

1. táblázat. Hagyományos felújítási technológiák károsítási kategóriák szerint

Kategória	Várható befejezési határidő	Felújítási költség (mai árakon)	Megjegyzés
1. Vad- és pajorkár által nem érintett területek	6 év	650 000,- Ft/ha	
2. Vadkáros területek	6 év	850 000,- Ft/ha	Kerítéssel: az 1. vagy 2 évben bekerítve
	10 év	950 000,- Ft/ha	Kerítés nélkül: Vadkár ellen Cervacolos védekezés
3. Pajorkáros és vadkáros területek	15 év	2 070 000,- Ft/ha	7. évben forgatás, újraerdősítés
	10 év	1 880 000,- Ft/ha	Csak pótlások. (siker csak humid időjárás és mély fekvésű hely esetén)

A bajcsai tömbben így a 2000. évre a kb. 400 ha folyamatos készlet több mint 1/4-e nem érte el a 70 %-os sikert (84,8 ha-t forgatni kellett, 23,4 ha forgatott területet újra kellett erdősíteni).

Az ÁESZ fakitermelési korlátozások bevezetését helyezte kilátásba.

Erdőrészlet-besorolások kárkategóriák szerint

Fentiek a helyzet átgondolására készített minket: első lépésként a várható károsítások szerint (pajorkár-, vadkár-) kategóriákba soroltuk erdőterületeinket, erdősítéseinket, majd ezen besorolás alapján készítettük el felújítási technológiánkat.

Új technológiák

A 3. kategóriába tartozó erdőrészekben olyan új technológiára volt szükség, amely a következő követelményekkel és feltételekkel szemben megállja a helyét:

– Hosszú hatástartalmú szert rövid hatástartalmú szerrel kell kiváltani, tehát a vegetációs időben többszöri be-

avatkozás lehetséges legyen olcsón, hatékonyan és gyorsan.

– A felhasznált szernek feltétlenül érintkeznie kell a pajorral, tehát megfelelő időben és helyre kell juttatni, továbbá egyszerre érintő (kontakt) és gyomorméregnek (táplálkozás során felvehető) is kell lennie. Erre azért van szükség, ha a pajor előbb kezdi rágni a gyökeret, mint a bejuttatás időpontja, akkor a gyökéren át felszívódó szertől a táplálkozás következtében elpusztuljon.

Fentiekből következik, hogy a csemete gyökérszómájába vagy egy kicsit lejjebb kell a szert bejuttatni.

– Olyan eszközrendszert kell létrehozni, hogy a rovarölő szert (esetleg más anyagot) megfelelő mennyiségű vízzel (és esetleg egyéb vivőanyaggal) gyorsan a növény által felvehetővé lehessen tenni a gyökérszómájában. Azonali beavatkozást tegyen lehetővé.

– Környezetbarát legyen a technológia, hogy talajfertőtlenítő szerrel ne az egész erdőrészt területét kelljen kezelni, hanem csak a csemeték gyökérének közvetlen környezetét.

1. kép. 1 m² „pajortermése” Belezna 7B1 erdőrésztletben

2. kép. Pajorkár

3. kép. Tuskózás

4. kép. Csöbe öntözés talajfertőtlenítéssel

Az alábbiakban ismertetjük a fenti feltételeknek eleget tevő technológiát, melynek a következő elnevezést adtuk:

Gyökérszónába való állandó beavatkozási lehetőség csöves ültetéssel:

– **Teljes talaj-előkészítéssel**

– **Részleges talaj-előkészítéssel (pásztázással)**

– **A gyökérszónába való állandó beavatkozási lehetőség /röviden: csöves ültetés/ leírása**

a.) *Teljes talaj-előkészítés tuskózással*

A tarvágást követően – őszen vagy tavasszal – a területet lánctalpas kotróval kituskózzuk, a tuskókat legfeljebb 6 m széles párhuzamos prizmákba dózerrel összetoljuk, illetve – szabdaltnak esetén – a területen lévő vízmosásokba, mély árkokba szállítjuk. Nagy teljesítményű traktor segítségével mélyforgatást végzünk. A talaj folyamatos feltáráásával követjük a pajor, illetve az imágó mozgását és a mélyforgatást akkor végezzük, amikor a pajor a forgatandó rétegben található.

b.) *Részleges talaj-előkészítés tuskózás nélkül, pásztázással.*

Amennyiben – szakmai és költség-takarékossági okokból – nem végzünk tuskózást, ill. szántásbetárcsázást, úgy Bagodi pásztakészítővel, ill. altalajlazítóval végezzük el a talaj-előkészítést.

A kétféle talaj-előkészítésnek vannak előnyei és hátrányai, melyeket erdőrésztelenként kell mérlegelni (2. táblázat).

2. táblázat

	Teljes talajelőkészítés	Részleges talajelőkészítés pásztázással
Előny	<ul style="list-style-type: none"> ■ pajortömeg egy részét a tuskósorokba toljuk, másik részét pedig a forgatás során megsemmisítjük ■ Traktorral, öntözőgéppel, szárúzóval könnyen járható területet kapunk 	<ul style="list-style-type: none"> ■ olcsóbb ■ a tápanyagban gazdag humuszréteg gyorsabb növekedést biztosít a csemetek részére a későbbiekben
Hátrány	<ul style="list-style-type: none"> ■ humuszréteget eltoljuk, ezáltal a csemetek későbbi növekedése tápanyag hiányában lelassul ■ költséges 	<ul style="list-style-type: none"> ■ csak a pászta szélességében van mechanikus pajorpusztítás, a tuskókkal pajorbúvóhelyet tartunk fenn ■ tuskók miatt a terület nehezebben járható

Általában részleges talaj-előkészítést végzünk, ha azonban egyéb probléma is felmerül (pl. talajhiba, vízzáró lencse) akkor a teljes talajelőkészítés a megoldás.

Erdősítés

Az I. Kivitel őszen vagy a következő év tavaszán végezzük 2,5 m x 1,0 m hálózattal KST vagy VT (termőhelytől függően) fészkes makk vagy nagyméretű csemete és műanyag cső együttes – gödrös – vetésével, ültetésével. A cső 40 cm hosszú és 5 cm átmérőjű, amelynek alsó nyílása ültetéskor a makk alá, vagy a gyökérszónába kerül. Tavasz ültetés esetén a csemetét gyökéren át is felszívódó rovarölő szerrel kevert vízben áztatjuk - pépeljük ültetés előtt.

Amennyiben pótlás szükséges, azt szintén nagyméretű csemetével végezzük különböző elegyfajokkal (HJ, KJ, FD, MCSNY, EF, VF).

A nagy ráfordítás miatt elkerülhetetlen a terület kerítéssel történő vadkár elleni védelme is.

Ápolás

A csemetét őszi ültetés (vetés) esetén három, tavasz ültetés esetén legalább kettő alkalommal (tavasz ültetésnél a pépeléskor pépbe kevert szer az első öntözést kiváltja) az előző pontban említett rovarölő szer vizes oldatával – a sorközben haladó lajtkocsihoz rögzített 2 db tömlővel – a csövön át megöntözzük,

ezáltal a gyökereket rágó pajor elpusztul, ugyanakkor a kb. 0,8 l víz az aszályos időszakokat is segít átvészelni, ezenkívül a vízbe csemetenövekedést gyorsító tápsókat keverhetünk. Reményeink szerint a megfelelő koncentrációjú tápoldat serkenti a csemete növekedését, erősödését, ezáltal a pajorral szembeni ellenálló képességét. Műszakonként 2 fő + 1 traktoros kb. 2,0 ha területet tud megöntözni.

A csemetek vegyszeres-tápoldatos öntözését – azok növekedésétől függően – 3-4 éven át végezzük évi 2-3 alkalommal a továbbiakban.

Az ápolást tuskózott területen traktorra függesztett szárúzóval, tuskós területen kézi eszközökkel végezzük. Az ápolást 5-6 éven át folytatjuk, ekkorra várjuk az erdősítés befejezését.

Amennyiben szükséges, a befejezést követően az erdősítést árnyéktűrő (GY, KH, stb.) csemetével célszerű alátelépíteni a minél gyorsabb záródás és a második lombkoronaszint kialakítása érdekében.

A technológiával kapcsolatos néhány fontos tudnivaló

A cserebogár: A bajcsai és a beleznai tömbben az V., VI.törzsi májusi cserebogáron kívül az erdei cserebogár és a zöld cserebogár is károsít. Ennek következtében minden évben mindenféle pajor (egyéves, kétéves, hároméves) található a talajban. Markáns rajzás a 2007. évben várható, tehát a legnagyobb kártételre (2, 3 éves pajor) 2005., 2006. években számíthatunk. A 2007. (kirepülés éve) évben pedig a legkisebb cserebogárpajor-rágásra. Az öntözendő területek becsővezése előtt fentiek szerint *pajorfeltárást kell végezni, annak eredményét írásban kell rögzíteni.*

Az imágó kártételével jelen technológia nem foglalkozik.

5. kép. Pajorfeltárás

6. kép. Cső harmadik éves csemete mellett

A cső: A cső méretének meghatározásánál legfontosabb szempont, hogy homoktalajon egy 2 m-es átadáskori tölgycsemete gyökértérfogatának 80 %-a egy 60 cm átmérőjű gömbbe befér.

Méréseink szerint mintegy 8 dl oldat talajba juttatásával árad szét a homokban ilyen „gömbbe” a szer. Amennyiben egy akváriumba homokot teszünk, majd a csövet „beleültetjük” a homokba és vizet töltünk bele, könnyen megbizonyosodhatunk erről. Későbbi csapadék utánpótlással a szer szétáradása fokozódik. A csövet közvetlenül a csemete mellé ferdén kell beültetni 30 cm mélyen, a felszín felett pedig 10 cm látsszon ki. A műanyag cső mérete tehát 40 cm hossz, 5 cm átmérő és így ~ 8 dl oldat fér bele. Élettartama ~ 20 év, ezért három ciklusban felhasználható, utána eltöredezik.

Az öntözés, a tartálméret az öntözőberendezés: Az öntöző berendezés egy 3200 l-es lajtkocsi, melyről 2 db 3/4-es csappal zárható cső végződésen keresztül – a képen látható módon – lassú menetben 2-3 sec alatt lehet két dolgozó közreműködésével a 8 dl oldatot betölteni a csövekbe. 2,5 m sortáv és 1 m tőlav esetén 4000 db/ha cső megtöltésére és györkézőnőba juttatásra alkalmas egy lajtkocsi. Egy napi teljesítménye pedig 2

7. kép. Öntöző lajtkocsi

ha beöntözése egyszeri tankolással. A tartály jól rögzített, a lajtkocsi erős felépítésű legyen, hogy a tuskós területen is járhasson meghibásodás, törés nélkül.

– Az erőgép: MTZ 82 közepes kategóriájú erőgép

– A vízvételi helyek: A beöntözendő erdőszítések 3-4 km-es körzetében víznyerőhelyet kell biztosítani, víznyerőhely-hálózatot kell kiépíteni, hogy a lajtkocsi-üresjárat minél kisebb legyen.

– Az öntözés munkaerő-szükséglete, az öntözés teljesítménye: A korábban leírtak szerint a munkaerő-szükséglet:

- 2 fő öntöző
- 1 fő traktoros

Az öntözés a kerületvezető jelenlétében történjen!

Teljesítmény: 8000 db csemete (cső)/nap, azaz: 2 ha/nap

– A „pajorlő” szer: A magyar kereskedelmi forgalomban kapható korszerű talajfertőtlenítő szerek közül válogathatunk. A kiválasztott szernek három legfontosabb feltételnek meg kell felelni:

• A lajtkocsiba téve azonnal és egyenletesen oldódjon. (Keverőtartályos kocsí beszerzésére ugyanis a legtrikább esetben van lehetőség. Korszerű szerek ennek a feltételnek egyébként mind megfelelnek)

- A szert bőron keresztül is felvegye a pajor. (Érintőmérleg legyen!)

Egyben azonban gyomorméreg is legyen, hogyha valamilyen oknál fogva elkésznék az öntözéssel és a pajor előbb érne a gyökérhez, ott táplálkozni kezdene és csak ezután ön-

töznénk – akkor a táplálékon keresztül is megkapja a mérget.

- A hatástartam legalább 6-8 hét legyen.

Negyedik éve alkalmazunk egy imidaklopid hatóanyagú vegyszert, amely minden jel szerint megfelel a fenti követelményeknek.

– Öntözési napló: Az elvégzett öntözésekről naplót kell vezetni, amelyben fel kell tüntetni

- az öntözés időpontját, helyét, az öntözés területének nagyságát
- a felhasznált növényvédő szer nevét, esetleg tápsók mennyiségét, dózísát
- a felhasznált víz mennyiségét, víznyerő hely nevét
- a traktoros nevét, öntözők nevét
- a következő öntözés várható időpontját (ütemezés).

Mіндеzt a kerületvezető aláírásával igazolja.

– Az öntözés tervezése, költségterve. (Részletesen a szerzőnél megtekinthető. A Szerk.)

A csöves technológia összköltsége (3. táblázat) 1 ha-on 6 éves befejezési időt számítva tuskózás nélkül (eFt/ha).

A fentiekből kitűnik, hogy még a tuskózás ~ 400 eFt hektáronkénti költségét felszámítva is „beleférünk” a 2. pontban felvázolt táblázat 3. sorában található hagyományos technológia költségeibe.

Eddig elért eredmények és tapasztalatok

A csöves ültetési technológiát extrém termőhelyi viszonyok mellett 2003 óta alkalmazzuk a cserebogár-pajor károsítása ellen.

A 2003. évi becsővezett első kivitelű erdőrészetek közül a Nagykanizsa 45J erdőrészetben három vegetációs

3. táblázat

Talajelőkészítés	I. kiv.	Pótlások	Öntözés (4 évig)	Ápolás	Kerítés	Összesen
50	330	40	600	300	200	1520

időszak eltelte után jelenleg 1,3-1,8 m-es KST állomány, a Belezna 1E és 6A1 erdőrészekben 0,8-1,5 m-es KST-állomány található. Az előbbi 2007-ben, az utóbbiakat 2008-ban tervezzük átadni 5 illetve 6 vegetációs időszak eltelte után, szemben a bevezetőben leírtakkal.

Ezen látványos javulást a következők eredményezték:

- Cserebogár-pajor károsításának megszüntetése a csöves technológiával
- „Félcsemetekerti” körülmények megteremtése vegetációs időszak alatti háromszori víz- és tápanyag-utánpótlással – többet csemetenövedék elérése.

- Vad kizárása vadkerítéssel.

- A szoros öntözési technológia és az évi ápolások lelkiismeretes végrehajtásának összehangolása.

A többi éirt erdőrészlet is biztató állapotban van, gyökérfeltárás alapján cserebogárpajor-károsítást nem mutat, növekedésük kiváló.

Az eddigi tapasztalatok alapján ezekből a pajorkáros, gyenge termőhelyen álló homoki erdőrészekből évente 10-20 ha-t tudunk átadni, az innét kikerülő csövel ugyanennyit újra erdősíteni a felhasználás által levágott öreg erdők helyén.

A bevezetőben leírt fakitermelési korlátozás veszélyét ilyen mértékben sikerült megszüntetnünk.

Elmondható még, hogy a rövid átadási időintervallum miatt csökkent az ápolási összköltség és a folytonosan fellépő pótlási kényszer költségének elmaradása bőven fedezi hosszú távon az egyszerű csöveltési és maximum hat éven át tartó „öntözési” többletköltségeket.

Természetvédelmi szempontból is előnyös a technológia, hiszen a rövid átadási időintervallum miatt az „erdővel nem borított időszak” csak töredéke a korábbi 15-20 éves „fátlan, erdőtlen” időszakoknak a vágás után.

Más eljárásokkal (pl. szer-betárcsázás) szemben az is előnye az eljárásnak, hogy csak a csemete közvetlen közelében okoz beavatkozást a talajéletbe, nem pedig teljes területen.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton is szeretnénk köszönetünket kifejezni az eljárás kidolgozásában és végrehajtásában résztvevő kollégáinknak, elsősorban:

Bíró György kerületvezető erdésznek, *Gráczi Elemér* kerületvezető erdésznek, *Kertész Ferenc* kerületvezető erdésznek, *Sánta István* kerületvezető erdésznek a segítséget, továbbá a ZALAERDŐ ZRT vezetőinek, hogy a klasszikus erdőműveléstől kissé idegen eljárásban fantáziát láttak és azt anyagilag is támogatták.

Babics István
Vizvári Ottó

Nagykanizsai Erdészet

LIGNO NOVUM – WOOD TECH Szakvásár

A szokásos szeptember eleji időpontban került megszervezésre a LIGNO NOVUM – WOOD TECH szakvásár Sopronban. Évről évre más és más programot kínálnak a szervezők a vásárra érkező látogatóknak. A faipar a szokásos nagy létszámú kiállítóval jelent meg a szakvásáron, az erdészek szerényebb területen építettek fel standjaikat.

A korábbi években megszokott erdészeti rendezvények iránt csökkent az érdeklődés. Talán az önkéntes megjelenés a célirányos szervezés helyett is befolyásolja a résztvevők számát. Talán a szeptemberi időpont és az ebben az időszakban dömpingszerű rendezvény-tömeg és az erdőgazdálkodók szakember létszámának csökkenése is hatással van a szakvásáron való megjelenésre. Pedig korábban konferenciák, felsővezetői meg-

beszélések, szakestély, baráti találkozók is színesítette a szakvásár programját. Úgy gondolom új megoldásokat kell keresni a szakvásár erdészeti részének megtartása érdekében. Ilyen a közös standok kialakítása, közös programok szervezése. Szakember-találkozók tartásával és az Egyesület érintett szakosztályainak részvételével lehet új szint adni az összejövetelnek. Az Egyesületünk tagja a Nemzeti Földalap szűkebb körű bizottságának és 1 100 birtokhasznosítási bizottságba delegált tagokat, amely az ország településeinek egyharmada. A korábbi évek gyakorlatát érdemes visszaállítani, mely szerint a szakvásár alkalmával kiállítás és szaktanácsadás keretében segítettük az érdeklődők eligazodását.

Az idei vásáron az erdészeti gépesítés képviselte magát a szabad területen,

ahol bemutatók tartásával is színesítették a rendezvényt. Az OEE Gépesítési Szakosztálya minden évben itt tartja ki-helyezett ülését és *Horváth Béla* elnök segíti a vásár gépesítési palettájának bővítését. Egyetemünk nemzetközi klíma-konferencia szervezésével emelte az erdészeti rendezvények színvonalát. A szakvásáron Egyesületünk elnökségét *Schmotzer András* alelnök képviselte, aki a szakvásár indításakor vállalt szerepet, mint az OEE korábbi elnöke. Az alelnök szakmai megbeszélések alkalmával és a kiállítók meglátogatása során építette a kapcsolatot az Egyesület és a megjelent szervezetek között.

Találkozunk jövő év szeptember 5-8. között Sopronban, egy megújult WOOD TECH szakvásáron!

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Emlékművek, emlékbeszédék

Az első ültetett emlékmű 1956. tiszteletére

A Kámoni arborétumban *Bánó István* kezdeményezésére és közreműködésével az 1956-os események emlékére *Thuja occidentalis* 'Malonyana' cseméték ültetése történt 1957-ben. Az 1956. 10. 23-i dátumot az egyedek csoportos kiültetésével jelezték: Bánó István volt közvetlen munkatársai közül *Retkes József* elmondta, hogy kiültetéskor nem dolgozott a kertben. Az 1960-as évek elején október 23-a körül Bánó Istvánal végigsétáltak a beültetett területen, ekkor közölte vele a kiültetés célját és megemlékeztek az '56-os eseményekről. Így rótták le kegyeletüket 1956 hőseinek és áldozatainak.

A több, mint 40 éves kiültetés magas növegre fejlődött, egyes egyedek eldőlték, a károsítók, állati kártevők és gombabetegségek elszaporodtak, ami a kiültetés díszértékét rontotta.

2001 őszén *Danka Lajos* országgyűlési képviselő az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottság alelnökének közreműködésével írásban megkerestük *Túri Kovács Béla* környezetvédelmi minisztert és kértük, hogy hazánkban az első ültetett 1956-os emlékmű felújítását a minisztérium, illetőleg természetvédelmi hivatala támogassa. A válasz szerint részükről csak a (KAC) környezetvédelmi alap pályázat elnye-

résével lehet támogatást kapni. Ilyen cél a pályázati kiírásokban ez ideig még nem szerepelt. Hivatkoztak arra, hogy a földművelési tárcahoz tartozó OMMI nyilvántartása szerint a 2001. évben törzskönyvezett anyanövénnyel rendelkező arborétumok közül a Kámoni arborétum is részesült költségvetési támogatásban.

Az arborétumot az Erdészeti Tudományos Intézet tartja fent a saját rendelkezésre álló minimális keretéből, amit támogat az Állami Erdészeti Szolgálat és Szombathely város önkormányzata.

2003-ban, amikor az emlékmű és környékének felújítására és az emléktábla kihelyezésére sor került, az ERTI felkérésére a terület felújítási tervét *Bánó Péter* kertészmérnök, kertépítő és fenntartó szakmérnök, a kiültetést végző unokája készítette el.

Amikor a rendelkezésre álló pénzügyi fedezet nem volt elégséges, *Magyar József*, Kámon-Herény önkormányzati képviselője a képviselői keretéből 500 000,- Ft-ot ajánlott fel és tárgyalt *Csinger Péter* kőfaragó vállalkozóval, aki elvállalta az emléktábla és alapjainak ingyenesen történő elkészítését és felállítását. Az emléktáblát 2003. október 23-án *dr. Rédei Károly*, az Erdészeti Tudományos Intézet főigazgatóhelyettese avatta fel.

A Kámoni Arborétumért Egyesület az 1956-os Forradalom és Szabadságharc 50. évfordulójáról 2006. október 22-én 15 órakor emlékezett meg Bánó István '56-os fáinak árnyékában. Az ünnepi beszédet *Nagy Imre*, az Állami Erdészeti Szolgálat igazgatója tartotta.

Somkuthy Ferenc
okl. kertészmérnök

Emlékfa ültetési ünnepség Nagykanizsán

Dr. Andor József ünnepi beszédét tartja

Emlékfaültetés az '56-os forradalom tiszteletére

Az OEE a budapesti Városligetben emlékfa ültetésével tartotta a forradalom 50 éves évfordulójának központi ünnepségét. *Fodor Imre* ny. erdőmérnök tárogatójának hangjával kezdődött a megemlékezés, majd a *Szózat* első versszakának eléneklése után *Kertész József* szavalta el a költeményt. Megemlékező beszédet *Pethő József* elnök mondott.

Ezután *Andor József* ny. erdőmérnök méltatta az általa kezdeményezett emlékfaültetést.

„Őszinte tisztelettel és nagyrabecsülésel köszöntöm nagy múltú egyesületünk elnökségét, elnökét, főtitkárát, az Erdészeti Lapok főszerkesztőjét és minden jelenlévőt, akik megtisztelték e felemelő rendezvényt.

Köszöntöm egyesületünk és szakmánk valamennyi képviselőjét, akik azonosultak e szerény javaslattal.

Köszöntöm *Kiss Bódog Zoltán* kertész-mérnök urat „*Az ültess fát a hősökért*” kuratórium elnökét, *Töröcsik Pál* agrármérnök urat, akik sokat tettek e kezdeményezés megvalósításáért.

Az elnök úr, mint a Zala megyei Közgyűlés elnöke, felkérte valamennyi megye közgyűlésének elnökét és a határon túli magyarságot e kezdeményezésünk támogatására.

Kérem és javaslom, hogy e vajdahunyadi fásítás a magyar erdészet tisztelegése legyen az 1100 éves kárpát-medencei hőseinknek. E helyen is köszönöm dr. *Pethő József* elnökünk kezdeményezését.

Három éve tettem e javaslatot és az első 7 db fácskát 2005. június 5-én Nagykanizsán a *Nagy Magyarország Emlékműnél* ültettük (lásd fotók).

Mi váltotta ki belőlem e javaslatot? Zalában, Zalalövön születtem. Középiskoláimat Zalaegerszegen végeztem, az erdőmérnöki diplomámat Sopronban szereztem. Szakmai munkámat Zalában és a soproni egyetemen végeztem. Vezérigazgató-helyettesként fejeztem be szakmai pályafutásomat. A soproni egyetem jövőtáblól c. egyetemi tanár vagyok.

Két momentumot emelek ki az ifjúkori életemből:

– 1941-ben iratkoztam a gimnáziumba és még az évben cserkész lettem. Azt mondta ekkor a katolikus hittanárunk: „Fiuk, minden nap tegyetek egy jó cselekedetet”. Ennek 65 éve és mindennap elszámolok magammal, hogy megfelelt-e a felhívásnak. Hiszem, hogy ma mindnyájan megfeleltünk!

– A most elmondandó második gondolat váltotta ki belőlem a javaslatot, hogy „*Ültessünk fát a hősökért*”. Mint gimnazista – vonattal bejáró diák – 1942-1945 között a zalaegerszegi vasútállomáson sokszor tanúja voltam a katonavonatok frontra indulásának, ahol édesanyák, édesapák, feleségek, gyerekek, nagyszülők, testvérek, rokonok, barátok búcsúztak szomorúan szeretteiktől. Sejtették a könnyek között, hogy sokan nem fognak visszatérni a háború poklából. Sajnos ez be is következett. Mindig is mélységesen bántott, hogy rájuk 45 évig nem lehetett emlékezni. Azon magyar testvéreinkre, akik e földön a legdrágábbat, az életüket adták hazánkért, a nagyon szeretett Magyarországért.

1990-től a legkisebb falvakban is sorra létesültek hősi emlékművek. Ezek készítettek arra a javaslatra, hogy az egész Kárpát-medencében a hősi emlékművek

mellé ültessünk 7 db fácskát „H” betű formájában. Magyar és erdész emberként javasolom, hogy e 7 db emlékfa ültetésével méltóképpen emlékezzünk az 1100 éves kárpát-medencei hősökre.

E napokban ünnepli hazánk és a világ magyarsága az '56-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulóját. Legyen e fásítás az '56-os hősök előtti tisztelgés is.

A „H” betű alakban ültetett 7 db fácska hőseinket, hazánkat, Hungáriát, hitünket, hét vezérünket jelképezi.

– Felkértük az erdőmérnök, erdésztechnikus, erdész kollégákat a tervezéshez és kivitelezéshez.

– Az állami és magán erdőgazdálkodókat, díszfatermelőket fácskák rendelkezésre bocsátására.

– Az ifjúságot a fák ültetésére, ápolására, védelmére és az utódaiknak való átadására.

– Az önkormányzatokat és polgármestereket a megvalósításra és a rendezvény ünnepélyessé tételére.

– A történelmi egyházakat a fácskák megszentelésére.

Orden mondja: „*A fák mit útjaidon a táj eléd vetít, elárulják egy nép bűneit, vagy erényeit*”.

Hisszük, hogy mindenütt az erényeit!

Legyen ezen fásítás a magyar erdészek és nemzetünk főhajtása minden hősünk előtt, akik életüket és véréket áldozták hazánkért, szabadságunkért.”

Ezután *Pápai Gábor* főszerkesztő olvasott fel részletet *Homolya Józsefnek* a Gyökörek és lombok, Erdészportrék sorozatban megjelent visszaemlékezéséből.

A közös faültetés után – melynek hangulatát emelte *Fodor Imre* tárogatójátéka – a Vajdahunyad várban szolid fogadást adott *Oroszi Sándor*, aki ismertette az Erdészettörténeti Szakosztály által meghirdetett pályázat eredményét. Ezt követően bemutatta az állandó erdészeti kiállítást.

Adamovich László professzor emeritus beszéde*

„Igen tisztelt ünneplő Közönség!

Rektor Úr!

Ifjú és kevésbé ifjú selmeci Balekók, Firmák és Veteránok a világ minden részéből!

Mi, magyarok nagyon szeretünk ünnepelni. Sajnos történelmünk úgy hozta, hogy többször ültünk halotti tort, mint ünnepi lakomát. Többször mondtunk gyászünnepet, mint tedeumot. Ilyen gyászünnepe lenne a mai is, emlékezve 1956. november 4-re, mikor nemzetünket a forradalomban kivívott szabadságot vérbe fojtva, keresztre feszítették. De ezt a gyászt ma a soproni Alma Materünk örömmünneppé szépítette, hogy azon a szomorú vasárnapon világgá ment fiait, kiket 33 éven át mostohafiai-nak kellett, hogy tartson, most ismét – mint édesgyermekait – keblére ölelje.

Tedeumot mondunk a Mindenható-nak, hogy gondviselése az oly sokáig tetszhalott nemzetünket új életre, szabadságra támasztotta, és minket hazavezérelt. Hálásak vagyunk ezért az ünnepeért az egyetem vezetőinek, elsősorban rektor úrnak.

Mikor számot vetünk a Kanadába vándoroltak 33 évi munkájáról, úgy nem kell szégyenkezniük. Méltó fia maradtunk ősi intézetünknek.

Remélem történetünket nem a „Bujkál a hold” regényből ismerik, melynek borítóján – gondolom – azért bujkál a hold, mert szégyenli, mennyi valótlan-ság van összehalmozva a borítólap mögött. Nem mintha nem lettek volna kemény megpróbáltatások és nehézségek dékánunknak, tanárainknak, diákjainknak egyaránt. Már az elszakadás lelki vívódása is idegölő volt. Menjünk? Ne menjünk? Ha *Roller Kálmán* dékán úr, szinte látnoki módon, nem hitt volna küldetésünk sikerében, talán sohase szálltunk volna hajóra, hogy elhagyjuk Európát. És micsoda hajóút! Aki volt már tengeren napokig orkánban, az megérti, *Medveczky* tanár úr miért sóhajtott felholtan a fedélzeten: „Hogy tanácsolhatta az a szerencsétlen Kosuth: tengerre magyar?” Aztán az angol nyelv! *Fodor* professzor úr szerint az egyetlen nyelv, amelyben semmi logika

nincs. Talán ezért terjed ilyen gyorsan szerte a világon... Aztán megbukott a kormány, akik kezességet vállaltak értünk. Éjszakai műszakban kellett oktatnunk, mert nappali tagozatra nem volt elég a hely. Jött az első gazdasági visszaesés, nehéz volt munkát kapni. Pedig nyáron keresi meg minden diák – a kanadai is – a következő évi tandíját és az egyéb költségeket, ami már akkor is magasra rúgott. És még sorolhatnám a balsorsot, amihez – úgy látszik – a magyarnak hozzá kell szoknia. De mégis – végül is Isten segítségével, *Roller* dékán úr diplomatikus és bölcs vezetésével, tanáraink odaadó munkájával, diákjaink szorgalmával és tehetségével, számtalan régebbi tehetős magyar és kana-

dai anyagi és erkölcsi támogatásával, négy év alatt 141 soproni okleveles erdőmérnököt bocsátottunk útjára, a soproni pecséttel és a brit columbia-i egyetem rektorának aláírásával ellátott diplomával. (A soproni pecsétet *dr. Jablánczy Sándor* professzor úr őrizte eddig, és erre az alkalomra – további megőrzésre – hazaküldte velünk.)

Az, hogy diákjainkból és tanárainkból 33% különböző külföldi egyetemeken magasabb fokú tudományos képesítést szerzett, világviszonylatban is páriát ritkítja. A tudományos kutatásban, az egyetemeken és az üzemekben elhelyezkedett volt tanárok és diákok eredményességét felmérni szinte lehetetlen. Könyvek, tudományos cikkek, üzemtervek, mérnöki létesítmények százai tették ismertté a soproni nevet szerte a világon. Volt tanáraink amit magyarul abbagyagtak, angolul folytatták. Tanítottak vagy tudományos kutatók lettek. Többen közülük nemzetközi viszonylatban is Sopron követői lettek. *Sziklai Oszkár*t annyira országba hívták szaktanácsadásra, hogy lassanként azt sem tudja, milyen nyelven szólaljon meg: kínaiul? angolul? svédül? vagy magyarul? Jómagam ugyancsak két egyetemen voltam vendégelőadó. Ezek az évek lettek számomra a legemlékezetesebbek, mert a maláj és tanzániai diákok emlékeztettek leginkább a soproni diákjaimra, kiket öröm volt tanítani. Kanadában a tanár-diák viszony más. Mint majdnem minden, ez is üzleti alapon áll: a diák a nem-túl-keveset vevő; a tanár a szívét-lelkét beleadó kiszolgáló. Afrikára visszaemlékezve az a jelenet maradt

* 1990. november 4-én Sopronban az Alma Mater nyugatra távozott tagjainak hazatérését ünneplő találkozó

meg bennem örök emlékül, ami ott, messze mindkét hazámtól, ami ősi Alma Materünket, Selmecet hozta szívközelbe. A Kilimandzsáró tövében van az egyetem tanulmányi erdeje. Mikor az erdő koromfekete főmérnökével először találkoztam, már messziről mosolyogva üdvözölt: Jó szerencsét, tanár úr, hallottam, maga is Sopronban végzett.

No de térjünk vissza a vezérfonalhoz, az emigrációban elért eredményekhez. Volt diákjaink közül ma már vannak professzorok, dékánok, tudományos kutatók, feltalálók, tervezőirodák alkalmazottai, üzemvezetők, főmérnökök. Szakmai eredményeik mellett a Vancouverben dolgozó soproniak kivették részüket a társadalmi munkából is. A Magyar Kulturális Egyesület, a katolikus és református magyar egyházak vezetőségében is a soproniak mindig megtalálhatók voltak. Hasonló módon a havonta megjelenő TÁROGATÓ című irodalmi folyóirat szerkesztésében, mely több ezer helyi és a világ minden táján élő magyart a „szellemi haza” egyetemességében tájékoztat. Ha tovább folytatom, még dicsekvésnek tűnhet, bár ezzel akarok bevezetni egy fejezetet arról, hogy viszonyunk Sopronnal ilyen eredmények ellenére sem volt barátságosnak mondható – mert nem is lehetett az.

A rólunk és főleg dékánunkról megjelent megemlékezések nem sok megértést mutattak irántunk. A „Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián” című kiadványban tanári karunk zöme úgy tűnt, mintha sosem lettek volna az akadémián. Pedig 1956-ig is, az itthoni tan széken végzett munkájukért, nem kell szégyenkezniük. Az erdőművelés tan széke *Jablánczy* professzor úr és néhai *Baranyai József* adjunktus irányításával megújította és gyakorlati alapokra helyezte annak oktatását. Az Erdőfeltárási Tanszék – az Út-Vasút Tanszék örököse – bevezette az erdészeti gépesítés oktatását, megtoldva azzal az újítással, hogy csak az vizsgázhatott, aki előzetesen autóvezetésből jogosítványt szerzett. Ez az Európában is első követelmény *Partos Antal* és *Perlaki Ferenc* adjunktusok nevéhez fűződik. Én is tanítottam persze. Közel 130 honi erdőmérnök tanúsíthatja, akiket a végvizsgorlaton olyan jószívuően átengedtem. Még tovább folytathatnám. Például a 25. valétalási találkozóra hazajött vancouveri végzetek '82-ben elég hűvös fogadtatásban részesültek. *Csapó Imre* – erdőmérnök-ből lett orvos – a találkozáson a 22 vancouveri hazalátogató nevében beszédé-

ben hitet tett az oszthatatlan, határok nélküli „szellemi haza” mellett, melybe mind a 16 millió magyar egyenrangúan – de más és más szereppel – tartozik bele. A kinyújtott, szimbolikus kezét akkor nem szorította meg senki sem. A legfájdalmasabb sérelem persze az volt, hogy az egész világon elismert erdőmérnöki diplománkat éppen Sopron nem ismerte el.

A fagyos viszony lassan engedett. *Sziklai Oszkár* könyvet adhatott ki itthon *Tompa Károly*val, társzerzőként. *Iffy Géza*, *Bódi József*, *Kozák Tóni* vendégprofesszori meghívása volt a bevezetés a jég megtörésére. De a teljes jégzajláshoz az 1989. évi csodálatos események kellett. Nagy költőinknek mindig volt próféta küldetésük is. Hogy ráillik erre az évre: „Csillag esik, föld reng, jött éve csudáknak!” A Parlamentről, a főépületünkről aztán lekerült az ötágú vöröscsillag. A szögesdrót átvágásával éppen itt, Sopronnál 20 000 német lába vagy Trabantja alatt rengett a föld. Ettől kezdve csoda követett egész Közép-Kelet-Európában és az Alma Materünkben is. Azóta három díszdoktorátus gyémánt- és vasdiploma és a vancouveri diploma teljes jogú és egyenértékű elismerése új fejezetet nyitott a szétszakított erdészek történetében.

Ahogy az aulában elhelyezett indián-faragás jelképesen mondja: A tengerbe került lazac új ikrákat hozva hazatér szülőhelyére. Kár lenne hát nem hasznosítani azt a lehetőséget, ami ebben rejlik. Ez a csoport a világ minden táján szerzett és felhalmozott tapasztalatait felajánlja, ha szükség lenne erre az oktatásban, kutatásban, üzemi modernizálásban. Lehetne talán tanulni valamit tőlünk politikában is, hisz’ mi megtapasztaltuk a demokrácia és szabadkereskedelem áldásait és átkait is. Soha senki a világirodalomban olyan hátror-

zongató szépen nem fejezte ki az elnyomó zsarnoki hatalom lélek és testet ölő áfiumát, mint Illyés Gyula az „Egy mondat a zsarnokságról” című költeményében. Ezzel párhuzamba állítva, nem sokban különbözik „Mammon”, a pénz zsarnoksága sem; lelket ölő, erkölcsöt lealacsonyító, igazságtalan szociális rendet szülő hatalma ellen csak igaz keresztény lelkiüettel lehet védekezni. Nem ártana, ha el-elmélkednénk néha a „hegyibeszéd” nyolc boldogságának igazáról...

34 év gyorsan elsuhan. Mikor már volt és megöszült diákjaink gyermekei mint diplomás erdészek hagyják el az egyetemet, mi, volt tanárok, egyre többen gyülekezünk Isten tenyerén. Azoknak emlékét, akik már csak lélekben lehetnek most velünk, őrizzék meg szeretettel, a selmeci hagyományok szellemében.

Köszönjük még egyszer Alma Materünknek ezt a napot, és befejezésül hadd ismétljem meg a faragvány alatti kis réztábla sorait. Igazság az, hogy valami ünnepélyes üzenettel szerettük volna meglepni Alma Materünket, és bár van nekünk keblünk-ből származó házi költőnk – *Tamási Miklós*, alias *Tabaki* –, mégsem tudtunk előállni olyan szöveggel, amit végül is az itthoni erdészíró részünkre remekbe szabott, tekintve hogy ökelme idő előtt elutazott. Sebaj! Szóljon helyette az erdész szívét mindig megtartó mindnyájunk Dombija: *Varga Domokos*, erdészből íróvá vált jó kollégám, volt évfolyamtársam, aki így lát minket:

Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyőztek egy messzi világot,
De ma sem mások: soproni diákok;
Az ősi otthont, az Akadémiát
Szívükből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!”

Dr. Szikra Dezső *Tizenöt éve újra együtt* című, tavaly novemberben megjelent írásából idézünk:

„Nagy adósságát törlesztette Egyetemünk és erdészársadalmunk 15 évvel ezelőtt, 1990. november 4-én.

Sok kollégának köszönhető – tengeren innen és túl –, hogy ez a baráti kézfogás megvalósult, de *dr. Winkler András* rektor úr nélkül bizonyára nem jöhetett volna létre ez a „keserédes” egymásra találás. Keserű, mert olyan sokat, 34 évet kellett várni rá, de édes is, mert olyan szívmengető, lelkesítő és remélhetőleg sok sebet begyógyító volt ez a találkozás Sopronban az Akadémián (Főiskolán, Egyetemen).

Szép ünnepség volt, óriási részvétellel. A világ szinte minden sarkából jöttek haza erdészek.

A rektor úr „Selmecnek unokái, Sopronnak fiai, testvéreim!” megszólítással köszöntötte az egykori hallgatókat és

oktatókat. „Selmec szellemét idézni jöttünk össze: tévedést beismerni, bocsánatot kérni és megbocsátani” – mondta ünnepi beszédében.

Bejelentette, hogy az Egyetemi Tanács 9/1990. sz. határozatában kinyilvánította, hogy a Kanadában, Vancouverben a UBC magyar tagozatán szerzett erdőléptékek oklevelet egyenértékűnek tekinti a Sopronban szerzettel.

Ezzel Sopron, az alma mater visszafogadta fiait, újra együtt vagyunk!

Az ünnepség meghatározó mozzanata volt a vancouveriek ajándékának, az indián *Joe Campbell* (törzsi nevén Katxalacha) fafaragó művész domborművének leleplezése és átadása. A művész a soproniak régi barátja és történetüket tipikus indián szimbolikával és motívumokkal örököltette meg (lásd 357. oldal).

A domborművet a vancouveri Soproni Öreg Diákok Egyesülete készíttette az ünnepi alkalomra, és az egyetem-

nek ajándékozta annak emlékére, hogy visszatérhettek új, demokratikus hazájukba, régi tanáraikhoz, barátaikhoz.

Az ünnepség második része a zsűfó-lásig megtelt matematika teremben folytatódott, ahol a kanadaiak (tengerentúliak) nevében *Pászner* professzor olvasta fel a betegsége miatt távol levő *Adamovich* professzor humortól sem mentes értékelő, beszámoló, üdvözlő levelét, majd az Európában élők nevében *Kató* professzor szólt az ünneplő közönséghez. Ezt követően – a forgatókönyvtől eltérően – kért és kapott szót *Magyar János* professzor, aki kötelességének érezte, hogy az itthon maradtak nevében szóljon. A továbbiakban a Selmeci Társaság nevében egy erdőléptékek-hallgató köszöntötte a „visszatérteket”, majd *Kozák* professzor (UBC) a British Columbia Egyetem elnökének és az Erdőléptékek Kar dékánjának üdvözlését tolmácsolta.”

Dr. Magyar János professzor beszéde az 1990. november 4-i ünnepélyen

„Tudatosan jöttem erre a helyre, ahonnan 1956. november 10-én beszéltem – ugyanebben a teremben – a résztvevőkhöz. Ma természetesen nem azok ülnek itt kivétel nélkül, akik akkor. Nem alaptalanul tételezhettem azonban azt fel, hogy olyanok is ülnek itt, akik akkor is hallották, hogy mit mondtam. Szót azért kértem, mert a tisztelt professzorok közül az egyik szólt a tengerentúliak nevében, a másik az Európában maradtak nevében, én pedig szólok az itthon maradtak nevében.

Nagyon sok mondanivalóm volna. 1956. decemberében írtunk egy levelet az elmentekhez. Sokan aláírtuk, itthon maradt professzorok. Szeretettel hívtuk és vártuk vissza az eltávozottakat. Azok közül a professzorok közül, akik ezt a levelet aláírták, már csak ketten vagyunk életben. *Zambó János* Miskolcon és én. Az ő emlékükről is tisztelettel szólok én, aki élek.

November 5-e után rendkívül nagy volt a bizonytalanság. A tantermekben rendet kellett rakni, az itt maradt fegyvereket, lőszerket össze kellett szedni. Mi hozzáfogtunk. Például *Tompa Károly*, *Roxer Egon*, *Rónai Ferenc*, *Varga Ferenc* (aki most az Erdővédelmi Tanácsék vezetője), és még sokan, akik itthon maradtak.

Egy felsőoktatási intézmény dolga, hogy oktasson, neveljen. Az előadások pedig már megelőzőleg megszakadtak. Az első számú feladat volt megvizsgálni, hogy tudjuk-e folytatni a tanítást. Az itthon maradt hallgatókkal volt tele a terem '56. november 10-én, nemcsak erdőléptékek-, hanem bányamérnök-hallgatókkal is.

Arra kértem az ifjúságot, hallgassanak a jó szóra, lehetőleg minél hamarabb kezdjék meg az órájárást és a tanítást. A hallgatók részéről nagy volt ak-

kor itt a dübörgés. Én csendben voltam, így aztán ők is abbahagyták a dübörgést. Akkor azt kérdeztem, nem akarják-e folytatni a tanulmányaikat. A felelet az volt, hogy ők szolidaritást vállalnak a soproni munkásokkal, akik akkor sztrájkoltak. Akkor azt mondtam: ha nem dolgozunk tovább, de közben reggelizünk, ebédelünk és vacsorázunk, csak addig tehetjük, amíg van miből. Sopronban elfogy az élelmiszer, nincs szén, hidegek a szobák, a kollégium, a tantermek. Különböztesse meg magát az ifjúság tennivalók dolgában a sztrájkolni kívánó munkásságtól, mert a főiskolai ifjúság itt az élelmiszercikkek dolgában elsősorban csak fogyaszt, és ha elfogyasztjuk az élelmiszert, még nagyobb lesz a gond és a baj. Aki, mint főiskolai hallgató, nem akarja a kötelességeit teljesíteni és nem soproni, az szedje magát és menjen haza, aki kénytelen itt maradni, annak biztosítani kell az elemi létfeltételeket. Sokak részéről újra megkezdődött a dübörgés. Ebben a teremben. Mondanivalómat tovább nem folytattam, meghajtottam magam és elmentem. Mégis, magamban azt mondtam, bízom a gondolkodók helyes gondolkodásában. Körülbelül fél óra múlva futott utánam *Bozós János* erdőléptékek-hallgató, aki a többiek nevében engedelmet kért azért, hogy

dübörögtek, mindannyiuk képviselőiben és helyett fejezte ki jelentenivalóját. Az ifjúság meggondolta, hallgat az öregebb ember szavára, és tanulmányait folytatni akarja. November 12-én már megint tanítottunk. Az országban az első felsőoktatási intézmény voltunk, amelyik november 12-én már tanított. A főiskola itthon maradt ifjúságának köszönhető az is, hogy Sopronban nem folytatódta a zavarok, senki életét nem vesztette, testi épségében sem szenvedett, mint Mosonmagyaróváron vagy Salgótarjánban.

Kötelességemnek érzem itt, amit azóta sem tettem meg, de most itt az ideje és itt az alkalom, az itthon maradtok

nevében köszönetemet fejezzem ki az akkor volt minden professzor, docens, adjunktus, tanársegéd, főiskolai dolgozó iránt, hogy a hallgatóság velünk, öregebbekkel akkor összefogott, itthon maradt és folytatta tanulmányait. A külföldiek számára is példát mutatott azzal, hogy íme, Sopronban is rend van, és ha vissza akartok jönni, akkor gyertek vissza. Sokan vannak olyanok, akik egy-két hét, egy hónap múlva szintén visszajöttek. Külön örömet fejezem ki, hogy évtizedek, hosszú évek múltán visszajöttek ti is. Vártunk benneteket, örülünk annak, hogy itt vagytok, és örülünk annak, hogy sok-sok nehézség ellenére jól gazdálkodtatok talentumotokkal, és ezzel újabb megbecsülést szereztek az alma maternek. Azt remélem, amit elmondok, abban semmi disszonáns szó nincs, legalább is részemről szándékoság nincs. Akik itthon maradtunk, a mi életünk sem volt könnyű. Sok tekintetben talán még nehezebb.

Kizárólag magamról néhány szót. Amikor engem ide 1954 tavaszán kineveztek egyetemi tanárnak, akkor már régen műszaki doktori oklevelem volt és kandidátusi fokozatom is. Akkor a minisztérium azonnal meg akart tenni igazgatónak. Én kértem, hogy ne tegyék, mert hosszú évek óta nem voltam itt, nem ismerem senkit az oktatók közül úgy, ahogy kellene. Én javasoltam, tegyék meg igazgatónak *Roller Kálmánt*. Ne váltsák le azonnali hatállyal *Haracsi*

Lajost, hanem tegyék meg igazgatónak *Rollert*, aki már egy-két év óta itt dolgozik, s majd egy év múlva *Haracsi Lajost* felmentik, s egy év múlva vállalom mellette igazgatóhelyettesi posztot. Ez hamarabb bekövetkezett, mert 1956. november 5-én ő is eltávozott, *Tuskó Ferenc* is, mint másik igazgatóhelyettes, és – a szokásoknak megfelelően – rám hárult a feladat. Megpróbáltam. Hogy milyen eredménnyel járt, ennek elmondására nem én vagyok hivatott. Egy biztos. Az akkori helyzetemért semmiféle kitétetést nem kaptam, s – korábbi tapasztalatom eredményeként – többszöri felkérésre sem léptem be az MSZMP-be. Emiatt rengeteg olyan gátolásban volt részem, ami, ha nem következett volna be, talán a többi társammal egyetemben hatékonyabb munkát és több eredményt tudunk volna elérni, mint amit a valóságban elértünk.

S nem azért nem léptem be az MSZMP-be, mintha nem tartottam volna magam szocialistának. Kijelentem, hogy most is szocialista vagyok, csak a szavaknak tudni kell a jelentését.

El kell ismerni, hogy a két legegységesebb vonzat a gondolkodás és a tanulás. Ami nekem még az életből hátra van, igyekszem gondolkodni és tanulni, és igyekszem tőletek, fiatalabbaktól sok mindent eltanulni, amire jó szívvel megtanítanátok.

Köszönöm a türelmet, a rektor úrnak külön köszönöm, hogy szót kaptam.”

Grátzer Miklós beszéde a soproniak találkozóján – Vancouver, 2002

„Tisztelt vendégeink, házigazdánk, kedves barátaim, öregdiákok és soproni nagy családunk tagjai itt és szétszórva világban!

Közel 50 éve vagyunk már együtt, és ma este ismét összejöttünk, hogy megosszuk egymással múltunk emlékeit, a jelen valóságát és a jövő reményeit.

Összefoglalhatnám életünk közös állomásait, Sopront, a forradalmat, a menekült táborokat, újraindulásunk küzdelmeit és sikereit, és mindazt, ami bennünket összefogott a hosszú évek folyamán. Erre a nagy feladatra nem való ez az este, és így inkább csak néhány gondolatot szándékozom veletek megosztani. Röviden, mert testvéregyetemünk, Heidelberg diákjai, akik nagyon jól tudták az élet és boldogság lényegét, azok úgy fogalmazták meg ezt:

Emlékü Vancouverben. Fotó: Benkő Géza

„KURZE PREDIGEN, LANGE WURSTEN” – Rövid előadás, hosszú kolbász.

Tollas Tibor költőnk és barátunk meglátogatott bennünket itt Vancouverben, azt kérdezte tőlem – tudod, nektek mi a legnagyobb kincsetek soproniaknak? Fejben igen könnyű volt leltárt készíteni új. kincseinkről: Van egy kis Magyarországon belénk vert tudásunk, egy adag emigráns-muszáj herculesi szorgalom és egy szál gúnyánk.

„Az, hogy ha kell, össze tudtok fogni, hogy közösen tudtok cselekedni, ha kell, és mindig van valaki, aki a közös szeptet is tudja.” Ezért dedikálta nekünk az este a Westerlandi halászok versét, amit a szétszóródott magyarságnak írt.

A westerlandi halászok kénytelenek elhagyni szigetüket és veszélyes idegen

vizekre menni, és csak közös munkával, egymás támogatásával tudják fenntartani magukat és életüket.

„Westerland küldött idegen vizekre
Hogy visszatérjél zsákmánnyal teli
Mert szikláinkon kenyér se terem
Vess hát magot a zúgó tengeren
Melynek hátát ma csónakod szeli.

Tartsuk a hálót társak, láthatatlan
Így fogjuk egymás gyöngülő kezét
S kékülő szájjal, éhen, félhalottan
Gyűl már a kincsünk ezüstös szavakban
És küldjük keletre, hazám tefeléd.”

Így írta könyvembe: „Miklósnak szeretete, hogy így tartsuk egymás gyengülő kezét” – de ez mindnyájunknak szólt akkor is és talán még jobban ma is.

Kedves barátaim, hihetetlen sikeres szakmai munkát végeztetek, s családot alapítottatok a hosszú évek folyamán, de mindig volt energia a sok egyéni munka mellett a közös ügyeinkre.

Őszinte köszönet mindnyájatoknak, aki tett, aki ápolta az összefogást, mindazoknak, akiknek szívügy volt, hogy a hálóba gyűljön a közös kincs is.

Közel négy évtizede jelenik meg a mindnyájunkat összefogó KAPOCS, vannak összejövetel, bálók, piknikek, szakestélyek, van a UBC-n székely kapu, vannak szobrok, emléktáblák, magyar cserkészek, van diplománk, és a legfontosabb, mindig van soproni testvér megosztani örömet vagy bánatot.

Mit tehetünk most, ahogy az évek szállnak felettünk, és a végső elszámoláson is gondolkodnunk kellene?

Egyszerű, de súlyos felelősséggel járó válasz talán az lehetne, hogy maradjunk hűségesek önmagunkhoz. Ennél kevesebbet nem tehetünk, mint a „civitas fidelissima” mostoha gyerekei.

Ha hűségesek vagyunk önmagunkhoz, akkor hűségesek vagyunk Magyarországhoz is, amelynek egy-egy darabkáját mindnyájan magunkkal hordjuk. Akkor hűségesek vagyunk Sopronhoz is, ahonnan odisszeánk indult a tűztorony árnyékából. Akkor az Alma Materhez is, amelynek mi egy erős nyugati ága vagyunk, talán azért, mert a vasfüggöny innenső oldalán több csapadék és napfény jutott, de a törzs és a gyökér mindig ott volt és van is.

Végül azért, mert az önmagunkhoz való hűség mindig visszavezet bennünket egymáshoz a baráti szeretet és tiszt-

Egy vancouveri ünnepségről. Fotó: Benkő G.

telet útján és mindahhoz, amiben ideá-lisan hittünk, amiért kockáztattunk, amiért szenvedtünk, de ami megértést, sikert és megnyugvást is adott.

Mi az örökségünk? Szellemi örökségünk Észak-Amerika erdészetében és faiparában elismert, egyedülálló és elvitathatatlan. Sopron cégjel a szakmában, minőséget szavatol és ajtókat nyit meg. De spektrum a szakmán túlra is kiterjed. Van közöttünk bányamérnök, vállalatvezető, patológus, geológus, üzlet-ember és sarkkutató, kultúrmérnök, pap és ornitológus, lelkész, statisztikus, környezetvédő, ökológus, közgazdász, vállalkozó és térképész, adminisztrátor, televíziós és kohász, tanító, élsportoló és professzor, politikus és sok-sok más.

Széles rendet vágunk... Otthon 35 évig vagy semmit, vagy főleg csak rosszat mondtak rólunk. Az igazság a hold mögött bújkált. Ezzel nem perelünk, életünk ennél zsúfoltabb és tartalmasabb. Ennél sokkal fontosabb az, hogy mi hogyan szeretnénk befejezni történelmi munkánkat, amit mi ugyan nem kértünk, de amikor a vállunkra adtak, akkor felvállaltuk.

Mi milyen elszámolást akarunk adni magunkról azoknak, akik értékelik az őszinteséget, lényegét, morális helytállást és az eszmei valóságot???

1956-ban *James Michener*, a Pulitzer-díjas nagy amerikai író Andanál szemtanúként nézte a menekülő exodust. Az „Andaui Híd” könyvében azt írta, hogy még a legedzettebb háborús tudósítónak is nehéz volt nézni ezt a 200 ezres

A Hősök Emlékművének koszorúzása Victoriában. Fotó: archív

emberi tragédiát. Nem a menekültek tragédiáját, hanem egy országét. Tizenegy példával próbálja illusztrálni Magyarország vérvettségét, és elsőként a soproni egyetem kijövetelét említi. Sajnálja és szégyelli, hogy az USA nem hívta meg őket mint csoportot és irigyleli Vancouver, „What a vital impulse Vancouver is going to get”.

Lehet, hogy túlbecsülte energiánkat és erőnköt, és legnagyobb hatásunk az ún. hinterlandban lett, ahová bennszülött kanadai nem szívesen ment volna dolgozni. De országunk vettségét sok-sok területen alaposan, reá-lisan és hozzáértően értékeli ki.

Nagyon szeretném, ha ma Michener ott állhatna a Soproni Egyetem aulájában a művészi faragású emléktáblánk előtt és olvashatná Vargha Domokos szavait (l. 357. oldal).

Kedves barátaim, – így lesz
Vettségéből élet,
A tragédiából alkotás
A széthullásból erő
És a töredékből örökség.

Évekkel ezelőtt egy nyári vakációs úton megálltunk egy kis oregoni temetőben. Egy sírnál letettünk egy kis virágot és elmondtunk egy miatyánkot. Fiam megkérdezte: Ez egy híres ember sírja?? Azt válaszoltam: Nem, nem volt híres ember, de annál valamivel több... tisztességes jó ember volt, jó erdész és soproni öregdiák.

Sajnos a sírok szaporodnak. Soruk kezdődött St. Wolfgangban, de manapság már az Atlanti-óceántól Vancouver-szigetig mind gyakrabban, mint külföldi egzotikus növények bújnak ki a földből.

Egyenként mindnyájan megteremtjük örökségünket, közös örökségünk legyen több, mint annak sok-sok értékes részlete. Legyen az, amit Horacius így nevezett: „Exegi monumentum cere perennius” We raised a monumentum more enduring than bronze. A bronznál is tartósabb emlékművet állítottunk.

Mondja majd rólunk az utókor: Nagyon jó volt az a vancouveri soproni öregdiák-gárda, tisztességgel helytálltak az életben, megmaradtak magyaroknak és ebben a hűtlen korban is megmaradtak hűségesek önmagukhoz.

Kedves barátaim, ha továbbra is fogjuk egymás gyöngülő kezét, akkor ez lesz a végső valóság.

Kívánom Isten áldását és jó szerencsét hozzá.”

Forradalom vér nélkül, Sopron 1956

Faragó Sándor kiállítás-megnyitó beszéde

„Tisztelt Polgármester Úr, kedves egykori Tanítványaink szerte e hazából és a határokon túlról, Kedves Vendégeink, Hölgyeim és Uraim!

Nagy öröm és tisztesség számomra, hogy köszönhetem Önöket itt az Orsolya-téren, a Lábasház előtt, a „*Forradalom vér nélkül, Sopron – 1956*” c. kiállítás megnyitóján.

A 2006-os esztendő elhozta számunkra a dicsőséges forradalom 50. évfordulóját, s mint minden évforduló az ember életében, gondolkodásra, elgondolkodásra, emlékezésre, emlékezetre készlet.

Ennek az emlékezés-ívnek – helyes történelemszemlélet mellett – nem 1956-tal kell kezdődnie, és nem is szabad azal lezárulnia. Az 1945-1989 közötti magyar történelmi drámának 1956 forradalma ugyan a katarzisa volt, de azt érteni és jelentőségét megérteni, önmagában, nemzet-történetünk-ből kiragadva lehetetlen. Az emlékezés akkor váltja ki belőlünk is a megértés felszabadító örömet, ha a történelem folyamának kontextusába helyezzük 1956-os Forradalmunkat és Szabadságharcunkat.

A vesztiesen el- és megszenvedett második világháború, az ismételt területvesztések, a minden családot érintő véráldozatok után, a fogságuk miatt apáktól és fiúktól megfosztott családok szenvedései még nem csillapodtak, amikor egy vonzónak ígérkező eszme végletes torzulásai újabb igába hajtották a magyarok millióinak fejét. Újra a félelem, a rettegés lett úrrá nemzetünkön – a fasizmus után a kommunizmus vesztérs korszaka köszöntött hazánkra. Pedig nem így indult a háború utáni élet! A Fordulat Évéig élt a remény városban és falun, mindenki elhitte a „miénk az ország magunknak építjük” gondolatát gyárban és a földosztás utáni földeken. A szabad nép azonban szabadon gondolkodik, s aki szabadon gondolkodik azt nehéz vezetni. És az eszme, amely egykor kísértéként járta be Európát, újra kísérteni kezdett, s „tökéletesedő” módszerei addigra már több mint 20 millió ember életét követelték. A még regnáló Sztálin leghivatottabb magyar követői, hazatérve átvették a hatalmat, s itthon folytatták mindazt, amivel mesterük tönkretette saját népét. A dacos munkás, a büszke paraszt hamar megtapasztalta, hogy mit

nem lehet, legfőképp csak egyfélést szabad tennie és mondania. Megvalósult Madách falansztere, silány kiadásban.

Keskeny volt a mezsgye, szűk a mozgástér, aki rosszul lépett, aki hibázott, azt a rendszer maga alá gyűrte, eltávolította, vagy megsemmisítette. S a magyar tűrt, nyelt, mert mindig azt kellett tennie, mindig erre kárhoztatták. A diktatúra kigondolói, működtetői azonban nem ismerték a latin közmondást „*Historia est magistra vitae*”. S ők nem tanultak a történelemből: egy elnyomott nép mindig kísérletet tesz a rabiga lerázására, mert természete a szabadságvágy, és természetes életformája a szabadság. Csak az önként, és legfőképp magának alkotott szabályoknak hajtja meg a fejét.

A kisémmizés, a sanyargatás, az alapvető emberi jogok lábball tiprása, a megalázottság hatására egyre nagyobb erővel izzott a parázs a hamu alatt. Mindemellett a nép az erkölcsnek azt a degradálódását is megtapasztalhatta a Rajk-per kapcsán, ahogy a „*forradalom felfalta gyermekeit*”, s amely a vezető párt tagságát is rettegésbe taszította és demoralizálta. Rajkék rehabilitálása és az önvizsgálat is csak felszínes volt és őszintétlen, ami már nem tudta megállítani a demokratizálódás tömegigényének a robbanásszerű manifesztálódását.

S mint mindig újkori történelmünkben, az újra legfogékonyabbak, akik a jövőjükért – amely egy a nemzet mindenkori jövőjével – szót emeltek, a fiatalok, az egyetemisták voltak. Elindult és egyre terjedt a tiltakozási hullám. S az erkölcsi tartás nélküli hatalom meghátrált, lebényt, amit az elégedetlen, országnyi nép boldogan használt ki, s söpörte el elnyomóit. A győzelem azonban fájdalmas volt! Fájdalmas, mert a tiszta eszmék ellen utóvérdharcot folytatott a gyűlölet, s a gyűlölet agressziót, az pedig viszontválaszt generált. Sortűzek dörrentek, ártatlan emberek estek áldozatul és harcoló hősök tették életüket a haza oltárára.

Budapest forradalmi megmozdulásával egy időben a soproni egyetemi ifjúság köreiben is nőtt az elégedetlenség. A hagyományok ápolásának tiltása, a kizárások, az Egyetem Bányász és Kohász Karainak Miskolcra költöztetése, az ott-honi szomorú hírek és a ifjú szabadságvágy egyaránt elkeseredettséget szított. A szege di egyetemisták felhívására Sopronban is azonnal megalakult a MEFESZ, s megfogalmazta követeléseit. A forradalom győzelme után az egyetemi ifjúság Sopronban is átvette az intézmény, sőt a város irányítását. Maga mellé állította a rendőrséget, a határőrséget, lefogta a városi pártvezetőket és az ÁVH állományát, megszervezte a rendfenntartást, az ellátást, ott volt a gyárakban a munkástanácsok alapításánál, ha kell kenyeret sütöttek, csaknem 150 teherautónyi segélyt, élelmiszert, kötszert, gyógyszert szállítottak a harcoló Budapestre, eligazították a menekülőket, lefogták a menekülő ávosokat.

Sopronban – ahogy kiállításunk címe is visszaadja – vér nélkül győzött a forradalom és elindul az új élet. *XX. századi történelme folyamán, 1921 után immár másodszor forrott össze elválasztatatlanul az Egyetem és a Város történelme*. Ezért is valljuk és hirdetjük büszkén, hogy Sopron a mi városunk, mi ezért a városért kétszer megharcoltunk. Ezért mondhatom el én itt ezt a köszöntőt. Ezért énekelhetjük tiszta szívvel: „*Ha Sopron hív, mi ott leszünk, érette vesszen életünk*”.

Tisztelt Hallgatóim!

Az öröm, a felhőtlen emelkedettség tiszta öröme 50 év előtt csupán 17 napig tartott, csak addig tarthatott. Ahogy

1848-ban nem győzhetett a forradalom a túlerővel szemben, úgy nem győzhetett 1956-ban sem. Miként 1849-ben orosz csizmák taposták porba, magasba emelt zászlóinkat, úgy 1956-ban is orosz tankok dübörögtek a kockaköveken. Megint elbuktunk, s Európa, a világ, ismételen csak szánakozva, tétlenül nézte egy nép haláltusáját.

A történelemből, a „tanítómestertől” tudható volt, hogy újfent ezrek kényszerülnek elhagyni a hazát, bizonyos volt, hogy a bukást megtorlás követi, s hogy Haynau igazsága – a börtön és a bitó – 107 év után megismétlődik. És a rendszerben ez esetben sem csalódtunk! Az orosz tankok árnyékából, a félelemtől vezérelve kétszázezer ember lépte át a határt, ezrek kerültek börtönbe, s a könyörtelen hatalmi elit több mint 250 embert – köztük a Forradalom emblemikus alakjait, az új júdások hajdani elvtársait – küldött a halálba.

Az orosz lerohanás, a pesti forradalom bukásának hírére, az orosz tankok bevonulásakor, a fegyvert fogott soproni egyetemisták jelentős része – azaz a forradalom itteni vezetői – ugyancsak átlépte a határt, s ezzel az Egyetem és a város vér nélküli forradalma is elbukott. Bár bánatatlanságot ígértek az Ausztriában várakozóknak, a rendszer bizalmi tőkéje annyira megcsappant, a hírek oly mértékben erősítették a félelmet, hogy a hazatérésről való szavazáson a végleges távozás mellett döntöttek. Ezt a mérhetetlen veszteséget, csak az idő és a rendszerváltoztatás felszabadító öröme, az újabb kor többé-kevésbé kihasznált lehetőségei tompíthatják csak, de az elvesztett egyes embert, a megannyi mindenséget örökre elvették tőlünk. *És ez az, amit talán sobasem lehet megbocsátani.*

Aztán voltak olyan éveink, amikor úgy tűnt, hogy a Kádár-kor gulyáskommunizmusának liberális relativizmusa megint eloltja az izzó parazsat. A vezetéssel összekacsintó többség gazdasági alapú megalkuvásával, az erkölcsi igényesség hiányával, veszni látszott minden egykori magasztos cél. A forradalmat megtagadták, a forradalmárokat lehazaárulózták. Mindenki egy-egy szem volt a lánchban – volt, aki tudatosan, volt, aki ismeretek hiányában. De azt is tudni kellett, hogy minden lánc olyan erős, mint amilyen leggyengébb láncszeme. S szerencsére voltak olyanok is, akik elveikben szilárdan megmaradva elszaggatták az állampárt láncait, tárgyalásokra, meghátrálásra kényszerítették a teret veszetett hatalmi elitet.

1956 forradalma 33 év után mégis győzött – talán csak a valódi katarzis maradt el – kikiáltatott a Köztársaság, a szabad választásokon életre hívott új parlament elindította végre sokat szenvedett hazánkat a tényleges demokrácia útján.

Tisztelt Vendégeink, Hölgyeim és Uraim!

Az elmondott történelmi áttekintéssel tulajdonképpen leképeztem a kiállítás forgatókönyvét, azét a kiállítását, amelyet *dr. Tóth Imre*, a Soproni Múzeum igazgatója, egyetemünk docense és *Varga Tamás*, az Erdészeti Múzeum igazgatója rendeztek. A művészeti vezető *Fekete György*, egyetemünk emeritus professzora volt, a megvalósításban pedig *Szőke Imrénének* volt tevéleges oroszlánrésze. Talán mondanom sem kell, hogy ennek is, a Város és az Egyetem egysége az üzenete. Köszönöm elkötelezett munkájukat!

A teremben a falak mentén láthatjuk az idézett 45 év nagytörténelmének dokumentumait, relikviáit, középpütt pedig a város és az egyetem történelmének tárgyasult emlékeit.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Ha múzeumból hallunk, akkor általában a régi, az ódivatú, az elmúlt jut mindenkinek az eszébe. De ne feledjük, hogy ide csak az érték, az iránymutató, a tanulságos kerül, minden másnak a szeméttelen, vagy az égetőműben a helye!

Múzeumban beszélni 1956-ról, tehát annyit tesz, mint régiről, *de értékről, iránymutatóról* szólni, s ez a kiállítás azt teszi. Kérem, eszükkel értsék, és szívükkel érezzék az alkotóknak, de mindeneke előtt az általuk megidézett történelmi kornak minden üzenetét. Tuda-

tosítsák magukban és hirdessék, hogy abban a fél évszázadban, történelmi mércével mérve az a **17 nap volt a legtisztább és az utókor számára feltétel nélkül vállalható időszak.**

Kedves Barátaim!

Ötven év, az két emberöltő! Hazánk lakosságának döntő többsége azokban a dicsőséges napokban apró gyermek volt, illetve azt követően született. Számukra, számunkra 1956 már nem személyes élmény, hanem történelem. Történelem, mint a Honfoglalás, az Államalapítás, mint Dózsa Parasztháborúja, a Rákóczi Szabadságharc, vagy az 1848/49-es Forradalom és Szabadságharc. A mi generációink a történelemórakon mindezekről tanultak, de csak a rendszer ideológiai alapjain. 1956-ot a mi tankönyveink ellenforradalomként jelezték, résztvevőit, pedig ellenségként állították be. Pedig az emberek zöme azokban a napokban a forradalom oldalán állt, azonosult a forradalommal, tehát az egész nép ellensége volt önmagának. A hazugságok a dialektika jegyében ilyen furcsa magyarázatot eredményeztek. Ez az elmentmondás folyamatosan ott feszült tudatunkban.

Az is sajtóságos volt, hogy az akkori történetírásnak sohasem a győzelem, hanem mindig a bukás bemutatása volt a fontos. Mert a nemzet győzni mindig összefogással győzött, a bukást, pedig mindig a széthúzás és az idegen hatalmak előtti kényszerű behódolás jelentette. A nemzetudat elmélyítése, igazi értékeink ápolása, a függetlenség hirdetése nem volt összeegyeztethető a proletár internacionalizmus szovjet mintájú értelmezésével. És nemcsak 1956-ot nem lehetett ünnepelni, de 1848-at sem, mert túl sok volt az áthallás, a történelmi párhuzam. A rendszer félt – mert akinek nem tiszta a lelkiismerete az fél – és volt is mitől félnie! 1989-ig kellett várunk, míg beteltek napjai.

Kedves Kiállítás-látogatók!

Legyen ez a kiállítás a Forradalom dicső napjainak mementója, emléke annak, hogy egy nép 50 éve lerázta a rabigát, példát mutatott Európának, a világnak szabadságvágyból, hazaszere-téből, összefogásból. De legyen hosszan és erősen intő jel is: az elnyomásnak, a demokrácia lábball tiprásának, a megfélemlítésnek, a bosszúnak és a gyilkosságoknak az időszaka nem olyan távoli, s akként értékeljük, ahova sorolandó, a

magyar történelem könyvének legsötétebb lapjaira. *Óhajunk pedig csak egy lebet, soba meg ne ismétlődjék!* Ismer tessük meg és értsük meg ezt gyermekeinkkel, unokáinkkal! Ha meg tesszük, az lesz 1956 végső győzelme!

E kiállítás a soproni 1956-os jubileumi megemlékezés-folyam *első esemé-*

nye. Megragadom az alkalmat arra, hogy hívjam és várjam Önöket október 23-án, hétfőn 17.00 órakor az Egyetemre, emlékműavató ünnepségünkre, a Városnak ugyanaznap 19.00 órakor a Hűségzászlónál tartandó megemlékezésére, majd pedig október 24-én, kedden 10.00 órakor a GYÍK-ba, az egyko-

ri SOTEX Kultúrházba az egész napos, gazdag programú ünnepségeinkre.

Ünnepeljünk, legyünk együtt Egyetem és Sopron e felemelő napokban, mint tettük azt 1956-ban. Ezen gondolatok jegyében a „Forradalom vér nélkül, Sopron, 1956” kiállítást megnyitom.”

Emlékműavatás

Nagy László erdőmérnök az 1956-os MEFESZ Intézőbizottság tagja

„Tisztelt Ünneplők!
Hölgyeim és Uraim!

Az ötven évvel ezelőtt történekre emlékezünk. Ötven év a világmindenség mércéjével mérve rendkívül rövid idő. A mi életünknek azonban a kétharmada.

Ötven évvel ezelőtt negyedéves erdőmérnök-hallgatóként a MEFESZ Intézőbizottság tagjaként aktív részese voltam a történelmi eseményeknek.

A többségében munkás- és parasztszármazású fiatalokból álló diákság összefogott, megfogalmaztuk követeléseinket. A SOTEX kultúrházban 1956. október 22-én megtartott nagygyűlésen kimondtuk, hogy elégünk van a sematikus ifjúsági szervezetből, s megalakítottuk az Egyetemisták és Főiskolások Egységes Szervezetét, a MEFESZ-t. Azt is kimondtuk, hogy a rendszerrel elégedetlenek vagyunk, egy igazságosabb, demokratikus, független Magyarországot akarunk.

A városban gyorsan elterjedt a hír, hogy az egyetemisták megmozdultak. Másnap az „EGYÜTT A LENGYELEK-KEL!” jelszó alatt a városon fegyelmeztetett végigvonuló hallgatók sorai erő-

határozottságot és elszántságot tükröztek. Kiállításunkkal elnyertük a soproni lakosság együttérzését.

A napokban elhangzó beszédekből sok mindent fognak hallani ezekről a napokról, mint ahogy már hallottak is az imént kedves évfolyamtársam visszaemlékezéséből.

– Ott voltunk mindenhol, ahol tenni lehetett.

– Ott voltunk a gyárakban, az üzemekben,

– a pékségben és a boltokban,

– a rendfenntartásánál, együttműködtünk a rendőrséggel, határőrséggel.

– Ott voltunk a segélyek fogadásánál és továbbszállításánál.

– Ott voltunk a város minden pontján, és a környező községekben is.

Mi tettük azt, amit a szívünk diktált, lelkesen, fiatalos lendülettel. Fegyelmeztetett magatartásunkkal megőriztük Egyetemünknek, Sopron városának és környéknek nyugalalmát.

Mikor azt hittük, hogy minden rendben van, győzött a forradalom, akkor következett november 4-e. Az orosz tankok megállítására szervezett re-

ménytelen kísérlet után olyan történt, amire senki sem számított. Az oktatók majdnem fele, a hallgatók döntő többsége Ausztriába menekült, elhagyta az országot. Az erdőmérnök-hallgatók közül az első napokban alig néhányan tartózkodtunk Sopronban.

Én itthon maradtam. Az ünnepség-sorozat alkalmával megszólaló társaim fele külföldön él. A Sopronban maradtaknak a helyzet felmérése után első dolguk volt

– az Egyetem és a kollégiumok őrzése, az illetéktelenek távoltartása,

– a segélyként beszállított anyagok tisztaságának ellenőrzése és átadása,

– az egyetem területén található katonai felszerelések, fegyverek és lőszer-ek összegyűjtése,

– az elmenekült társaink értéktárgya-inak felmérése, megőrzése, átadása hozzátartozóiknak.

Az itthon maradt hallgatók összefogására újra szerveztük a MEFESZ-t. Évfolyamom képviselőjeként az erdészek ötagú vezetőségének tagja voltam.

Az oktatás megindítása, a félév befejezése, az évvesztés elkerülése érdekében tanáraink határozott lépéseket tettek. Fennállt a veszélye annak is, hogy a rendkívül alacsony hallgatói létszám miatt a bányászokhoz hasonlóan az erdőmérnök-képzést is más városba helyezik. Ezért oktatóink a tanítás mielőbbi megkezdése mellett foglaltak állást. A MEFESZ állásfoglalása ettől annyiban tért el, hogy amíg a munkásság nem dolgozik, az egyetemi ifjúság sem lehet sztrájkoló. Végül az oktatás nem szabályos előadások, hanem a tanszékeken tartott beszélgetések formájában kezdődött meg november 12-én. A kiesett idő pótlására a létszám állandó változása miatt a tanítási tervet többször át kellett dolgozni, és a vizsgahónapot februárra halasztani.

Novemberben több megrázó esetnek voltunk tanúi. Gondot jelentett az elmenekült társaink hozzátartozóinak fogadása. Információra éhesen, titkolt reménnyel érkeztek Sopronba – hátha visszajött gyermekük. Legtöbbször azon-

ban csak az általunk gondosan megőrzött személyes tárgyakat és felszereléseket vihettük magunkkal. Nem szívesen emlékezem azokra az érzelmi megnyilvánulásokra, amelyeknek egy-egy ilyen találkozás alkalmával részesei voltunk.

Fontosnak tartottuk az Ausztriában lévő oktatóinkkal és társainkkal felvenni a kapcsolatot. Többféle módon próbálkoztunk. *Illyés Benjamin* és *Szilágyi István* évfolyamtársammal magam is jártam a Ferienhort-i táborban. Haza nem hívhattunk senkit, mert nem tudtuk, hogy milyen sors vár ránk, de meg akartuk mutatni, hogy vissza is lehet jönni. Velünk hat társunk, az év végéig pedig, mintegy száz erdőmérnök-hallgató érkezett vissza Sopronba.

Január 1-jén 150 hallgatóval és 20 oktatóval elindult Liverpoolból az a hajó, mely Kanadába vitte barátainkat. Néhányan Európában maradtak. Sop-

ronban az első félév anyagából 170 erdőmérnök-hallgató tett vizsgát, így az oktatók többségével és a hallgatói létszám felével az Alma Mater Sopronban maradt.

1956 őszén a történelem esélyt adott a fiatalságnak arra, hogy bizonyítsa hazaszeretetét, hitét, emberségét és tenni akarását. A forradalom leverése után mindenkinek döntenie kellett: megy vagy marad. Ki-ki döntött, s viselte a döntése következményeit.

Mi, akik itthon maradtunk elismerjük, hogy nem volt könnyű feladat a világ másik felén, családtól, barátoktól, ismerősöktől távol helytállni, egzisztenciát építeni, tekintélyt, elismerést szerezni. A soproni sokoldalú és alapos képzés bizonyára segített ebben. Tudom, hogy a Kanadában végzett 140 erdőmérnök sokat tett az ottani erdőgazdálkodás színvonalának javításáért.

Azonban 1956 végén, Magyarországon, Sopronban maradni, itt becsületesen élni, és dolgozni sem volt veszélytelen és egyszerű feladat. Nem tudtuk és nem tudhattuk, hogy a hatalom milyen parancsot ad, mire, milyen sors vár. Oktatóink forradalom alatti korrekt magatartása, majd később határozott és bátor kiállása is hozzájárult ahhoz, hogy kemény megtorlás nem következett be. Tanulmányainkat befejezhettük, a diplomát valamilyen módon megszerezhettük, és az ország különböző pontjain szolgáltuk hazánkat és a magyar erdőgazdálkodást. Az 56-os jelzöt viszont viselnünk kellett.

Ma, ötven év után többen eljöttünk, hogy emlékezzünk.

Kegyelettel szeretnék megemlékezni azokról az oktatóinkról és társainkról, akik már nem lehetnek közöttünk. Az égi vadászmezőkön biztosan figyelnek bennünket, és valószínű örömmel nyugtázzák, hogy az egyetem, a város méltóképpen emlékezett meg róluk is.

Együttérzéssel köszöntöm azokat is, akiket egészségi állapotuk akadályozott meg abban, hogy eljőjenek.

Mi pedig, akik itt vagyunk, jelezzük, hogy egyre fogyatkozva még vagyunk és őrizzük a lángot, azt a szellemet, amire a selmeczi örökségünk, a soproni nevelésünk, a forradalmi múltunk tanított bennünket. Olyan időszak tanúi vagyunk, melyre büszkén emlékezhet az egyetem, Sopron városa és az egész ország.

E felavatásra kerülő emlékmű méltón tiszteleg a dicső forradalom előtt, s emléket állít minden résztvevőnek.

Grátzer Miklós beszéde*

1956-nak számtalan emlékműve van. Mindenki aki átélte, a szívében hordja talizmánként ezt az embert formáló és életalakító élményt. Legyen ez az emlékmű mindnyájunk közös talizmánja: az égő őrüzek, pislákoló lángok és a kihűlő hamu közös csiholója. Találjon itt pihenőhelyet minden szép, jó és tiszta, ami megmaradt bennünk: amíg az élet keresztül-kasul vágott ösvényein küszködtünk. Mint történelmi viharok hajótöröttjei, tegye ide a közös emlékeit nemzedékünk, a féltve őrzött lelki morzsákat és életutunk alkonyán a megértést.

Ez az emlékmű azonban nem értünk

van, hanem a jövőnek szól. Emlékeztesse az új generációkat, hogy '56-ban csak egy igaz, becsületes út volt, és az Alma Mater azt választotta.

Emlékeztessen az áldozatokra! Nemcsak azokra, akik testben, de azokra is, akik lélekben haltak meg.

Emlékeztessen a szenvedésre! Szétszakadt családokra, kisiklott életutakra, meg nem született gondolatokra és meg nem álmódott álmokra.

Segítsen a gyógyulásban! Nemcsak a sebek úgy-ahogy behegedésében, hanem az újr fertőzés megakadályozásában.

Buzdítson kötelességtudásra és munkára, hogy '56 célja és eszmei tartalma maradéktalanul megvalósuljon!

És végül sugározzon reményt, hogy a minket követő nemzedékek is átérezzék, és magukénak vallják legtisztább forradalmunkat!

* Felovasta Szépligeti Mátyás természetvédelmi mérnök-hallgató (képünkön)

Faragó Sándor rektor emlékműavató beszéde

„Tisztelt Polgármester Úr, Képviselő Hölgyek és Urak, Tisztelt Püspök Úr, Tiszteletes Urak, Kedves Egykori Tanítványaink szerte e hazából és a határokon túlról, Szeretett Városunk Polgárai, Egyetemi Polgárok, Hölgyeim és Uraim!

A készülődés izgalma a beteljesülésben oldódik fel ma este itt nálunk, a Nyugat-magyarországi Egyetem soproni kampuszában. Hosszasan és szeretettel készültünk erre a napra, mint a tisztaalkú gyermek az ünnepre, mert 1956 tisztaalkú forradalmára csak kitárt szívvel és emelkedett lélekkel lehet várakozni.

Az ember történelme folyamán valamiképpen mindig küzdött az emlékezés és a feledés ellentétének feloldásával. Hamar rájött arra, hogy az emlékezet fenntartásának leghatásosabb módja a személytől független emlékeztetés. Emlékezni a bátorságot igénylő dicső tettek, vagy a közösség számára példát adó, ezáltal tiszteletet parancsoló személyekre lehet. Dicső tettek emlékeztettek Altamira, vagy Lascaux rituális barlangrajzai, Babilon, Egyiptom, Hellasz, Róma emlékoszlopai, piramisai, szobrai, diadalívei.

Emléket állítani mindenkor az alattvalók, illetve a tisztelegő utókor feladata volt. Gyakorta megesett, hogy az emlékművön, a szobron megjelenített személy vagy esemény, nem volt méltó a megörökítésre. Ilyenkor jobb esetben díszítő elemként maradt fenn az alkotás, de az objektív utókor olykor kegyetlen módon megsemmisítette azt. Csak a közakarat tudta elérni, hogy a

valóban értéket közvetítő emlékművek megmaradjanak.

Így maradt fenn Botanikus Kertünkben az Ágfalvi Csata emlékműve – amelynél ünnepségünket kezdtük – annak ellenére, hogy a Rákosi-, majd Kádár-rendszerben az 1921-es helytállás felemlítése is tilos volt, s e vitathatatlan hazafiúi cselekedetet a nacionalizmus szimbólumának tekintették. Feloldhatatlan konfliktust jelentett a hatalom számára az, hogy Sopron magyar maradt, a hazájukat szerető felkelők, köztük egyetemünk akkori hallgatói elszántságának, *Machatsék Gyula* erdőmérnök-hallgató és *Szecsányi Elemér* bányamérnök-hallgató életáldozatának volt köszönhető. Az emlékmű környékét benőtték a fák – mert úgy kellett lennie – s csak lopva-bújva lehetett megpillantani és tisztelettel főt hajtani a hősök emléke előtt. Értetlenül álltak az emberek az aula I. világháborús emléktáblája előtt is. Vajon mit jelent, hogy 1914-1921? A Főiskola számára ugyanis az emléktáblán is szereplő két mártír miatt 1921-ben fejeződött be az I. világháború. Egyedül itt Sopronban – győzedelmesen!

Miért is beszélek minderről? *Mert a közemlékezetet nem lehet kordában tartani!* Nem véletlen, hogy 1956. október 22-én – a SOTEX-beli nagygyűlés éjszakáján – amikor példaképeket kellett a forradalmi ifjúságnak választania, a példa nem lehetett más, mint *Machatsék Gyula* és *Szecsányi Elemér* hazának szentelt életáldozata. Ezért gyülekezett az egyetemi ifjúság aznap éjjel, majd 23-

án este, a Gerő beszéd után is, az Örtüzek emlékmű körül. A megemlékezések a példaadást erősítették, ahogy azoknak a jelképeknek a kifüggesztése is az egyetem főépületének homlokzatára, amelyek az ugyancsak a háttérbe szorított 1848-as forradalmat idézték. Hiszen kezdetektől fogva a szabadság és függetlenség – ezt idézte Petőfi képe – és a Köztársaság – ezt jelképezte a Kosuth-címer – voltak az ifjúság legfontosabb követelése.

Most, forradalmi visszaemlékezésünk e képek, e szimbólumok visszakerültek a főépület homlokzatára, idézve, hogy a mai nemzedék is azonosul az akkori gondolatokkal.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Boldogabb korban nem haboztak emléket állítani a hősöknek. 1932-ben elkészült az Örtüzek emlékmű. Akkor tudták, hogy mivel tartozik az utókor az áldozatokért.

Ötven évvel ezelőtt, az 1921-es időkhöz hasonló, történelmi jelentőségű napokat élt meg az Egyetem. És akkor is az ifjúságé volt a kezdeményező, a vezető szerep. Hallottuk Grátzer Miklós és Nagy László szavait, a legautentikusabb gondolatokat, hiszen az akkori tettek formálói tollából, ajkáról hangzottak el. A Forradalom győzelme és boldogságos 17 napja itt Sopronban vér nélkül zajlott. Köszönet ezért azoknak a hallgatóknak és tanáriknak – ez áll egyébként az emlékmű talpazatán is –, akik hazaszeretettükre építő elszántságuk mellett mélységes – életkorukat meghazudtoló – bölcsességről, felelősségérzetéről tettek tanúbizonyságot. Így maradhatott a Forra-

dalom Sopronban is makulátlan tisztaságú, ezért emlékezhetünk mi itt most valamennyien büszkén.

Közülük sokan itt állnak velünk a felavatandó emlékmű körül. Talán kissé fáradtabban 50 év valamennyi terhéől, de ugyanazzal a fiatal lelkiütellettel, ugyanazokkal a csillogó szemekkel. Fájdalom, sokan nem lehetnek velünk, mert vagy már az örök vadászmezőkről tekintenek le ránk, vagy a betegség – mint Grátzer Miklós esetében –, vagy a távolság jelent már akadályt. De biztos vagyok benne, hogy lélekben most valamennyien itt vannak velünk.

Tisztelt Főrműnk!

Hálás szívvel köszönjük Nektek mindent! Köszönjük, hogy voltatok, köszönjük, hogy vagytok nekünk! Köszönjük, hogy most, itt lehetünk Veletek! Köszönjük, hogy a Forradalom napjaiban példát adtatok szabadságvágyból, hazaszeretettel, és azóta is fenntartottátok a reményt, mert valamennyi forradalmár e hazában fenntartotta egy nép, egy nemzet reményét.

Mert reményre szükség volt itt, hiszen november 4-e után e népnek semmi más nem maradt, mint abban reménykedni, hogy egyszer eljön majd az a kor, amelyben megvalósulnak 1956 célkitűzései, 1956 eszméi.

Nekünk, fiatalabb generációnak, akik tán meg sem születünk akkor, vagy éppen nyiladozott értelmünk, csak a rendszerváltoztatás után nyíltak meg az információ azon csatornái, amelyekből végre megismerhettük 1956 forradalmának igazságát. S a megismerés, a felismerés katartikus volt. Katartikus és megdöbbentő, hogy miként lehetett a Forradalomról annyi hazugságot terjeszteni, majdan pedig hogyan lehetett mindent elhallgatni és mindenkit elhallgattatni. A félrevezetett, megcsalt ember dühe munkált sokunkban.

Pedig a forradalom napjaiban a többség egy oldalon állt, ily módon a bukás után egy egész nemzetet lehetett volna – a hatalom kedvelt szóhasználatával – ellenforradalmárnak tekinteni. Tudathasadásos állapot volt, nem vitás! Az igazság azonban mindig ott volt eltemetve százazrek szívében, s csak arra várt, hogy – szunnyadó parázsból lángra lobbanva – szembesítse a hazugságot önmagával és leszámojon vele.

Temérdek szenvedés, 350 ember mártírúma, ezek bebörtönzése, sok tízezer megnyomorítása és 200 ezer ember emigrációja szegélyezte ezt a modern, kádárista Via Appiát. 33 évnek kellett eltelnie, hogy a láng újra lobogjon, hogy az igazság győzelmi esélyének távlatai megjelenjenek.

A Teremtő igazságot szolgáltatott a történelemben. Azon a napon, amikor Nagy Imre és mártírtársai – rehabilitációjukat jelentő – bírósági felmentése történt, amely egyúttal a Forradalom elismerését is jelentette, azon a napon fejezte be dicsőtelen földi pályáját hóhérruk is. Akkor egy korszak lezárult, egy rezsim – amely hazugságok és a gyilkosságok árán került hatalomra és regnált 33 évig – megkapta a halálos döfést. Borzalmas tetteik súlyát még az sem kisebbíti – ahogy azt újabban egyesek szeretnék láttatni – hogy viszonylagos jólétet biztosítottak e hazában. Az nem lehet, hogy még egyszer ilyen megtörténjen nemzetünk történelmében!

„Az nem lehet, hogy annyi szív biába onta vért, 'S keserűben annyi bí kebel szakadt meg a bonért”.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

A Forradalom 50. évfordulóján egyenesen kötelességünk, hogy immár történelmi távlatból, égbe mutató jellel ismerjük el a megigazolást. Egy emlékműnek legfontosabb funkciója, hogy a dicső tör-

ténéseket magasztalja és eltántorítson a dicstelenségektől. 1956 forradalma általában, de itt Sopronban is, dicsőséget szerzett a magyar névnek, így a legméltóbb arra, hogy maradó jelkép emlékeztessen az utókort dicső 17 napjára. *Fájdalom, amiért erre csak most kerül sor – de most sor kerül rá!*

Kanadai hallgatónk 15 éve ajándékozott faragott emléktáblája, az 5 éve avatott – a Forradalmi Bizottság székhelyének falán elhelyeztetett – márványtáblánk után, Soltra E. Tamás szobrászművész, egyetemünk művésztanára álmodta, formázta kőbe és bronzba a Forradalom, a soproni forradalom, az egyetem forradalmának allegóriáját.

Ahogy ünnepeinknek általában, 1956-os emlékművünk elhelyezésének és üzenetének is megvan a maga szimbolikája.

Az elhelyezés üzenetét a magam gondolataiból, a szobor szimbolikáját Soltra E. Tamásnak egyetemi újságunkban, az Alma Materben közölt mondatai alapján osztom meg Önökkel.

Az emlékműnek – miként az ágfalvi csatára emlékező Örtüzek emlékműnek – az Egyetem kertjében *kell* lennie. Ahogy amaz 74 éve itt idézi Sopron 1921-es dicsőséges napjait, s a főiskolások helytállását, véráldozatát, úgy Sopron, egyetemisták által vezetett 1956-os forradalmát magasztaló emlékműnek is itt kell lennie. A kerítésen belül mindkettő, hiszen ezek legszentebb emlékeink, de átlátható kerítésen át, kivilágítva, jól látható módon, Sopronnak átnyújtva, hogy mindkét történelmi léptékű esemény, mindkét emlékmű mindnyájunké, soproniaké. Mert a XX. században kétszer forrott össze az Egyetem és Sopron neve, 1921-ben és 1956-ban. Ekkor vált eggyé, elválaszthatatlanná az Egyetem és a Város. Sopron nélkül értelmetlen erről az egyetemről beszélni, Egyetem nélkül pedig Sopron nem ez a város lenne.

Ennek a vérrel is megerősített szövet-ségnek *második* emlékművét avatjuk ma, Tisztelt Ünneplő Közönség!

Az 1956-os emlékmű mérete és elhelyezése a főépülethez viszonyítva, éppen az Őrützek emlékmű *tükröképe*. Az Ágfalvi Csatában kikényszerített és győztes népszavazás napját – amikor kivívta a Város a Civitas Fidelissima címet – a város ünnepévé emeltük, amire büszkék vagyunk mindnyájan, emlékművét büszkén vállaljuk.

Az új monumentum helyének üzenete az utókornak, az Egyetem és a Város polgárai számára egyértelmű: *1956 forradalmának súlya a város történelmében meg egyezik a magyar hazát megtartó történelmi napok súlyával. Sopron mindkét-szer példát adott a nemzetnek*, s mi mérhetetlenül büszkék vagyunk arra, hogy az egyetemi polgárok mindkettőben orszá-lánrészt vállaltak.

A választott hely utolsó üzenete, hogy beépül, szervesül a sok évtizedes botanikus kerti milióbe. Mintha mindig is itt állt volna! Való igaz, a forradalmárok szívében, s mindazok lelkében, akik tudták, tudhatták az igazságot, ez az emlékmű már régóta itt áll, csak *Soltra E. Tamás* most adott neki látható testet.

Az emlékmű – amelyről mindjárt le-hull a lepel – egyik szimbolikája a fa,

aminek van gyökere, van törzse, de ki-bontakozhat-e a koronája? Függőleges tagolása a történelmi folyamatosságra utal. A bronz alak a minőségi emberi lét örök küzdelmét mutatja, ahogy Soltra mondja: *„Az ember küzdelemre van te-remtve...”*. E mérhetetlen küzdelemnek a tematikusságát egyedül az 1956-os év-szám jelzi.

Mint minden jó alkotásba, a szem-lélődő ebbe az emlékműbe is be-lát-hatja a maga Forradalmát, a maga 1956-érzését. Számomra a kőoszlop a szabadságot, a rodéziai gránit ke-ménysége a szabadságeszme örökké-valóságát jelenti. A gránitba szervesült embertest, az ember–szabadság vi-szony bonthatatlanságát igazolja – az ember lételeme a szabadság. Ha a sziszüphoszi megharcolt vágy nem tartaná ébren mindig a szabadságot, akkor az egész lét összedőlne. 1956 forradalma is egy test volt a szabadsággal, vére-sen megküz-dött erőfe-szítés annak megtartásáért. Egy test és egy lélek. A forradalom elbukott, tor-zó maradt – ezt is jelzi az emlékmű –, ám így, beteljesületlenül is, a szabadság eszméjével összeforrott, égre mu-tató mementóként, örök emlékezés-re inti az utókort.

Tisztelt Vendégeink!

A leleplezés után a történelmi keresztény egyházak főpapjai, papjai megáldják az emlékművet. Ez is szimbolikus, mint ma este oly sok minden! 1956 üzenete az együvé tartozás, az egymásért küzdelem, az önfeladó életáldozat, a megbocsátás, a szeretet határtalan megnyilvánulásának üzenete. Ezt az üzenetet, Krisztus üzenetét – akarva, akaratlanul – terjesztették 1956 forradalmárai, azt az üzenetet, amelyre keresztény, európai és magyar kultúránk, egész európai és magyar létünk épül. Ennek a szeretetüzenetnek a megerősítését adják majd az áldások!

Tisztelt Soproni Polgárok, Kedves Barátaim!

Őrizzük 1956 örökségét, nemzetünk történelmének egyik legtisztább, legvállalhatóbb üzenetét. Legyen ez a hely a város egyik zárandokhelye, ahová jó ellátogatni, ahol az árnyas fák alatt jó megpihenni, meditálni, visszarévedni a múltba vagy tervezni a jövőt. Azt a jövőt, amely mind az egyén, mind az egész magyar nemzet számára csak 1956 szabadságeszméinek visszafordíthatatlan, végleges győzelmeivel és érvényesülésével lesz boldog és élhető.

Köszönöm figyelmüket, Jó szerencsét!”

„Az 1956. évi forradalom és szabadságharc munkásságomban és életemben” című pályázat eredményhirdetése

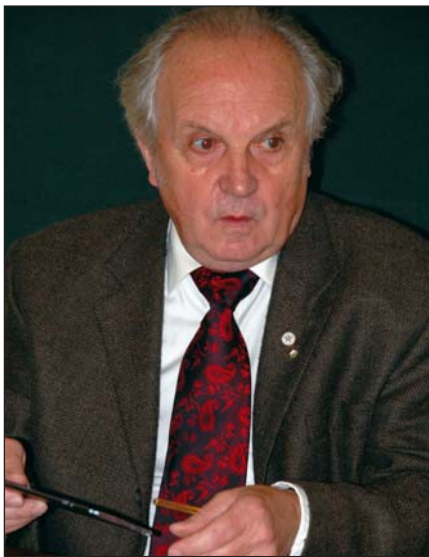
A kiírásra a következő dolgozatok érkeztek be:

1. „Negyedéves voltam” (Dr. Kassai Imre – Zalaegerszeg) (A pályázatból részleteket közölt az E.L. októberi száma)
2. „Széptevés nélkül, ahogy megtörtént” (Takáts Imre – Verőce)
3. „Levél” (Dobay Pál – Esztergom)
4. „A szappan” (Pápai Gábor – Budapest)
5. „Márciusi ifjak” (Dobay Pál – Esztergom)

A fenti felsorolás egyfajta „erőssorrendet” is tükröz. A bírálózat azonban megállapítja, hogy a dolgozatok – talán az első kivételével – a korról valóban csak epizódokat, egy-egy felvillantást adnak. Ez alól kivétel a második pályamű lehet. Összességében a pályázat kiírása csak részben érte el célját. Az Erdészettörténelmi Szakosztály mindenesetre köszönetet mond a pályázóknak, hogy életük ezen részét megörökítették, illetve itt közzétették.

Oroszi Sándor
szakosztályelnök

Volt diákjaink adományai

Az adományozó Ötvös Imre

Egyetemünk elődje – az Erdőmérnöki Főiskola – Kanadában és az Egyesült-Államokban élő 1956-os diákjai adományokkal segítik az Alma Mater Botanikus kertjét.

Felajánlásukat ezúton is szeretnénk megköszönni! Köszönjük a Botanikus Kertet féltő aggodást, gondoskodást és segítséget!

Köszönjük Ötvös Imre és társai adományait, Palkovics János és társai Botanikus Kertünk javára létrehozott alapítványának támogatását, valamint Pintér László önéletrajzi könyvének eladásából befolyó bevételének felajánlását.

Támogatásaikat, az oktatást és az ismeretterjesztést szolgálva, növények táblázására fordítjuk.

Táblákkal látjuk el a Botanikus Kertben természetes úton megtelepedett zuzmókat, mohákat, gombákat, lágy szárú növényeket, a Külső Kert 1960-as

évek óta folyó telepítéseit, és pótoljuk a rongálásoknak áldozatul esett táblákat. A Botanikus Kert számára ezen adományok nagy segítséget nyújtanak, hiszen csak a Botanikus Kert legszükségesebb fenntartási és fejlesztési munkáit tudjuk a megmaradt munkaerővel ellátni. Ezen felüli feladatainkat pályázatokból és bevételeinkből végezzük el.

Eddig közel 600 db gravírozott, barnára eloxált, akáckaróval ellátott alumínium táblát helyeztünk ki. Ezek a táblák időjárásállóak, és remélhetőleg nem lesznek a rongálók áldozatai.

Emlékpadok a Botanikus Kertben

2006. október 23-án a Nyugat-magyarországi Egyetem Botanikus Kertjében két emlékpád került kihelyezésre. Az emlékpadokat a Botanikus Kert vezetőinek és a Kert fejlesztésében – az 1923-1973 közötti időszakban – tevékenyen közreműködők munkájának elismerésére állítottuk.

Kiss Vilmos Lajos kertészeti főintéző 1923-tól és 1953-ig volt a Kert vezetője. Vezetése alatt valósult meg a Honvéd Főreáliskola parkjának botanikus kertet alakítása. A munkálatok *Fehér Dániel*, a Növénytan Tanszék, majd Intézet vezetőjének tervei alapján történtek.

Ötvös Imre az emlékpaddal

Balról: Kocsó Mihály, Faragó Sándor, Ötvös Imre és Bartha Dénes

Közreműködő segítők *Sommer Géza* erdőmérnök és *Bessenyei Zoltán* kertészeti intéző voltak. *Szentistváni Aladár* erdőmérnök a sziklakertek kialakítását irányította. A nehéz időszakban végzett munkájuk eredményeként a Botanikus Kert országosan is jelentős gyűjteménnyé vált.

1953-tól 1956-ig *dr. Tuszkó Ferenc* – a növényföldrajz, dendrológia oktatója – a Botanikus Kert igazgatója. Munkáját 1955-től *dr. Csapody István* segítette.

Az 1957 és 1973 közötti időszakban a Kert jelentős fejlődésen ment keresztül. Területe kibővült, így mára bruttó területe 17,2 hektár. Ebben az időszakban az új területeken kezdődött meg az Észak-Amerika és Kelet-Ázsia mérsékelt égövi területeinek növényeit bemutató gyűjtemények kialakítása. A terveket *dr. Vancsura Rudolf* készítette és a fejlesztésekben mint kertvezető is tevékenyen részt vett. A munkákat a Növénytan Tanszék is segítette, melynek vezetője akkoriban *dr. Nemky Ernő* volt. A Tanszék munkatársai közül *dr. Gencsi László* és *Bolgár Józsefné dr.* vett részt a munkálatokban. Jelentős munkát végzett *Agócs József*, többek között a Felső Kert sziklakertjének kialakításában vett részt.

Az 1963-1967, illetve 1972-1973 közötti időszakban a Botanikus Kert vezetője *dr. Barabits Elemér* volt. Nevéhez fűződik a régi vagy alsó Kert átalakítása, valamint a Kert lombos örökzöld és nyitvatermő állományának jelentős fejlesztése.

Napjainkban a Kert szintén rendkívül nehéz körülmények között működik. Reményeink szerint azonban ezek a körülmények nem vezetnek a Botanikus Kert leépüléséhez!

Dr. Kocsó Mihály
a Botanikus Kert vezetője

Ifj. Sarkady Sándor könyvtári főigazgató beszéde a Hűségkútnál

Ifj. Sarkady Sándor beszédét tartja. Fotók: ForestPress

„Tisztelt emlékezők!

Ma a megmaradt hazában, a Kárpát-medencében, és szerte a világon, ahol magyarul beszélnek, az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára emlékeznek. Emlékezzünk mi is azokra a fiatalokra, diákokra, munkásokra, katonákra, határőrökre, akik 1956-ban nemet mondtak a kommunista diktatúrának, nemet mondtak a hazugságra, és hittek szent eszméik megvalósulásában. Hittek egy jobb, egy boldogabb életben, hittek egy szabad, független, demokratikus és semleges Magyarországgal megteremtésében.

Pontosan 50 évvel ezelőtt a soproni főiskolás és egyetemista fiatalok néma felvonulása zajlott le Sopronban a „Hűség városában”. Kart-karba öltve, 8-as sorokban meneteltek. A néma tüntetés - az azt átélők szerint - még nagyszerűbb hatással volt mindenkire, mint bármily hangos tüntetés. A fiatalok elől egyetlen táblát vittek, rajta a felirattal „Együtt a lengyelekkel”. Ezzel fejezték ki szolidaritásukat a testvéri lengyel nemzet nagyszerű megmozdulása iránt. Babérkoszorújukat egy erdész- és egy bányamérnök-hallgató arra az 1848-as emlékmű talapzatára helyezte a Tűztorony tövében, amely most a Fegyvertár utcában méltatlan körülmények között várja megújulását. De már az ezt megelőző napon a SOTEX kultúrházban összeült az első soproni diákszékhely. Ez a nagygyűlés különbözött a korábbiaktól. Nyíltság és igazságkeresés jellemezte. A múltat hív-

ták tetemre. Miért sorvasztották egyesek az egyetem évszázados hagyományait? Az egyetem lapja miért csak cenzúrázott jelenhetett meg? Miért zártak ki több tucat hallgatót az Alma Materből? Az órákig tartó viharos ülésen - lázas felszólalások közepette - kimondták: Kilépnek a párt ifjúsági szervezetéből, a DISZ-ből és megalakítják Szeged és Budapest mintájára saját független ifjúsági szervezetüket, a MEFESZT, a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét. A gyűlés után megkezdődött a manifesztum sokszorosítása. Kiáltványuk három jól elkülöníthető részből állott:

- 14 pontba foglalták a magyar nemzet követeléseit
- 15 pont az országos egyetemi követeléseket taglalta,
- 12 pont kimondottan a soproni követelések kérdéseivel foglalkozott

Pontjaikkal szíven találták a kommunista diktatúrát. Egy évtizednyi szolgátság és elnyomás után követelték a szabad, többpártrendszeri választásokat, a kormány átalakítását Nagy Imre vezetésével, a gyülekezés és a sajtó szabadságát, és nem utolsósorban követelték a szovjet csapatok azonnali kivonását hazánk területéről.

A gyáva, gyilkos hatalom a fővárosban sortűzzel válaszolt az ifjúság és a magyar nemzet követeléseire. Majd az MDP vezetése szovjet tankokat hívott be saját népe ellen. Kitért a forradalom?

Sopron polgárai a rádióból értesültek a

fegyveres harcról. Október 24-én még tanítás volt, másnap már csillaghullás. Üzemek, gyárak, iskolák homlokzatáról került le a vörös csillag és a vörös zászló, hogy helyére a forradalom jelképei, a lyukas nemzeti lobogó, és a Kossuth-címer kerüljön. Sopronban vér nélkül zajlottak a forradalmi események. Minek volt ez köszönhető? Köszönhető volt elsősorban annak, hogy Sopron a nyugati határ mellett feküdt. Lakói minden megnyomorítás ellenére városi polgárok és lokálpatrióták voltak. Az Erdőmérnöki Főiskolának és tanári karának tekintélye volt. A főiskolai és egyetemi ifjúságot szerették a soproni polgárok. A határország és a rendőrség itt azonosult a forradalmi ifjúság követeléseivel. *Katona Sándor* rendőrkapitány, *Géczy Ferenc* őrnagy, *Farkas Antal* százados, *Várnai László* főhadnagy és mások a lelkiismeretükre hallgattak és nem lövöttek az ifjúságra.

Nem véletlen, tisztelt ünneplő soproni polgárok, hogy ma este itt a Hűségkútnál gyűltünk egybe. A városban felnőtt egy nemzedék, amely már nem tudja, mi állt itt korábban, évtizedekig uralva a Kisvákerület képét. A szovjet elnyomás jelképe hullt itt a porba október 26-án. De hogyan? Úgy, hogy a város rendőrsége azonosult a forradalmi munkásság követelésével. Úgy, hogy a tömeg perceken át éljenezte rendőreinket.

A város vezetése és irányítása, a MEFESZ-re, az egyetemi ifjúságra hárult. A fővárosi és vidéki véres események következménye az általános, országos sztrájk lett. Pillanatok alatt omlott össze Sopron közigazgatása is. Az egész országban kaotikus állapotok uralkodtak. Százakra rúgott a halottak és ezrekre a sebesültek a száma. Öt napi szakadatlan harc után győzött a forradalom. A soproni MEFESZ spontán csoportokat és bizottságokat szervezett az ügyek irányítására és azok lebonyolítására. Egyetemisták, főiskolások, szakmunkás és gimnáziumi tanulók vették ki részüket a munkából. Teljes egyetértésben, együttműködve dolgoztak a rendőrséggel és a határőrség osztagaival. Többekkel beszéltem az akkori résztvevők közül. Egy néhányan elmondták azt is, hogy akkori cselekedetükért, azaz 1956-ért senkitől, semmilyen köszönetet nem kaptak. Itt az idő, hogy megköszönjük nekik mindazt, amit ezért a városért, a

szűkebb tájhozért Budapestért és Magyarországért tettek. Csak kérdezni kell őket, és elmondják nekünk az akkori hallgatók a fiúk és leányok:

– Már október 23-án a forradalmi követeléseiket 3000 példányban szétosztották Sopron üzemeiben, iskoláiban és a lakosság körében, s aznap este már a kapuvári járásban is pontjaikat terjesztették.

– Elmondják, hogy futárként, küldöttként hogyan tartották a kapcsolatot az ország más egyetemeivel és főiskolaival és a vidéki városokkal.

– Beszélnek arról, hogy őrségben álltak nemzetiszínű karszalaggal és karabéllyal a város középületei és üzemei előtt, védve a nép vagyonát. És a város összes hangszóróján tudósították a lakosságot a gyorsan változó eseményekről.

– Elmondják, hogyan segítettek a malomokban a molnároknak, az üzletekben a kiszolgálóknak és hogyan sütötték a kenyeret és hordták szét a tejet a rászorulóknak.

– Nekik köszönhető, hogy városszerte új forradalmi szervek születtek és a soproni munkásság megszervezte a munkástanácsokat. Addig csak hallottak a demokráciáról, de ők megteremtették annak valamennyi formáját.

– Ott bábáskodtak a *dr. Takács Endre* vezette Soproni Ideiglenes Nemzeti Tanács létrejötténél, felállították a Járási Nemzeti Tanácsot és a Soproni Pedagógusok Forradalmi Tanácsát.

– Elmondják, hogy fegyverrel a kezükben járőröztek az utcákon: egy rendőr, egy határőr és egy hallgató. Így őrizték Sopron nyugalmát és békéjét.

– Határőrként teljesítettek szolgálatot minden átkelő pontnál Soprontól-Pomogyig, Sopronkeresztúrtól-Mexikópusztáig.

– A határon fogadták a nemzetközi segélykonvojokat. Az osztrák, svájci, nyu-

gatnémet szállítmányokat. Vasúti kocsik segélyrakományát kísérték fel Kelenföldre és Csepelig. Nyugati újságíróknak, rádióknak és televízióknak nyilatkoztak államférfiúi bölcsességgel.

– Elmondják, hogy a Főiskola akkori tomatertme hogyan lett raktárközpont és elosztóhely, ahol váltott brigádok a végkieműlésig pakolták a segélyeket.

– Hogy miként ültek teherautókra erdész, bányász és geodéta mérnökhallgatók, és kísérték nemegyszer tanáraikkal együtt egy héten keresztül az életet jelentő vérplazmát, gyógyszert, kötszert és élelmiszert a rászorulóknak a fővárosi kórházakba.

Beszélnek arról, hogyan fegyverezték le a hóbörgöket és hogyan tartóztatták le a városi pártbizottság összes tagját,

– Hogyan vették védőőrizetbe azokat az ávosokat, akiket a tömeg meg akart lincselni,

– Miként jártak ki falura élelmiszert összegyűjteni, hogy a föld népe hogyan ajánlotta fel szinte mindenét a forradalom oltárára.

– A fellelhető adatok szerint csak október 30-és november 4-e között 162 teherautót és személygépkocsit láttak el üzemanyaggal

– Elmondják, hogy 14 napon keresztül éjt nappallá téve dolgoztak a forradalom sikeréért. A felszabadultság érzésével és hihetetlen tenni akarással segítettek.

Amikor már úgy tűnt, hogy győztek, a kommunista árulás következtében a szovjet erők megkezdték a magyar forradalom eltíprását. Egy maroknyi politikai klikk, tízmillió magyar akarásával szállt szembe. A szovjet tankok és légierő halomra lötte a magyar nép álmaid és vágyait. A november 4-i szovjet orvtámadás hírére csak Sopronból

5200-an menekültek Ausztriába. A megkísérelt, de eleve reménytelen ellenállás után a hallgatók közül is mintegy 550 fő az emigrációt választotta. A harcokban elesett több mint 4000, és megsebesült 25.000 ember. 200.000 magyar örökre elhagyta hazáját, lábával szavazva a diktatúra ellen. A megtorlás iszonyú volt: A Kádár-rezsim több mint 300 embert végeztetett ki és 16 000 főt börtönöztetett be.

A résztvevők emlékezetében, azok a forradalmi napok, amíg élnek, megmaradnak, és végigkísérik egész életüket. Az élők kegyelettel emlékeznek az elhunyt társakra, a jó barátokra, a példát adó tanárookra és az egykori szerelmekre. Ma is mindnyájan szívükben őrzik október szent emlékét. Csak a politikai nomenklatúra és azok hű kiszolgálói igyekeztek bemocskolni nemes tetteiket, feledésre ítélni emléküket. Azok, akiket messze sodort a sors, Kanadában és Nyugat-Európában is derekasan megállták a helyüket, csakúgy, mint azok, akik itthon őrizték szívükben a forradalom lángját. A láng olykor csak parázslott és úgy tűnt, hogy a magyar forradalomra és szabadságharc emlékére az örök feledés fátyla borul. De nem így történt! 1990-ben az egyetem rehabilitálta a forradalomban részt vett diákokat és oktatókat. Egyetemünk szétszakítotttsága örökre véget ért. Az utókornak kötelessége emlékezni rájuk, hogy nemes cselekedeteik soha ne vesszenek feledésbe. 1000 soproni hallgató és több száz diák örök példát mutatott, hogyan kell szeretni a hazát. Ők voltak azok, akik visszaadták a forradalom napjaiban egy város, egy országrész hitét; és ha csak két hétre is, de 40 000 soproni polgár emberi és nemzeti méltóságát is. Mindnyájuknak köszönet érte!

Gácsi Vendel a mikrofonnál

Bujdosó Alpár, a MEFESZ elnökének beszéde a SOTEX díszünnepségen

„Hölgyeim és Uraim!

Kedves Barátaim!

Utoljára 50 éve és két napja voltam ebben a teremben. Nehezen tudom elmondani, mekkora örömet okoz nekem, hogy most újra itt lehetek. Szívesen megosztanám Önökkel/Veletek is ezt az örömeztést, mert szeretném úgy ünnepelni az évfordulót, ezt a napot, mint a franciák július 14-ét. Nem, nem a hadsereggel, a felvonuló légióval, páncélosokkal, a légierő fülsüketítő dübörgésével, nem! Úgy, mint az ország polgárai ünneplik, jókedvvel, majálissal, búcsúkkal. Ahogy egy nemzet ünnepli azt, hogy fel tudta mutatni a világnak a lehető legmodernebb társadalom modelljét, a demokráciának, az emberi létnek azt a formáját, melyért érdemes volt forradalmat csinálni, melyért érdemes volt álmodni, idealista módon hinni.

Melyik nagy nemzetre gondolnak Önök, gondoltok Ti? Mert én azt hiszem, hogy október 23-a ez az igazi örömnépnep. Július 14-e a szabadság, egyenlőség, testvériség magasztos gondolatát adta az emberiségnek, és azokban az októberi napokban - ha rövid időre is - megvalósult a száz éve megálmodott szabadság, egyszerre természetes lett közöttünk az akkor már csaknem egy évtizede szóvirágként szajkózott egyenlőség, és a városért, az embertársainkért, polgártársainkért vállalt felelősségben a testvériség. Ez olyan tisztán és csillogóan vetült az ország, mi több, egész Európa égboltjára, hogy még a franciák, még a hollandók ereiben is egy töredéknyi pillanatra megállt a vér. Mert ők igencsak szkeptikusak voltak a magyarokkal szemben: két világháborúban ellenség, két világháborúban a vesztesek oldalán. A másodikban olyan szövetségben, mely egész Európának a kitörölhetetlen borzalmat jelentette. Különösen a hollandoknak.

De szkepticizmus másutt is volt. Még ott is, ahol élek és ahonnan jövök; úgy gondolták, hogy ezek a rebellis magyarok csupa önzésből rugták szét azt a jó kis otthonos monarchiát (már akinek!). Úgy gondolták, hogy az egyetemisták nem viselkedtek tisztességesen a soproni népszavazásnál sem. Itt is leadták voksukat, meg ott is. Így született meg ez a kitüremkedés a térképen, ez a sop-

roni zsák, pedig a város Burgenland fővárosának volt szánva. (Egyszerre nem is találtak másikat: az első főváros Sauerbrunn, Savanyúkút lett. Hol is van?) És csupa juxból, csupa virtusból ezt a soproni egyetemisták megakadályozták.

Nem, Hölgyeim és Uraim, nem, kedves Barátaim!

Ez a nemzet, ezek az októberi fiatalok nem vicceltek, nem virtusból cselekedtek, mint talán még soha a történelemben, vagy legalábbis nagyon régen. Mert egy nemzetnek egyszer egy évszázadban adatik meg olyan pillanat, mint nekünk 1956 októberére. Olyan pillanat, ahol nemcsak a világ népei felejtették rajtunk a szemüket, hanem mi is egy pillanatra, a történelem egy pillanatára jól éreztük magunkat ebben a hazában. Jól éreztük magunkat, mert bár mindenki elmondhatta mindig a saját véleményét, senki sem hurrogtá le, és ha voltak is a vélemények között különbségek, ellenségek nem voltak. Az ellenségeskedést, a gyűlölködést egy időre száműztük az országból. Mert nem volt időnk rá? Nem hiszem. Bár mindenki végezte a rámért, a maga-magától vállalt munkát, becsületesen és lelkiismeretesen, a diákszemélyiség az ábrázoló előadóteremben permanensen ülésezett: mindig oda lehetett menni, mindig el lehetett mondani, amit gondoltál. És el is mondtad. Egyszerűen a mindennapi jóérzésünk kívánta meg, hogy ne gyűlöljük – még ellenségeinket se. Amikor a BBC televíziójának riportere, *Mikes György*, megkérdé-

te, büszkén mondhattam, hogy – „igaz, az ÁVÓsokat megkerestük, letartóztattuk –, ám úgy döntöttünk, hogy nem mi akarunk ítélni felettük, hanem ezt majd független bíróságra bízunk.”

Ez a jókedv, az életnek ilyen szeretete és a tisztességes cselekvés szándéka hatott át itt ebben a városban mindenkit. Olyan 12-14 éves fiú kísért egy megbilincselte ÁVÓst nála hosszabb dióverővel, ha tudjátok mi az, a MEFESZ-hez:

– Elnök úrnak jelentem, ezt az ÁVÓst előállítottam!

– Köszönöm, nemzetőr polgártárs! A foglyot átvettem.

A kamasz polgártárs mosolyogva hátraarcot végzett, mert úgy érezte, hogy teljesítette a kötelességét. Az ő mosolya, az ő jókedve jellemezte valamennyiünk hangulatát, valamennyiünkét, a városban és az egyetemen. Már az első napokban megalakult az Ideiglenes Nemzeti Tanács, melynek feladata a városi közigazgatás irányítása lett volna. Igen ám, de a városházán, a városi tanácsban ülő hivatalnokok nem tűntek igazán bizalomgerjesztőnek. Új, akivel ki lehetett volna cserélni, pedig nem volt. Jőszívvvel emlékszem *Takács Endrőre* és *Peéry Rezsőre*, akik e testület vezetőiként úgy láboltak ki a tanács-talanságból, hogy megkeresték a MEFESZ Bizottságot, mennyiben tudna a Tanács segítségére lenni. A MEFESZ együttműködést ajánlott, hiszen akkor már a hallgatók jónéhány ún. osztályon a vegyvédelem kék overálljában, nemzetiszínű karszalaggal, benne a remé-

nyeinket felajzó V betűvel, teljesítettek szolgálatot a város – és a megye – minden részében, ahol szükség volt rájuk.

Az egyetemek MEFESZ Bizottságai, az időközben megalakult Munkástanácsok és a Nemzeti Tanácsok általános sztrájkot hirdettek mindaddig, amíg a szovjet csapatok ki nem vonulnak Magyarország területéről. Így mi is Sopronban.

Már aznap este megjelentek a soproni sütőipar képviselői azzal a kérdéssel, hogy a sztrájk vajon rájuk is vonatkozik-e? Mert akkor nem tudnak, nem fognak kenyeret sütni. A Nemzeti Tanács vizsgálta attól, hogy a város gyerekeinek, a lakoságnak nem lesz kenyere. A MEFESZ meg attól, hogy lassanként letöredezik a sztrájk éle, és nem lesz többé fegyver a forradalom kezében. Hosszú volt a tanácskozás. Végül is az a döntés született, hogy a kékoverállosok fognak kenyeret sütni – a pékmesterek irányítása alatt. Ők nem dolgoznak, mégis lesz kenyér.

Így is lett. Mnindenki jól járt, csak a a hallgatók nem aludtak az éjszaka. Másnap délelőtt újra jelentkeztek szolgálatra.

Hogy miért, hogy honnan vették az erőt, honnan a lendületet, a kötelességtudást?

Máig se tudom megválaszolni. Csak a budapesti Műegyetem professzora, *Mutnyánszky Ádám* szavai jönnek újra és újra elő emlékezetemben:

– „Menjete fiaim! Fontosabb dolgok van ma nektek, mint a mechanika óra.”

Ezzel – mielőtt elkezdte volna – befejezte az órát. A hallgatók felálltak, és kisiettek az október 23-i tüntetésre.

De hadd zengjem ehelyt a Főiskola – vagy ma már egyetem – professzorainak dicséretét! A MEFESZ ún. Elvi Bizottsága, az a bizonyos csúcs, megszállta az igazgató – akkor így hívták a rektort – irodáját. Itt ülésezett permanensen, éjjel és nappal. Jómagam az igazgató úr karoszekében aludtam. Elképzeltető, milyen disznóolat és szemetet hagytunk magunk után. Amiért most, itt, utólag elnézést kérek.

Mindennek ellenére *Roller Kálmán*, az igazgató és *Tuskó Ferenc* igazgatóhelyettes egész nap jelen voltak, hogy a MEFESZ-nek jó tanáccsal, tapasztalattal segítségére lehessenek. *Staszney Albert*, az ábrázoló geometria professzora, akitől diákparlament céljaira elrekvírtuk előadótermét, minden nap reggel 8-

kor megjelent az egyetem előtt, és ott mindenkinek, aki egy pillanatra megállt, kiselőadást tartott az angolszász demokráciáról. Egyszer én is odahallgattam:

– Tisztelt uraim, Angliában, Amerikában mindenki mister. Franciaországban monsieur. Németországban Herr. Miért nálunk elvtárs? Hátha nem is az? Miért ne lehetne mindenki úr?

Perlaki Ferenc adjunktus és *Vancsura Rudolf* tanársegéd pedig egyenesen a MEFESZ Bizottság egyes osztályain dolgoztak s ha nem tévedek, éppen a katonai csoport megalakításában, az egyetemisták felfegyverzésében vettek részt.

Lám, mire ide jutottam, pont abba a verembe estem, melyet messze el akartam kerülni. Öreg emberek mindig emlékeznek, a múltban élnek. „Ja-ja, így volt az akkor, nem ám úgy, mint ma.” Ám: tőlem a mondat második felét soha nem fogják hallani, mert azt hiszem, hogy ami ma történik, ugyanolyan fontos, mint ami ötven éve velünk történt. Csakhogy Önök/Ti magasabb szintről indultok, mint mi anno dacumál. Többet tudtok a világról, jobban bejártátok, mint akkoriban mi. Tudniillik sehogyse. Mikor egy nehéz nap után a kávéházban megettem egy szendvicset, az egyik kollegina ezt – a nektek ma furcsának tűnő – kérdést tette fel:

– Ha majd minden jóra fordul, és mi is befejezzük itt a munkát, ha minden-

nek vége lesz, akkor ugye egyszer kimegyünk Bécsbe? Egy-két napra?

Igen, akkor Bécs messze volt. A határ átjárhatatlan. A külföld titokzatos.

Kikerültünk. Ki Bécsbe, ki Párizsba, ki Londonba, ki New Yorkba. És elkezdtek „megtanulni” a világot. Ma már a határ nem átjárhatatlan. Ma már az információ gyorsabban terjed, mint az influenza. Érdemes odafigyelni rá. Az ország határain nem égigérő hegyek állnak, melyek elzárják a kilátást nyugat felé, észak felé, vagy akár dél felé. Ki kell tekinteni a világba, és ha még nem tanultuk volna meg, hogyan működik, meg kell tanulni. Mert különben úgy járhattok, mint mi annakidején.

Elmondom.

Nagy Imre miniszterelnök a november 4-i szovjet bevonulás hírére megbízta *Kéthly Anna* államminisztert, hogy induljon delegációval New Yorkba, az ENSZ-hez, segítségért, ha lehet kéksisakos UNO-csapatokért. Bécsből jövet

Sopronban arra kérte a MEFESZ-t, hogy adjon fegyveres kíséretet Budapestig. Ez akkor már lehetetlen volt. Sopronban kellett összeállítani a küldöttséget. Mivel kíséretében csak szociáldemokrata újságírók voltak, a Nemzeti Tanács és a MEFESZ kívánságára a miniszter asszony delegációjába vette a MEFESZ, és így a magyar egyetemisták képviselőjét, engem. Azt hittük, hogy a megbízás napok alatt megoldható, lebonyolítható. Az én teljesen elrugaszkodott elképzelésem szerint az UNO intervenció csapattestei valahol készenlétben állomásoznak, csak a parancsra várnak, és máris indulhatnak.

Ez volt az a tévedés, mely abból származott, hogy nem tudtuk megtanulni, nem engedték megtanulni, hogyan működik a világ. Hogy van Biztonsági Tanács, benne vétőjog, melyből egy a Szovjetunióé, és csupán, ha ez a testület egyhangúan dönt, akkor lehet megszervezni azt a bizonyos bevetendő katonai egységet.

A tévedés következményeit már a történelemből tudjuk. Elkeseredésemben arra kértem *Kéthly Annát*, hogy juttatna legalább Bécsbe vissza. Segített. Búcsúzáskor ezt mondta:

– Fiatalember, magát felkapta a történelem szele, mint egy falevelet. Vigyázzon magára, őrizze meg hitét, és képviselje hűen azokat, akik megbíztak magában.

Grátzer Miklós üzenete*

„Először is azokat köszöntöm, akik nem ülnek itt közöttünk, de a hangjukat hallok, jelenlétüket érzem, és örökségüket vallom: ők a volt professzoraink, akiktől nem csak szakmát, emberséget is tanultunk... firmáink, akiktől stafétabotként vettük át a selmeci hagyományok kincseit,... és sok-sok barátunk, sorstársunk, akiknek sírjai szétszórva is hagyásfák a küzdelmes és becsületes életből.

«Caeleum non animum mutant qui trans mare currunt»

Akik tengerentúltra mentek, azok számára csak az éghajlat változik, nem a szívük. Igen,... szeretném hinni, hogy a szívem nem változott meg. 5 évtized, 10 000 km és egy idegen agresszív nyelv elveszi az emlékek éleit, elhomályosítja a részleteket, de a szív, mint a bányászlámpa, fényt ad a vaksötétben is, s ebben a bányászlámpában a soproni 1956 a carbid.

Különleges élményben volt részem ezen a nyáron, amikor a kanadai televízióval itthon készítettem dokumentumfilmet. Munkánk egy irányban haladt, de párhuzamos vágányokon. Ők filmeztek, én pedig a felszakadó emlékek útját jártam: a 301-es parcella, ahol legjobbaink nyugszanak, a Belügyminisztérium börtöne, Nagy Imre szobra, mind '56 Golgotájának állomásai. Az

egyik téren gyerekek játszottak, fiatal párok sétáltak, és öregek sakkoztak a padokon. Idillikus kép egy filmhez, de ezen a téren, ötven évvel ezelőtt, sírokat kapartak a bokrok alatt a fiatal áldozatoknak. Talán pont itt született ez a vers ismeretlen költőtől ötven éve:

T. E.

SÍRKŐ HELYETT

Sötét szemét szemérmesen lehunyta,
Mellén kinyílt egy csepp piros virág.
Mosolygott még, mint otthon, ha aludna,
Térdét mutatta a ballonkabát...

A nagy csaták kis hőse úgy feküdt ott
(Körötte a széttört zsíros kenyér),
Ahogy imént járta a barrikádot -
Hiába hullt golyó és hullt a vér...

Sötét szemét szemérmesen lehunyta,
Mellén kinyílt egy csepp piros virág,
Mellette gőzölgött a szennycsatorna,
De gőzelméről dalolt a világ...

Miközben az emlékhelyekre zárandó-koltam, felidéztem az egyik legborzalmasabb történetet. Az egyik küldetésünk alkalmával, a Baross utcai sebészeti klinikára mentünk. Ide hoztuk Sopronból az első vérplazma-szállítmányt, kerülő

utcákon, a budai hegyek között, mert blokád alatt álltak a főbb utak.

Amikor kirakodtunk, egy tank géppuskával pásztázta az utcát. Három sebesültet húztunk be a kapu alá,... egyikük ott halt meg az ölünkben. Ebben a pillanatban sok minden változott meg bennem és további életem értelmében.

A nyári filmezés során Sopronba is eljutottunk, hogy filmen rögzítsük az „eredetet”. Hiszen itt éltünk mint fiatalok, ebben az ősi szép városban és hallgatói voltunk ennek a patinás egyetemnek. Akkor körülöttünk fonódott, mint egy hurok, a szögesdrót és az őrtornyok, s egy 10 milliós börtön pici nyugati ablaka voltunk. Itt kapott fel bennünket a történelem vihara, és akkor lett Sopron és az egyetem híd a szabad világ és a vérző főváros között, 1956-ban.

A történelem hosszú idő után már csak prózai tényeket rögzít, de ezek a pusztá tények a tudás és ismeret alappillérei. Ha sok-sok év után rólunk csak annyit mondanak, hogy a Soproni Egyetem az '56-os forradalmat odaadással és szívvel támogatta, akkor elnyertük a legtöbbet: az erkölcsi elismerést, melyre selmeci örökségünk kötelezett. Ez a szellem hassa át az utódainkat is, s a hétköznapi forradalmában tegyék a dolgukat, mint anakidején mi tettük.

Vivat Académia!”

A Soproni MEFESZ az 1956-os forradalomban

„Ti voltatok itt minden, az ALMA MATER büszkesége, a város reménysége”,
Peéry Rezső

2006. október 24-én Sopronban a volt SOTEX (most GYIK)-ben nagyszámú közönség előtt került sor *ifj. Sarkady Sándornak*, a Nyugat-magyarországi Egyetem Könyvtár főigazgatójának „A SOPRONI MEFESZ AZ 1956-OS FORRADALOMBAN” című könyvének könyvbemutatójára, mely a Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Levéltárának kiadványaként /I/ jelent meg.

A könyvbemutatót *dr. Varga Szabolcs* a Nyugat-magyarországi Egyetem dékánhelyettese nyitotta meg, majd a

könyv szerzője személyes hangú megközelítésben mutatta be a 203 oldalas könyvet.

A könyvben igen korrekten, hézagpótló történelmi összefoglalóként is, szinte óráról órára, korabeli anyagok alapján ismerhetjük meg a történeteket. Számtalan korabeli írás, fénykép, dokumentáció színesíti a könyvet és külön dicséretes, hogy a könyvben 8 oldalon át olvashatók „A levéltári dokumentumokban, a forradalom idejéről ránk maradt személyek nem teljes névsora” is és a „személynévmutató” alapján a könyvben közel 600 név szerepel.

A recenzens egyetlen „szépséghibára” hívja fel a figyelmet, nevezetesen arra, hogy a könyv egyik zárógondolata, hogy „Sopronban a *Csaba József* olajmémők-hallgató vezette és 1956. no-

vember 10-én létrehívott új MEFESZ Szervezet csöndben elhalt és hivatalosan a MEFESZ Bizottság 1957. március 1-jén mondott le, annak tagsága örökös béírta nevét a magyar történelembé.”

A szerző – mint ahogy azt könyvében írja – köszönettel vár minden olyan írást, dokumentumot, fényképet stb., ami a további ez irányú munkájához nagy segítséget jelent (Nyugat-magyarországi Egyetem, 9400 Sopron, Bajcsy Zsilinszky Endre u. 4., telefon: 06-99-518268).

A szép kiállítású könyv a LÖVÉR-PRINT Nyomdaipari Kft. dolgozói munkáját dicséri.

A könyv megvásárolható a Cédus könyvkereskedésekben (9400 Sopron, Mátyás király u. 34/f, telefon: 06-99-506115 vagy 9400 Sopron, Bunker-köz 2, telefon 06-99-315305) 1980.-Ft-os áron.

A könyvkereskedés telefoni (írásos) megrendelés esetén utánvétellel küldést is vállal. A könyv e-mail-en is megrendelhető: cedrusart@cedrusart.hu.

Dr. Horn János

* Felovasta Szépliget Máttyás természetvédelmi mérnök-hallgató (képünkön)

Németh Kálmán földmérő és bányaművelő mérnök gondolatai

„Tisztelt jubileumi emlékülés, kedves megjelent Vendégek!

Köszönöm a szervezőknek a meghívást és mindnyájukat kérem nézzék el nekem, hogy – az eddigiekhez méltóan – nem tudok és nem is akarok magasztos szónoki fordulatokkal élni, sokkal inkább szeretnék a forradalmi összetevők néhány hétköznapi mozaikjára rávilágítani.

A hitelesség kedvéért saját példával szeretném ezeket alátámasztani, amit nézzenek el nekem.

Látva a megjelentek korösszetételét és ismerve a forradalomról szóló történelmi tájékoztatást, tanítást, talán nem lesz felesleges az 50-es évek elejének – Rákosi Mátyás által fémjelzett – diktatúrájától elindulni.

Az első nagy megrázkódtatás akkor ért, amikor '48-ban kitélepitették az Alföldre a legjobb barátomat, akinek csupán az volt a bűne, hogy jegyző apja nem mindig tartotta a száját.

Aztán a következő évben apám disszidált, itt maradt anyám öt kiskorú gyerekkel. Az, hogy ettől kezdve még inkább nyomorogtunk, egyáltalán nem volt kirívó eset, mert majdnem ugyanúgy nyomorgott még a vezető munkásosztály is, de különösen a szövetséges parasztság, akár belépték a tsz-be, akár ellenálltak és önállóan gazdálkodtak. Főleg a módosabbnak és népnyzónak nyilvánított kulákságtól szinte mindent elvettek, ahogy akkor süttögték, még a „padlást is lesepték”.

Vagyis családunknak nem a nyomor elviselése volt a legnagyobb büntetés, hanem a megalázó megkülönböztetés. Ugyanis a munkás, a paraszt, az értelmiség és a magánzók mellett létezett egy „x-es származású” megjelölés, ahová a „nép ellenségeit”, a régi rendszer híveit, az államosítással kisémmizetteket és másokat, vagyis minden megbízhatatlan egyént soroltak. Apám disszidálása miatt mi is ide kerültünk.

Miután '53-ban, érettségi után nem vettek fel az egyetemre, egy évig a Soproni Járási Tanácsnál kaptam munkát, „nemes feladattal”, a környék adóbeszedését „segíthetem”. Ez az egy év életre szóló benyomást tett rám, ekkora nyomort, emberi kétségbeesést előtte és utána sem láttam. A termékeiktől megfosztott emberektől adózás címén

még a becsorgó forintokat is el kellett venni.

Ilyen érzésekkel kerültem – némi helyi segítséggel is megtámogatva – a soproni egyetem Földmérő-mérnöki karára, eltérően a bányászoktól, akik csak a III. évfolyamra jöttek vissza Miskolcra, miután akkor még a szaktanárok nem voltak hajlandók oda átköltözni. Vagyis tudni kell, hogy ebben az időszakban, így '56-ban is – sajnos szervezetileg szétszakítva – az erdészeti Főiskola mellett még regnált (az akkor még Rákosi Mátyás előnévvel illetett) Nehézipari Műszaki Egyetem említett két kara Sopronban.

Visszakanyarodva az akkori hallgatói életkörülményekre, tudni illik, hogy akkor már Sztálin halála után vagyunk és kezd a szék inogni Rákosi alatt. Bár a DISZ tagság még akkortájt is általános volt – miután az ajánlásnál és a felvételnél is döntő szerepet kaptak vezetői – politikai irányvonala azonban fokozatosan áthajlott a társadalom egyéb rétegeinek elégedetlenségét megfogalmazó, a változtatás igényét kifejező hangjába.

A már említett kényszerű egyetemi szétválás következtében a fiatalok is két szervezetbe tömörültek, természetesen én csak a műszakiak hangulatáról nyilatkozhatok.

A hangulatváltásra talán az is némi bizonyítékot szolgál, hogy '56 tavaszán már engem, mint „x-es származásút” is beválasztottak a vezetőségbe. Mindez annyiban is érdekes, hogy a nevezetes napon ebben a teremben közfelkiáltással választottak be a földmérők képviselőjeként a

MEFESz vezetőségébe, ahol vezetőnek a legjobban érvelő és szervező *Bujdosó Alpárt* választottuk. Természetesen az egységes szervezet vezetőjévé, amiben a József nádor Műegyetem visszaállításának gondolata is tükröződik. Az összetartozás az egyesülés vágya fejeződik ki a követelések 3. csoportjában – a soproni de nem a városra, hanem a helyi egyetemre vonatkozó – megfogalmazás, szó szerint: **Követeljük, hogy a Műszaki Egyetemi Karokat és az Erdőmérnöki Főiskolát vonják össze egy egyetemmé Sopron székhellyel, egy rektor igazgatása alatt. Azonnal hozzanak határozatot a Bánya- és Földmérő-mérnöki kar kettészakítottságának megszüntetéséről.**

Egy kicsit előre szaladtam, már a követelésekről szóltam, holott előtte még érzékeltetni akartam azt a hangulatot, ami akkor ért, amikor 50 éve ugyanitt ülve hallgathattam azt a lelkes vitát, ami itt zajlott. Meghatottság szállja meg az embert, amikor visszagondol az emlékezetes történésekre, a gyors események lefolyására, még ha az emlékezet már megkopott is.

Jól emlékszem, hogy ebben (!) a sarkokban érvelt egy ún. „szakérettségis” I. éves erdészhallgató. Azért érdekes a „szakérettségis” jelző, mert ők inkább a rendszer támogatói voltak, így ez a hallgató szinte minden változás ellen volt. Aztán emlékszem fiatal oktatók, lelkes hallgatók felszólalásaira, reagálva a javaslatokra, a felvetésekre, segítve ezzel a követelések megfogalmazását. Így állt össze a követelések hármast csoportja:

- *Általános követelések* (14 pontban)
- *Általános egyetemi követelések* (15 pontban)
- *Soproni vonatkozású követelések* (12 pontban)

Nézzünk bele most röviden a 13 nap történéseibe, bár erről már sokat olvashattak, hallhattak.

Említettem már, hogy 1 évig az akkor még létező Soproni Járási Tanácsnál dolgoztam, így a város és környékén személyi és helyismerettel is rendelkeztem. Ennek köszönhetően kaptam a „testhez álló” feladatot; *közellátási felelős lettem*. Természetesen nem egyedül irányítottam az egész munkát, erre képtelen lettem volna. A részterületeknek megvolt a felelőse, amit felelősségteljesen, megbízhatóan elláttak. Rám csupán az összefogás, a vezetőséggel való egyeztetés, jóváhagyás hárult. Másutt már sokszor elmondtam, hadd említsek meg egy különös esetet: A soproni malomban fogytán volt már a kenyér alapanyaga, a búza. Megtudtuk, hogy a vasútállomáson vesztgel néhány vagon, Ausztriába tartó export-búza. Megkértem a vezetőség beleegyezését és máris ürítették a malomban a szállítmányt.

Ki kell hangsúlyozni, hogy ilyen lelkes ténykedést, összetartást, egymás iránti megbecsülést ezt megelőzően és azóta sem tapasztal

Felidézhetnék még néhány érdeklődésre számot tartó izgalmas eseményt, de azokat elolvashatják ifj. *Sarkadi Sándor* e témában írott könyvében is.

Ugorjunk inkább egy nagyot és idézzük fel a november 4-i soproni eseményeket.

Előljáróban hadd tegyek egy vallo mást, ami a történetek kifejtésekor úgyszólamó kiderül. Szerintem mi soproni egyetemisták se hősök, de még nagyon bátrak se voltunk. Feladatainkat maradéktalanul elláttuk mindaddig, amíg értelmetlen harcokra nem szántak bennünket. Szerencsék is volt, hogy Nagycenknél – máig pontosan ki nem derített módon – valaki hatástalanította a lövegeket. Aztán a városban géppisztolyokkal már nem vártuk be az oroszokat – értelmetlen harc lett volna –, inkább Ausztriába menekültünk, vezetőink és saját butaságunkból, fegyveresen egy semleges országba. Ennek volt köszönhető, hogy jó néhányan

amerikai fogságba kerültek. Többen nem, minket St. Wolfgangba, egy diáküdülőbe gyűjtöttek össze. Érzelmik okokból – és annak hatására, hogy kilátogató társainktól megtudtuk, hogy az itthoni megtorlásokról terjedő hírek alaptalanok – két társammal hazajöttünk és folytattuk tanulmányainkat.

Végül sajnós azt is megértük, hogy 1959-ben ugyan még itt végezhetünk, de utána az egyetemet végleg Miskolcra költöztették, kivéve a mi szakunkat, azt a budapesti Műszaki Egyetemhez csatolták.

Azóta sok víz lefolyt a Dunán, hatalmas átalakulásnak lehetünk tanúi. Ugyanakkor megható, hogy az egyetem területére érve az embert áthatja a selmeci hagyományok szelleme. Önmagában a „Jó szerencsét!” köszöntés hallatán megremeg az ember lelke. Megható, szívet melengető. Kérem az egyetem vezetőségét, oktatóit, dolgozóit, de leginkább a hallgatóit, hogy ’56 emlékére is őrizték a selmeci hagyományokat akkor is ha már a gyakorlatban értelmét veszíti is az. Az egyetem falain belül sokáig maradjon meg üdvözlésnek a

„Jó szerencsét!”

Fodor Tamás Sopron polgármestere

„Tisztelt Ünneplők!
Kedves Barátaim!

Tisztelettel köszöntöm önöket az 1956-os magyar forradalom és szabadságharcról megemlékező soproni ünnepsorozat egy újabb helyszínén.

Köszönetet mondok mindazoknak, akik szervezőmunkájukkal, lelkesedésükkel hozzájárultak ahhoz, hogy az 50. évforduló eseményei ne csupán egy törvénnyel elrendelt ünneppel kapcsolatos, bürokratikus kötelezettség érzetét keltsék, hanem valóban méltó módon emlékezzenek meg azokról a megrendítő napokról, hetekről, melyekre Sopron büszke lehet.

Legfőképpen köszönet illeti a Nyugat-magyarországi Egyetem vezetőit, munkatársait és hallgatóit, hogy az intézmény hagyományaihoz, rangjához illő programokkal teszik emlékezetessé az évfordulót.

Érdemeiket nem kisebbíti az, hogy nem is tehettek volna másként. Sopron egyetemének mai diákjai, oktatói történelmi örökösei azoknak a diákoknak és oktatóknak, akik nem csupán tanúi, hanem alakítói is voltak sorsfordító

időknek. Azoknak, akik nemcsak Sopron történelmét, hanem az országét is írták itt, a nyugati végeken, legemlékezetesebben 85 éve, 1921 szeptemberében és 50 éve, 1956 októberében.

Ötven esztendeje Sopronban a hamu alatt parázsló tüzet az egyetemi ifjúság lobbantotta lángra, s olyan határozottsággal, lelkesedéssel, ugyanakkor józan bölcsességgel állt a forradalom élére, hogy az megdöbbsentő.

A Diáktanács már október 20-án 30 pontban benyújtotta az egyetemi tanácsülésnek a demokratikus változásokra irányuló javaslatát. A diákság által itt, a SOTEX kultúrház nagytermében 22-én szervezett nagygyűlés jelentette a forradalom kezdetét Sopronban. A Soproni Egyetemi Karok Diákparlamentje által kiadott nyilatkozat a következő politikai akarat, az érettség és a felelősségteljes, erőszakmentes gondolkodás dokumentuma.

„Ettől kezdve a Diáktanács vezette a mozgalom ügyét, nemcsak az egyetemen, de a városban is mindaddig, amíg meg nem alakult a város forradalmi bizottsága” – írja visszaemlékezésében *Roller Kálmán*.

23-án másfél ezer diák néma tüntetésre vonul végig a városon – „Együtt a lengyelekkel” feliratú transzparenszel –, hogy megkoszorúzzák a várostorony melletti 48-as emlékoszlopot és elénekeljék a Himnuszt. Aki látta őket, úgy érezte, hogy nagyobbat tud lélegezni...

A következő napok eseményeinek középpontjában mindenütt ott vannak a főiskolások. Szolgálatot tartanak a dékáni tanácsteremben, s megszervezik az együttműködést a soproni gyárak, üzemek, iskolák és a városi tanács forradalmi alakulataival; megegyeznek a járás katonai és rendőri egységeinek parancsnokaival; lefegyverezik a helyi AVO-t; őrködnek a közbiztonságon; megakadályozzák a megtorlásokat; a kommunista jelképeket maguk távolítják el, kivédve ezzel a spontán népharag nehezen kiszámítható következményeit; gondoskodnak az élelem- és gyógyszerellátásról.

Az egyetemi ifjúság október 27-én választott képviselőket küld ide, a SOTEX kultúrházba, az Ideiglenes Nemzeti Tanács alakuló összejövetelére, hogy a vértelen soproni forradalom

kiteljesítéseként megválasszák Sopron új, demokratikus, kormányzó testületét. Persze, ki más végezné a szervezési feladatokat – a jelöltek igazolását, beléptetését, ültetését –, mint a nemzetőr-karszalagos egyetemisták...

Emlékezésében *Peéry Rezső* visszaidézi azt a főlemelő, megindító élményt, ahogy a jelenlevők, a kezdeti bátortalanság után, rátalálnak a forra-

dalmian szép és pontos megszólításra: senki nem „elvtárs”, senki nem „úr” – mindenki „polgártárs”.

A 27-i itteni s a később lezajlott események föllevenítésével nem akarom elvenni *dr. Domonkos Ottó* kenyerét, egy gondolatnyi időre azonban még kérem a türelmüket.

Bocsássák meg nekem, hogy elfogult vagyok. Kétszeresen is. Egyfelől az

egyetem az életem fontos része, másfelől a város történetének ez a darabja a családomé is, az enyém is.

Büszkén emlékezem Sopron 50 évvel ezelőtti bátorságára és tisztességére, amikor felkérem *dr. Domonkos Ottó* muzeológust, Sopron város díszpolgárát, hogy emléktábla avató beszédét tartsa meg.

Köszönöm, hogy meghallgattak.

Faragó Sándor rektor emlékbeszéde

„Tisztelt Polgármester Úr, Elnök Úr, Főosztályvezető Úr, Képviselő Hölgyek és Urak, Kedves Egykori Tanítványaink szerte e hazából és a batárokon túlról, Vezető- és Tanártársaim, Szeretett Városunk Polgárai, Egyetemi Polgárok, Hölgyeim és Uraim!

Szeretettel köszöntöm Önöket a Nyugat-magyarországi Egyetem jubileumi megemlékezésén, amelyen az 1956-os Forradalom és Szabadságharc 50. évfordulóját ünnepeljük.

A *genius loci*, a hely szelleme leng körül most bennünket, hiszen 50 évvel ezelőtt, itt az egykori SOTEX Kultúrházban volt az a már akkor forradalmi hevületű nagygyűlés, amelynek keretében megalakult a független ifjúsági szervezet a MEFESZ, az a történelemformáló nagygyűlés, amely tulajdonképpen elindította az Egyetem és Sopron forradalmát. Tisztelegve az ifjúság akkori elszántsága, változást követelő, bölcs döntései, követelése előtt – amelynek hasonmás kiadását Önök megkapták – választottuk ezt az épületet ünnepségünk helyszínéül.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Engedjék meg, hogy külön is nagy szeretettel emlékezzek minden egykori hallgatónkra, akik a forradalom dicső napjaiban a történelem átélői, formálói, vagy társaik bizalmából vezetői voltak. Fájdalom, hogy közülük sokan már a mennyei hazából néznek le ránk, többen egészségi állapotuk miatt nem lehetnek velünk, vagy a távolság állt közöttünk. Biztosak vagyunk abban, hogy bárhol is élnek ma a földön, lélekben most velünk vannak. Annál nagyobb öröm viszont köszönteni a hazajöttöket, olykor először körünkben látni azokat, akik elfogadták meghívásunkat, s most itt vannak velünk. Isten hozott Benneteket újra Sopronban, az Alma Materben, a külföldön élőket a hazában is.

Hadd köszöntsem külön tisztelettel és szeretettel az 50 év előtti MEFESZ Intéző Bizottságának jelen lévő tagjait, *Bujdosó Alpár* elnök urat, *Nagy Lászlót* a későbbi elnököt, *Németh Kálmánt*, egyik mai emlékezőnket, a tegnapi városköszöntőn is szónokló *Gácsi Vendelt* a Katonai Csoport tagját. Köszöntöm *Kozák Antal* professzort, egykori hallgatónkat, egyetemünk díszdoktorát, aki *Saddler* professzornak az UBC Erdészeti Fakultása dékánjának üdvözlését is hozta.

De hadd emlékezzem a Forradalom tanári karára is, akik a selmeci-soproni hagyományok szellemében azonosultak hallgatóik törekvéseivel, atyai tanácsokkal látták el fiaikat, közülük a fiatalabbak pedig tevőlegesen is részt vettek a csoportok munkájában, alkalmasint szervezésében. A vezetők és a professzorok már nincsenek közöttünk, emlékük legyen áldott! Itt van ugyanakkor körünkben a Főiskola egykori főigazgatójának, a vancouveri Soproni Divízió dékánjának, néhai *Roller Kálmán* professzornak, egyetemünk díszpolgárának a fia, *ifjabb Roller Kálmán*, örülök és köszönöm, hogy velünk ünnepel!

És az akkor legfiatalabbak – Istennek

hála – még közöttünk élnek. A legnagyobb tisztelettel köszöntöm *Herpay Imre*, *Perlaki Ferenc*, *Rónai Ferenc*, *Roxer Egon*, *Vancsura Rudolf*, *Csanádi Etele*, *Zilabi József*, *Gereben Gábor* tanár urakat. Szintúgy köszöntöm nagy tisztelettel a távoli Vancouverben *Adamovich László* professzor urat, egyetemünk díszpolgárát, és Victoriában *Szy Ferenc* tanár urat. Isten még nagyon sokáig tartsa meg nekünk Öket!

És itt van körünkben egy nagyszerű ember, *Katona Sándor*, Sopron egykori rendőrkapitánya, aki tűzparancsát megtagadva nem lövetett a forradalmárokkal, aki rendőreivel a forradalom mellé állt, akit ezért 10 évre akartak ítélni, de végül „csak” másfél év fegyházbüntetéssel torolták meg hóstetteit. Köszönjük Neki!

Tisztelt Jelenlevők!

Két ugyancsak kiváló ember nagyon készült erre az ünnepre, ma mindkettő orvosi kezelés alatt áll, ezért nem lehetnek velünk.

Egyik *Grátzer Miklós* professzor, alias *Kulacs*, a forradalmi ifjúság jeles alakja, kanadai hallgatóink vezéregyénisége, a

Sopron Alumni elnöke, egyetemünk díszdoktora. Orvosai eltanácsolták a repüléstől, így értékes gondolatait – rendelkezésének megfelelően – egy hallgatónk tolmácsolta tegnap, és fogja elmondani ma is. Mindnyájunk nevében mielőbbi gyógyulást kívánunk Miklós!

És nem lehet itt *Várnai László* sem – akinek a neve talán nem mindenkinek ismerős –, de akik a határokon szolgáltak 1956-ban, azok tudják, hogy Ő volt a FEP parancsnok, s szorosán együttműködött a MEFESZ-szel. Őt nem tudták elítélni a Forradalom bukása után, mert egyetlen katonája, egyetlen egyetemista sem vallott rá. Az ünnepi készülődés izgalma megterhelte szervezetét és kórházba került. Neki is gyógyulást kívánunk.

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Számunkra, akik most itt lehetünk, vagy a hosszabb életet adó Teremtő jóvoltából, vagy azért, mert a fiatalabb generációhoz soroltatunk, kötelességünk emlékezni a Forradalom és a megtorlások valamennyi magyar áldozatára. A szívünk még fájdalmasabban dobban, amikor az Egyetem és Sopron forradalmának elhunyt résztvevőire, az egykori hallgatókra, oktatókra emlékezünk. Kérem, hogy néma felállással adózzunk emlékükhöz!

Kedves Ünneplő Közönség!

Talán rendhagyó módon, de ünnepi beszédemben nem a Forradalom dicső napjainak kronológiáját fogom áttekinteni, hiszen azt megtették már korábban sokan, megettem 20-án magam is az Orsolya-téren a „Vértelen forradalom Sopron, 1956” című, a Lábasházban rendezett kiállítás megnyitóján, majd tegnap este, 1956-os Emlékművünk felavatásakor a Botanikus Kertben. Délután két könyvbemutatóra is sor kerül. Könyvekben, tuda-

mányos és memoár jellegű feldolgozásokban, a megidézett egyetemi és soproni forradalomra emlékeznek a szerzők, *íj. Sarkadi Sándor és dr. Illyés Benjamin*. Hamarosan látni fogják *Náblík Nárcisz*: „Forradalom vér nélkül Sopron, 1956” c. filmjét, az emlékezés tehát teljes lesz.

Nekem most, az Egyetem rektoraként, az utókor, az utódok értékelő szavait kell tolmácsolnom. Teszem ezt azzal az eltökélt szándékkal, hogy megnyugvással, hitelesen, valós értékén tudjuk besorolni 1956 Forradalmát az Egyetem két évszázados történelemkönyvébe.

Tisztelt Emlékezők!

Az emlékezésnek a feledés a kontrapunktja, az emlékezés az ember, az emberi közösség lelkiismeretének mozgatórugója. Az ember történelme során mindig tudta, hogy emlékezni kell, hiszen a tapasztalás során szerzett információk bevésése fennmaradásának záloga volt. Emlékezésre a testnek ugyanúgy szüksége volt, mint a léleknek. Emlékezni a jóra és a szépre, a feleslegesre, a talmira, a rosszra és a borzalmasra egyaránt. De addig, amíg a testet nem lehetett megtéveszteni, hogy mi a jó és mi a rossz, addig a lélek megtévesztésével gyakorta éltek az elnyomó társadalmakban. Az igazság eltagadása, az emlékezet háttérbe szorítása ugyanis a diktatúrák fennmaradásának lételme, létük alapja. S ha a tévtanokat, a hazugságokat gyakran mondják, tanítják, akkor azok számára, akiknek nincsenek alternatív saját tapasztalataik, nincsenek közvetlen emlékélményeik, vagy nem is éltek a kérdéses korban, azok számára könnyen elvész az igazság. A diktátorok azonban egy dolgot nem tanultak meg a történelemből, hogy az igazság előbb vagy utóbb, de mindig kiderül, mindig felülkerekedik a hazugságon. A

felismerés mindenkinek, de különösen a véltlen félrevezetetteknek szomorúan fájdalmas.

Valahogy így éltük meg mi fiatalabb generáció a rendszerváltoztatás után egész magyar történelmünket, távol és közelmúltunkat, benne 1956 forradalmát. Félrevezetve, megcsalva éreztük magunkat. Ugyanakkor sok mindenért kárpótolt bennük a Forradalom nagyszerűségének, tisztaságának a megismerése, a már kimondható szavak ereje, a személyek megnyilatkozásai, akikhez a történések kötődnek. Fájdalmas, egyszersmind felemelő volt olvasni-hallani a más-más okból küzdelmes, de többnyire sikeres sorsokat, életpályákat. Fájdalmas volt megtudni az itthon maradt aktív forradalmárokat ért hátrányos megkülönböztetést, amiről mindenki, ők maguk is hallgattak. Még fájdalmasabb volt szembesülni szakmailag tisztelt elődeink, oktatóink, vezetőink hibáival. Felnőtt fejjel – egyenként értékelve – érteni véljük motivációikat, de meg nem lehet érteni azokat, azonosulni pedig, különösen nem tudunk velük.

A fájdalomnak az emberi szervezetben ugyancsak az emlékeztetés a célja, azaz annak biztosítása, hogy a kellemetlen hatás meg ne ismétlődjön. A mi fájdalmunk nekünk bizonyossá tette egy életre, hogy 1956. október 23-a és november 4-e között nem „események”, nem „ellenforradalom”, hanem történelmünk legtisztább napjaiban „forradalom” tört ki, győzedelmeskedett, majd idegen csizmák és tankok által eltiportattott.

És már ésszel tudjuk, és szívvel érezzük, hogy Ti itt kedves Firmáink, forradalmárok voltatok-vagytok, nem ellenforradalmárok, a haza leghűbb szolgálói voltatok-vagytok és nem hazaárulók, mint terjesztették Rólatok. És ezt nekünk, nekem kimondani legalább olyan boldogság, mint reményeim szerint Nektek az, hogy ezt megérhettétek.

Tudom, hogy a 33 év alatt átélt igazságtalanságok, méltánytalanságok fájdalmát az idő gyógyíthatja, de a lelkekben okozott sebek bár befornak, mindig megmaradnak. Különösen nehéz mindezen túltenni magát az embernek, vagy a megbocsátás keresztényi erényét gyakorolni akkor, amikor Ti mindvégig tudtátok, amit tegnap este *Grätzer Miklós* oly szépen, és oly igazul üzent: „’56-ban csak egy igaz, becsületes út volt, és az Alma Mater azt választotta”. Köszönjük Nektek ezt az igaz utat, hogy megcselekedtétek azt, amit megkötelt a haza.

Kedves eltávozott és visszatért egykori Hallgatóink!

Különösen vonatkoznak elmondott gondolataim Rátok, akik elhagyták a hazát, akik emigráltak. Ma már ismerhetjük – sok-sok személyes beszélgetés, vallo-más által hitelesítve – azt a mérhetetlen vívódást, ami ezt a döntést megelőzte. A Forradalom előtti diktatúra módszerei millió elborzasztó példát vetítettek előre a forradalom utáni időszakra. Nem lehetett kétséges, hogy a hatalom – a szovjet tankok árménykában – bosszút forral. S valóban, a Forradalom utáni megtorlásokban 350 forradalmárt juttattak bitóra, tízezreket zártak börtönökbe, százezreket nyomorítottak meg lelkiileg. Ez elől a rémkép elől menekülni – tudva, hogy Sopron forradalma az Egyetem forradalma, a Ti személyes forradalmatok volt – fájdalmas, de logikus döntés volt. Veletek együtt kétszáz ezer ember hagyta el az országot, ennyi család szenvedte meg az elválást, ennyivel lett szegényebb ez a haza. Nem azok a bűnösök, akik elmentek, hanem azok, akik olyan helyzetet teremtettek e honban, amelyben nem volt más választás.

Itt kell köszönetet mondani mindenekelőtt Ausztriának, de Európa és a világ sok országának hogy a menekülőket befogadta, s tranzit-, vagy célországként segítette sorsuk jobbra fordulását. A következő köszönet Kanada és Brit kolumbia kormányáé, akik felismerték, hogy hallgatóink befogadásával kincsre lennek. Az időrend sorrendjében hálával emlékezzünk *Gordon Coxxra*, Kanada bécsi nagykövetére, *John Pickersgillre*, Kanada bevándorlási miniszterére, *Harold Foleyre*, a Power River Papírgyár igazgatójára, *dr. George Allenre*, a UBC erdészeti karának dékánjára és *Norman MacKenziere*, a UBC elnökére.

Tisztelt Ünnepi Ülés!

A kivándoroltak többsége megállta a helyét az új hazákban, dicsőséget hozva a magyar névnek. Egyetemünk emigrált hallgatóira ezt kizárólagos biztonsággal mondhatom, sőt, amikor arra már mód nyílt, segítették a hazát, segítették az Alma Matert. Akik a tudományos kapcsolatokat is építették, s elismert tudósokká is váltak, számukra Egyetemünk honoris causa doktori címet adományozta – így névsor szerint *Balatinecz Jánosnak*, *Bariska Mibálynak*, *Bódi Józsefnek*, *Grátzer Miklósnak*, *Iffjú Gézőnak*, *Kató Ferencnek*, *Kozák Antalnak* és *Sziklai Oszkárnak*. Sokan kaptak más elismerést, kitüntetést is. Köszönet munkájuk-

kért, köszönet hűségükért, de köszönet mindenkinek, aki a legkisebb ragaszkodását is kinyilvánította az Alma Mater felé. Higgyétek el, nagy erőt adott ez, nagy erőt ad ez nekünk!

Egyetlen ember volt, aki számára nem akart megszületni az elégtétel és a kien-gesztelés, Ő pedig *Roller Kálmán* – igazgató, majd dékán – volt. Ő is a bűnbakke-resés és bűnbaktalálás klasszikus kádári módszerének az áldozata. Ma már tudjuk, Roller Kálmán – tanártársaival együtt – Európában akarta tartani – s hangsúlyozottan együtt akarta tartani – a hallgató-ságot, tudván, hogy esélyük együtt lesz a legnagyobb a túlélésre, az érvényesülés-re. Európában, ahonnan, ha mód nyílik rá, gyors lehet a hazaút. Azonban Európa egyetlen országa sem adta meg nekik ezt a lehetőséget. Az Európában maradtak

csak kisebb csoportokban – Németországban, Svájcban, Ausztriában – tudtak tovább tanulni, természetesen nem anyanyelvükön. Kanada kínált egyedül generális, kedvező megoldást, azaz az együtt maradás és a tanulmányok magyar nyelvű befejezésének, a tanulás anyagi támogatásának közös esélyét. A döntés még így sem volt könnyű, de végül is demokratikusan született meg. Roller Kálmán tehát nem elvitte Kanadába a 200 diákot és a 20 oktatót, hanem az elmenni szándékozokat egyben tartotta, és 5 évfolyam számára biztosította a diplomához jutás lehetőségét. Közülük 141-en kaptak diplomát, s szerezhettek munkásságukkal hírnevet maguknak, a vancouveri Sopron Faculty of Forestrynek, s ezen keresztül a soproni Alma Maternek is. E tett nem bűn volt, hanem erény, ez nem elítélendő, hanem dicsérendő cselekedet volt.

Számunkra, s talán Roller Kálmán számára is megnyugvás, hogy 2004-ben

az Egyetem Tanácsa – elvetve a korábbi értékelést – elsőként tüntette ki Őt a Nyugat-magyarországi Egyetem Díszpolgára címmel. Indoklásunkban az imént általam elmondottak szerepeltek. Öröm számomra, hogy telefonon magam közölhettem vele a döntést, s csak abban reménykedhetünk, hogy meg-szépítette életének utolsó napjait.

Tisztelt Itthon maradt Hallgatóink és Tanáraink!

A dolgok természetéből fakad, hogy egy családban mindig többet beszélnek az elment fiúról, mint az otthon maradtóról. Az valahogy természetes, hogy valaki otthon marad. De vajon természetes volt ez 1956-ban is, az volt-e a Forradalom bukása után is? Tudjuk, hogy nem!

Az Alma Maternek minden körülmények között – még a diktatúra körülményei között is – élni kell, élni kellett, az itthon maradtoknak be kellett fejezniük tanulmányaikat, s az új generációkat is el kellett indítani az életpályákon. Az itthon maradtok szerencséje az volt, hogy a professzori és tanári gárda nagyobb része nem távozott külföldre, s szorgalmazta a tanulmányok mielőbbi folytatását. Maradt, a visszatért és az 1950-es években elbocsátott, de rehabilitált és visszavett hallgatókkal – a hallgatók érdekében – az országban elsőként elkezdődött az oktatás. Ahogy a forradalomban az élen jártak, a tanításban-tanulásban is azt tették. A professzorok és a vezetők tudták, hogy csak abban az esetben maradhat meg a Főiskola, ha az működik, mert a hatalom csak ürügyet keresett arra, hogy egy egyébként sem kívánatos múltú, „ellenforradalmi” fészket megszüntessen. A Főiskola azon tanárai, akik a forradalomban szívvel-lélekkel az ifjúság mellé álltak, ugyanilyen elszántsággal küzdöttek az Alma Mater és a hallgatók védelméért. S a Főiskola megmaradt, elbocsátások sem történtek, az itthon végzett erdémémőkök, a később végzett faipari-, környezet-, vadgazda- és természetvédelmi mérnökök is nagy megbecsülést szereztek maguknak és az Alma Maternek egyaránt.

Ha az évforduló őszinte szívű napjaiban az érzelemtől mentes igazságot keressük, akkor meg kell állapítanunk, hogy azok a küzdelmek, amelyeket az Alma Mater fennmaradásáért, végső soron értünk, utódokért folytattak, megfelelt a legszebb selmeci hagyományoknak. Mint ahogy az itthon maradt hallgatók döntő többsége sem tagadta meg sem forradalmát, sem az Alma Mater szellemét. Nem is lehetett másként, hisz Ők is abban a szellemben, a selmeci-

soproni szellemben nevelkedtek, mint az eltávozottak. Ennek az igazságnak a kimondása is az ünnepi visszaemlékezés feladata.

És ahogy elégtételt szolgáltatva meg kellett nyilatkoznunk Roller Kálmánról, nem zárhatjuk le a múltat *Magyar János* ténykedésének értékelése nélkül sem. Magyar János munkásságának megítélését a szélsőségek jellemzik. Egyesek a rendteremtő, kádárista vezető, az árulót, mások a kényszerpályán mozgó reálpolitikust látják és láttatják benne. Egy bukott forradalom érzelmektől átítatott utóéletében mindenkinek – saját életútja alapján – szíve joga pro és kontra véleményt mondani, s mi azt tiszteletben tartjuk. De a valóság, mint minden valóság árnyaltabb, az ember, minden ember sokszínű, nem csak fehér vagy fekete. Magyar Jánosnak, Roller Kálmán soproni utódjának mint vezetőnek, elvithatatlan érdeme, hogy megőrizte az egyetemet, s megakadályozta a megtorlásokat. Ennyiben Magyar János tevékenysége az utókor objektív értékelését is kiállja.

De a cél nem szentesíthet minden esz-közt, kedves hallgatóim! A mentés magasztos feladata nem történhet, nem történhetett volna meg mások becsületének porba alázásával. Az Egyetem szétszakadásának okaként a Kádár-rezsim nem önmagát okolta, hanem a védekezésre képtelen eltávozottakat nevezte meg. Magyar János – talán a rendszer iránti elkötelezettségéből, talán a helyzet nem körültekintő elemzéséből, talán félelemből, talán megalkuvásból, talán mindezekből együttvéve – elfogadta a diktatúra ítéletét és haláláig helyesnek értékelte döntéseit. Munkásságának ez a fele – a teljes valóság ismerete alapján – nem állta ki a történelem próbáját, s az utódok, az Egyetem mai vezetése számára nem vállalható.

Az itthon végzett erdőmérnökökre – különösen azokra, akik a forradalomban tevőlegesen részt vettek – a hallgatás és elhallgatás, az utánanyúlás és ellehetetlenítés politikája várt, s igen hatékony volt.

Az atrocitások és hátrányok sokáig titokban maradtak, mert azokról nem volt tanácsos beszélni. Minden forradalmár magán viselte 1989-ig az „ellenforradalmár” stigmáját, amire mindig figyelmeztették is őket. Ők ugyan – szemben az emigrálni kényszerültekkel – megtartották a hazát – igaz, a hazát képviselő állam mostohán bánt velük –, de életpályájukon, karrierben – mint „megbízhatatlanok” – zömében elvesztették azt, amit emigráns társaik megnyertek az új hazában.

Így a forradalom gyermekei a szó legszélesebb értelmében valamennyien vesztesek voltak. És mégsem mondhatjuk róluk, nem mondhatjuk Rólatok, hogy boldogtalanok lettetek volna, hogy boldogtalanok vagytok. Sokat gondoltam rajta, hogy miért van ez így? Azon túl, hogy tehetség, tudás, elszántság munkált Benneteket, a bizonyítási vágy, amelyet az összefogás és összetartozás is erősített, egy semmivel sem pótolható energia, hitetek és igazságotok ereje volt mindennek a hajtómotorja.

Mert Ti tudátok – és most még egyszer idézem Grátzer Miklóst –, hogy „’56-ban csak egy igaz, becsületes út volt, és az Alma Mater azt választotta”, hogy Ti egyenként is azt az egy helyes, igaz, becsületes utat választottátok.

Kedves Volt Hallgatóink!

A rendszerváltoztatás után az egyetem vezetése – *Winkler András* rektor kezdeményezésére – kinyújthatta, mert ki akarta nyújtani kezeit a Forradalom hallgatói, különösen a külföldre kényszerült és ott végzett mérnökök felé. Ez a mindkét fél részéről vágyott egymásra találás már másfél évtizede tart. Őszinte óhajtásunk, hogy a korábbi méltánytalanságokból fakadó még fel-felsajduló fájdalmak egyre kisebbek legyenek.

A Nyugat-magyarországi Egyetem által, 1956 forradalma ötvenedik jubileumára szervezett emlék-folyam híven

tükrözi az Egyetem jelenlegi vezetésének, tanári gárdájának és hallgatóságának a magyar nép forradalma iránti elkötelezettségét, forradalmárai iránti tiszteletét, büszkeségét, háláját.

Legyen ünnepségeinkkel kapcsolatos minden ténykedésünk engesztelő elégtétel mindazok számára, akikkel szemben az elnyomó hatalom igazságtalanságokat, méltánytalanságokat terjesztett, foganatosított, a haza ellenségeinek nyilvánított. Tudjuk, éppen Ők voltak az igazi hazafiak, Ők képviselték a magyar nép érdekeit.

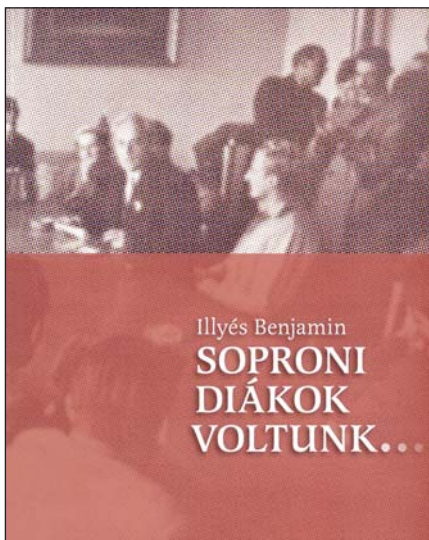
Az ünnepségek meghitt, magasztos és felemelő pillanataival megerősítve, az Egyetem jelenlegi vezetőjeként mindazoktól ünnepélyesen bocsánatot, de egyúttal az Egyetem számára felmentést kérek, akik itt az intézményben, vagy az intézménytől szenvedtek el méltánytalanságokat, igazságtalanságokat.

Kérem, a szeretett „tápláló anyát”, az Alma Matert ne kárhoztassátok. Emberek vétkeiért, embereknek kell vezetelnüök, tetteikről a Mindenható és az objektív utókor mondja ki a végső szót. A hibákat a véten utódoknak kell feltárniuk, s a nem általuk ejtett csorbát kiköszörölnüök. Ezen dolgozunk, kizárólag ez a cél vezérel bennünket!

Kedves Ünneplő Közönség!

„Historia est magistra vitae”. A Forradalom soproni diákságának és elkötelezett tanárainak cselekedetei jó mesterként tanítsanak bennünket helyes helyzetfelismerésre és értékelésre, odaadásra, kitartásra, áldozatvállalásra, ha kell önfeláldozásra, de mindenekelött hazaszeretetre. Csak ebben az esetben volt értelme 1956 Forradalmának, csak ebben az esetben volt értelme forradalmi ifjúságunk és tanáraink helyállásának, csakis ebben az esetben van értelme minden körülmények között, megtisztultan, az egyedüli, igaz, becsületes utat választani. Úgy legyen!

(A fotókat Pápai Gábor készítette)

Lassan két tucat könyv, tanulmány, film jelent meg az 1956-os soproni eseményekkel kapcsolatban. S íme itt egy újabb: Illyés Benjamin „Soproni diákok voltunk” c. kiadványa.

A szerző tanévenként követi végig a főiskola és évfolyamának történéseit.

A legizgalmasabb negyedik tanévet, mely egybeesett az 56-os eseményekkel, Nagy László foglalta össze. Innen kezdve párhuzamosan ismerhetjük meg a Sopronban maradtak és a külfont választottak, elsősorban a Kanadában tanulmányaikat folytatók sorsát. A párhuzam az egyes részletek felvillantásával követi a történéseket.

Az olvasó végül is tanulságos következtetésre jut. Az itthonmaradottak „forradalmi hevületét” a hagyományápolás addig tiltott gyakorlásának engedélyezésével csitították, így adva kóstolót a „szabadságból”. A fekete leves azonban a végzés után lett tálalva, hiszen az 56-os eseményekben exponáltak diplomájuk ellenére is csak kerületvezetői beosztásra javasolták, nyilván központi pártuasítás nyomására, melyet Magyar János enyhített. Ezzel elkezdődött az a folyamat, amelynek hatása máig is tart. Nevezetesen az, hogy a boldogulás érdekében öncenzúrázással, a hatalomhoz való erősebb vagy finomabb behódolással lehet csak előrejutni. Talán ezért van az, hogy a nyugatra került évfolyamtársak, tanárok mondhatni végső rehabilitációjára a rendszerváltozás után is másfél évtizedet kellett várni.

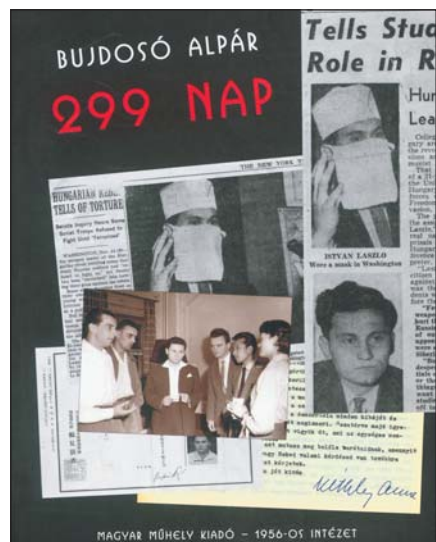
„Természetesen az eszmei zűrzavar megszűntetése, ami az oktatók és hallgatók gondolkodásában az ellenforradalom hatására jelentkezett, csak fokozatosan történt meg” – olvashatjuk a „Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián” 1970-ben megjelent kötetében.

Tehát nem a külhonba szakadtak fejében volt „eszmei zűrzavar”, és ahhoz hogy

a nézetek 50 év után simulhattak úgy, ahogy össze, bizony kellett egy rendszerváltás is.

Tanulságos Illyés Benjamin visszaemlékezése, mert gondolatokat szül, magunknak feltett kérdésekre adhat választ... de nem mindegyikre. Például arra sem, hogy miért lett olykor a hatalom számára ismét kényelmetlen a nemzeti zászló... De hát ez már egy másik történet.

A szerző, Bujdosó Alpár írja előszavában: „Furcsa könyvet, furcsa memoárt tart kezében az olvasó. Nem az 1956-os forradalomról szól közvetlenül, mégis minden sorában erről van szó. Lapról lapra szinte majdnem rekonstruálhatók az események, ha nem is teljességükben, de teljes fontosságukban. Nem az eseményekről szól e könyv – arról született már néhány munka –, hanem arról, ami mögötte volt. 1960 nyarán néhány kíváncsi érdeklődőnek kellemes nyári estéken felidéztem a történeteket, szigorúan a naplóm bejegyzéseire támaszkodva. A beszélgetéseket hangszalagra vettük. A jelen kötetben közreadott szöveg a hangszalagra felvett

anyag szerkesztett változata, tehát a napló rekonstrukciója, amelyet még egyszer szorosán összevettem a füzetbe kézzel leírt anyaggal, és elláttam lábjegyzetekkel. A könyvben foglaltak tehát nem emlékek, s így hitelesnek tekinthetők.”

A könyv az Országos Erdészeti Egyesület titkárságán megrendelhető.

Pápai Gábor

Kihelyezett szerkesztőbizottsági ülés

A Nyugat-magyarországi Egyetem műemlék könyvtárában tartotta októberi ülését az Erdészeti Lapok Szerkesztő Bizottsága. Jelen voltak: prof. dr. Faragó Sándor rektor, prof. dr. Náhlik András dékán, dr. Pethő József, az OEE elnöke, ifj. Sarkadi Sándor könyvtári főigazgató, Tompa Zsoltné könyvtári munkatárs, Kaczvinszky Tamás, a HÖK elnöke, Mészáros Péter, a HÖK alelnöke, Ormos Balázs, az OEE főtktára, Pápai Gábor, az EL főszerkesztője, prof. dr. Bartha Dénes, Puskás Lajos, Lengyel László, szerkesztőbizottsági tagok, Haraszi Gyula, a Szerkesztő Bizottság elnöke.

Pethő József köszöntőjében megráztatta, hogy az egyetem könyvtárának falai között ülésezhettünk. Beszélt az erdészeti ágazat egysége megteremtésének fontosságáról, és feladatként jelölte meg az oktatás és a kutatás hangsúlyo-

zottabb megjelenését az Erdészeti Lapokban. Faragó Sándor rektor tájékoztatta a jelenlévőket az egyetem helyzetéről, feladatairól. Náhlik András, az Erdészeti Kar dékánja reményei szerint ez a találkozás új fejezetet nyithat az egyetem és az egyesület kapcsolatában. A HÖK jelen lévő képviselői sajnálkoztak a közszereplése miatt. Ifj. Sarkadi Sándor főigazgató is tájékoztatta a Szerkesztő Bizottságot a könyvtár feladatairól, és külön kérte az Erdészeti Lapokkal való szorosabb együttműködést.

Fotó: Pápai G.

Az erdővédelmi szakosztály Szatmár-Beregben

Talán sokak számára még manapság is a távoli, elmaradott országrész képével párosul e vidék neve, de már a megérkezés napján mindenki meggyőződhetett arról, hogy ez koránt sincs így. A fejlődés nyilvánvaló jelei mindenütt szembetűnőek, ami párosul az emberek közvetlenségével, nyitottságával. Lépten-nyomon megnyilvánuló kedvességük összhangban van a táj szelíd szépségével.

Május 17-20. között, a korábban Kőlcseynek is otthont adó Szatmárcsékén rendezkedtünk be néhány napos tartózkodásra. Az érkezést követő gyors ebéd után első utunk a túristvándi vízimalomhoz vezetett. A híres, szinte teljes egészében fából épült malmot szakavatott vezetővel tekintettük meg, és ha lett volna mit, akkor a beindított malomban meg is őrlhettük volna.

Az időjárás aznap nem fogadott kegyeibe, így szakadó esőben kerestük fel Szatmárcsékén a híres csónakfejűs temetőt. Kőlcsey Ferenc halálának 100. évfordulójára, 1938-ban felállított sírelknél a himnusz elnéklésével és koszorú elhelyezésével tisztelegtünk a nagy költő emléke előtt.

A szomorkás idő ellenére vidáman telt a nap hátralévő része, mivel szállásunkon már javában készült – Orosi Géza és Bagdi Károly helyi kollégák felajánlásaként és közreműködésével –, a közel 120 kilós malacsült.

A következő nap Penyige község „Lekváriumában” indult, ahol Kőrösi Miklósné polgármester asszony vezetésével bepillantást nyertünk a híres szatmári szilvalekvár- és pálinkafőzés rejtelmeibe.

A szakmai program Jánkmajtis község határában kezdődött, ahol Kovács Gábor nyugalmazott vezérigazgató, a megyei OEE helyi csoportjának elnöke, Sári Zsolt, a Nyírerdő Zrt. főmérnöke, valamint Szalacsi Árpád a vendéglátást lebonyolító fehérgyarmati erdészet vezetője köszöntötte a szakosztályt.

A területbejárás során megismerkedtünk az erősen kötött, réti talajokon álló kocsányos tölgy felújítási és kezelési gondjaival, valamint a területet idén is sújtó gyapjaslepke-károk következményeivel. Nagy érdeklődéssel tanulmányoztuk a helyi gazdálkodók által már szélesebb körben alkalmazott, hazai nyár állományok sarjzatátos felújítását. A véghasználatok utáni vágástakarítást követően gyökérszagatást végeznek, majd a még be nem fásodott sarjak között szárzúzóval alakítják ki a pásztákat. A további ápolásokkal a sorokban maradó egyedek kiválogatása történik. Az eredmény láthatóan egészséges, szép növekedésű állomány.

Ezt követően Kisnamény községhatárban egy 360 hektáros, 1988-1994 között létesített kocsányos tölgy erdőtelepítést jártunk be. Ebben az állományban is eredményesen védekeztek Dimilin 25 WP készítménnyel a gyapjaslepke ellen. A helyi tapasztalatok azt mutatják, hogy jól sikerült védekezést követően a makktermés mennyisége is jelentősen nő.

A Túr folyó torkolatánál többek számára meglepetést okozott, hogy Petőfi idején még nem itt ömlött a Tiszába a folyó. A jelenlegi torkolat és „Nagy-bukó” egy mesterséges képződmény, ami az eredeti torkolathoz képest néhány kilométerrel arébb létesült, a Tisza szabályozását követően a múlt század elején. Minderről Kovács Gábor – aki vízügyi mérnök is – tartott nagy szakértelemmel előadást.

Délután a sonkádi, Europa Nostra-díjas református templomot és festett kazettás mennyezetét csodáltuk meg, elmerengve az egyszerű emberek művészi tehetségén.

Másnap reggel először Tarpán álltunk meg rövid időre, ahol a korabeli malmok egyik különleges formáját, az állati erővel mozgatott szárazmalmot néztük meg. A délelőtti folyamán eleredt az eső, de ez nem riasztott minket, és nagyobb sétát tettünk a Gelénesi erdőben. Itt Szalacsi

Árpád erdészettervező és Tóth János művelési műszaki vezető számolt be a természetvédelem és az erdőgazdálkodás kapcsolatáról, a szálalásos és bontásos fokozatos felújító vágás alkalmazásának kezdeti tapasztalatairól.

A délelőtti sétát a bockereki erdőrezervátumban, a jégkori reliktumnak számító égeres-tőzegmohaláp bejárásával folytattuk. Innen elzarándokoltunk az erdő mélyén lévő múlt századi erdészsírokhoz, ahol megemlékeztünk rég elhunyt kollégáinkról, akik ezt a csodálatos erdőt ránk hagyták.

Az ebédet a Típet hegyen tett sétával moztogtuk le. A riolit alapú kőfejtőt övező erdő a dárdaskaréjú kocsánytalan tölgyről és különleges, védett állatvilágáról nevezetes. A hegymászást követően Csarodán megcsodáltuk a közelmúltban restaurált református templomot. A belső falakon talált középkori „mosolygós szentek” ábrázolása egyedülálló.

Kirándulásunk utolsó állomása Tákos volt, ahol a maga nemében szintén egyedülálló „Mezítlábas Notre Dame”-ot kerestünk fel. A templom teljes egészében fából és vályogból épült, mivel a községnek nem volt pénze kőtemplomra. Ennek ellenére belső kiképzése és díszítése vetekedik valamennyi híres környékbeli kőtemploméval.

Ezúton a szakosztály nevében külön köszönetünket fejezzük ki a gördülékeny szervezésért, a nagyszerű szakmai és kulturális programokért, és nem utolsósorban a kiváló helyi ételekért, italokért Szalacsi Árpád, Tóth János, Bagdi Károly és Orosi Géza kollégáinknak.

Dr. Koltay András
szakosztály titkár
Tóth János
Fehérgyarmati erdészet

15 éve Magyarországon a STIHL

Balról jobbra: Reinhard Gottschling, Bakon Gábor, Halász Ernő, Jürjen Steinhauser

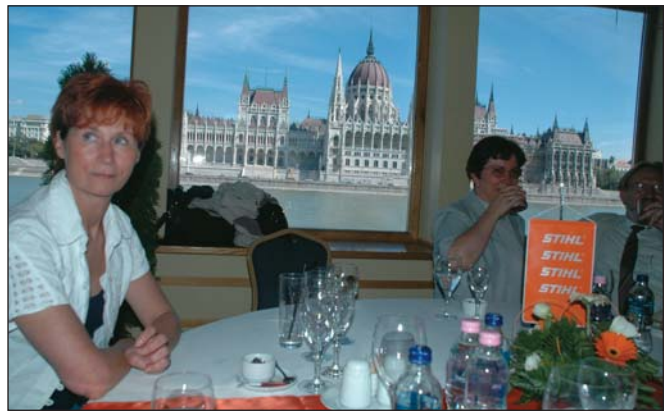
Nagykorúvá serdült a 80 éves anyavállalat magyarországi „leánygyermeké”. A hajdani családi vállalkozás – amely világcéggé nőtte ki magát – tizenöt évvel ezelőtt, 1991. szeptember 6-án – Kelet-Európában elsőként – Magyarországon alapította leányvállalatát. Az évfordulót rangos keretek között, mértéktartó eleganciával ünnepelték a cég dolgozói és a

meghívott vendégek. A – mondhatni – egész napos rendezvény délelőtt egy dunai hajóúttal kezdődött, melyen nemcsak a magyar leányvállalat és szakkereskedői partnerei vettek részt, hanem többek között Steinhauser úr, a világcég marketing- és kereskedelmi igazgatója is, aki köszöntőjében kiemelte Halász Ernő leköszönő igazgató és közvetlen munka-

társainak kitartó munkáját. Halász Ernő emlékeztetett rá, hogy 15 évvel ezelőtt politikailag, társadalmilag és gazdaságilag is bizonytalan időszakban a leányvállalat megalapítása bátor lépés volt, mely egyben példát mutatott a német és a nyugati befektetőknek. Majd néhány adattal szemléltette a leányvállalat fejlődését, amelyet az alapítás évében elért 291 millió forint mára 5 milliárd fölé emelkedett árbevétele szemléltet legjobban. Mindezt

persze nem érthették volna el az alkalmazottak, valamint a szakkereskedői és szervizhálózatban dolgozók lojális tevékenysége nélkül. 15 év hosszú idő, mely után egy természetes generációváltás következik be. A belépő újgenerációs munkatársaknak és partnereiknek munkájához sok sikert kívánt, és reményét fejezte ki, hogy a jövőben a STIHL piacvezető termékeinek dominanciája tovább erősödik Magyarországon.

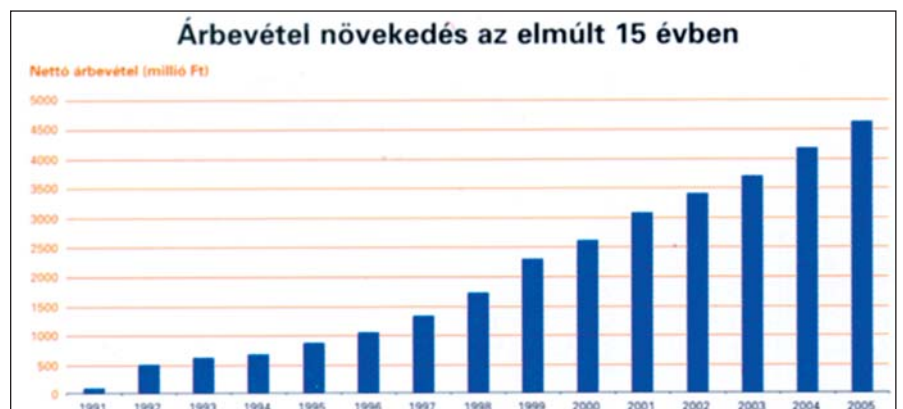
Steinhauser úr is kiemelte az alapítók érdemeit, akik nélkül elképzelhetetlen lett volna a forgalom és a piaci részese-
dés fokozatos növekedése, ami egyben

a foglalkoztatottak számának gyarapodását is jelentette.

Ma már 80 szakkereskedő és 260 eladási hely nyújtja felhasználóinak a minőségi kereskedelmi és szervizellátást. A STIHL 32 leányvállalata közül a magyar a 14. helyet foglalja el. Összehasonlításként ma már inkább a nyugati leányvállalatok adataihoz lehet viszonyítani az eredményeket. Reményét fejezte ki, hogy Bakon Gábor erdőmérnök, új igazgató, folytatja Halász Ernő sikeres üzletpolitikáját.

A jubileumi program második részében neves művészek adtak műsort, melyet ünnepi vacsora követett. A szerencsés meghívottak közé tartozó Erdészeti Lapok tudósítója is további sikereket, gyümölcsöző kapcsolatokat kíván a STIHL magyarországi leányvállalatának.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

Szegedi erdésztanulók Gyimesben

A kaszálás elkezdődött, valamikor fenyves borította a hegyoldalt

Egységgrakat

Kis hazánkban nincs magashegységi erdő, marad a tankönyvbeli ábra: a bükös öv fölött a fenyves következik, majd a törpefenyves – no, de jó lenne megnézni!

Nosza, nézzünk körül a valamikori nagyobb hazában!

Kirándulás, jószolgálati út, gyakorlat, barangolás – ha úgy tetszik csavargás céhlegény módra – mindez együtt: egy hetet a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola diákjai a Gyimesben töltöttek.

A 13.B osztály fele az osztályfőnökkel az elmúlt évi esőzések-áradások egyik következményének felszámolásában segédkezett Gyimesbükön, a katolikus plébániát – így a falut segítve. Salamon József plébános úr biztosította a szállást és az étkezést, mi pedig igyekeztük mindezt nem hiábavalóan elfogadni.

Fő munkánk egy szárazon rakott súlytámfal továbbépítése volt. Erre azért volt szükség, mert a parókia mögötti hegyoldal az ott levő erdő kivágása és a csapadékos tavalyi év nyomán sok helyen megcsúszott. A suvadások a templom épületét és a vendégházat fenyegették. Mi mintegy 40 köbméter terméskövet építettünk be,

minimális gépi segítséggel, jórészt láncban adogatva a gömbölyű hordalékköveket. Munkavezetőnk Illik Géza „Géza bácsi” volt akivel a fiúk hamar megtalálták a hangot, a pisztránghorgászat volt a közös téma. Pisztráng viszont nem volt.

A domboldalban számos friss forrás eredt, utólag kellett megoldani ennek a víznek az épület alatti, illetve melletti elvezetését, és a megcsúszó domboldal megtámasztását.

A széna boglyába, szekérre rakása már nagyobb szakértelmet igényelt: ebben tanítónk Karácsony Ernő („Ernyő bácsi”) volt. A széna szénapadlásra, a „hijuba” való rakása kis romantikával gyógynövény-illatkezelésnek is jó, romantika nélkül inkább kerülendő, poros munka.

A régi templom melletti temetőből is összegyűjtöttük a levágot szénát, betűztettük a régi síremlékeket, majd két tanuló elkészítette a temető teljes felmérését is.

Természetesen másztuk a hegyeket! Mintegy 15 kilométeren végiggyalogoltunk a régi magyar határon, vezetőnk Bilibók Gusztó bácsi, aki vasutas lévén

múzeumot is készített, vasútmúzeumot, megtekinthető a vasútállomáson. Aki arra jár nézze meg azt is!

Ebben az évben a fű kicsit később érett be mint máskor, gyönyörű, kaszálatlan réteken vezetett utunk. Bár már kevesebb a tehén, mint régebben (ők is „eusak” lesznek!), jórészt még a hagyományos módon gazdálkodik mindenki. Legelők váltják a kaszálókat, erdőket. Az egyes birtokokat kerítések választják el egymástól, sok helyen még jól funkcionálnak az első és második háborúból itmaradt szögcsdrótok.

Az erdők viszont megdőbbsentőek: ami lentről szép zöld lucosnak tűnik, az belülről bizony szinte mindenütt kilopott-kihe-relt erdő.

Méginkább megdőbbsentő volt a szomszéd falu, Palánka hegyoldala: Palánka „regátbeli” azaz nem tartozott Magyarországhoz.

Míg a Gyimesben és Székelyföldön nem volt földesúri nagybirtok, és így a közbirtokossági gazdálkodás hagyományai máig élők és újraéledők, addig a palánkaiak – miután az éppen újabb

A régi (kontumáci) templom

A gyimesbükki templom belseje

Az egy hét végén. Balszélen Géza, a jobbon Ernő bácsi.

Súlytámfalunk

földtörvény minden családnak juttatott erdőt a valamikori bojári, majd államerdészeti hegyoldalból – a legkézenfekvőbb megoldást alkalmazták, ami sajnos nálunk is ismerős: lovat és szekert vettek, majd levágták az egészet. Persze van ott is jó erdőtörvény, de ott is találékonyak az emberek, a hatóság pedig megértő.

Végignézhettük erdész vendéglátónk esztenája mellől – ordát falatozva és sörözgetve –, amint a szemközti erodált hegyoldalon (melyen még néhány éve 90 éves gyönyörű lucos volt) ma a talajban levő kimélyült közelítőlúnyban évezredes módszerrel húzzák le a rönköket, szekerre rakják és viszik valamelyik fűrésztelep-rengeteg van belőlük. Nagyobb a forgalom mint a főútvonalon! Egy szekér mintegy 1 köbméter rönköket visz. Ezért nem emelkedik – csak viszonylag szolidan – a fenyő fűrészáru ára! Még mindig tart a könnyen szerzett jószág!

A döntés technikája motorfűrész, de a közelítés és a kiszállítás 200 évvel ezelőtti... Bár a mai legjobb szekerek gumikerekesek, ráfutófékesek és racsos visszagurulásgátlóval ellátottak – helyi gyártmányok! Iszonyatos mennyiségű kéreg, fűrészpor kerül a patakokba, és az a fránya

pisztráng sem a csersavat, sem a gyantát nem szereti.

Persze bizakodnak, hogy majd ez is meg lesz oldva, a szeméthygyűjtés is, ha majd belépnek az únióba!

Megnéztük Antal Mária néprajzi gyűjteményét is – szintén a vasútállomásnál van, ha másért nem, életerőért be kell menni Mária nénihez, mert ahogyan a hegyoldalt kaszálják évről-évre, úgy készíti, fejleszti szorgos munkával a múzeumát, írja kiadványait, emléket állítva az itt élők hagyományainak.

Persze mulattunk is!

Szabott áron (nekünk kedvezménnyel, hisz a faluért dolgozunk) frappáns mulatságban és szabadtéri történelemórában lehet része azoknak a csoportoknak, akik mennek megnézni az ezeréves határt és a „Rákóczi-várat”

A zenekar igen jó gyimesi muzsikát szolgáltatott, szólt a hegedű és a gardon, a közös tánc is ment, bár a korosztálybeli lányok hiánya rányomta bélyegét esténk, mely víg nótázással ért véget.

Az utolsó napunk hegyjárással telt el. Szedtünk otlétünk alatt gombát (ott medve a vargánya, és teljes az elnevezésbeli bonyodalom, mint minden gombaszedő faluban), rengeteg számocát, gyalogoltunk pataokban, bozótban. Azt is megtud-

tuk, hogy a sikló vipera és agyon kell csapni.

Láttunk tíz éve épült „500 éves” görögkeleti kolostort, eszembe jutott egy kétsoros:

„Belőlem is dák lelet lesz egyszer
Ezt kívánja hullámtól a rendszer!

Megnéztem egy régi vízajtású fűrészmalom romjait, fényképeztem, aztán másnap irány haza.

A romániai vasút kalauzai nem változtak, jegyprobléma esetén hajlandóak továbbra is a „mindkét fél javára kedvező konstrukciót” barátságosan alkalmazni, a táj viszont egyre civilizáltabb: rengeteg a gyárroncs és a szemét.

A vonat kivitt a Gyimesből egy szép viadukton és a lóvési alagúton keresztül, be az Olt völgyébe. Tusnádfürdő nagyon „kiglancoltnak” látszik. Déva vára tényleg nehezen készülhetett, a Zarándi hegyesség még kedvesen mutatja, hogy völgyben járunk, de ez már a Maros völgye, aztán szépen belesimul a táj az Alföldbe.

Köszönetünket küldjük azoknak, akik segítettek utunk megvalósulását!

Köszönöm a fiúknak, hogy becsületes munkával öregbítették hírünket és önzetlenül segítettek a gyimesieket.

Szabó József
osztályfőnök

Indulunk a hegyre

Méteres fűrészpor várja a magas vízállást

Mégegyszer a nyírségi erdőfórumról

Gráf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter az első, magánerdőtulajdonosokat szolgáló iroda felavatását méltatta.

A továbbiakban arról beszélt, hogy a következő hét évben nagy változások történnek az országban, ezek jelentős mértékben érintik a vidékfejlesztést, az agráriumot, benne az erdészetet. A legfontosabbak egyike, hogy az elmúlt tizenöt év mezőgazdasági és erdészeti iránykeresését befejezzük, mert mára a fő irányvonalak meghatározása elodázhatatlanná vált.

Az erdő hármaskörű funkciója fontos fejlesztési irányelv, ezt következetesen alkalmazni fogjuk. Az agár- és vidékfejlesztés területén 1200 milliárd forint áll rendelkezésünkre, közvetlen támogatások formájában 1500 milliárd forint fizethető ki. Az Európai Unió fontos célja a vidék-, az agrárgazdaság (benne az erdészet) lemaradásának mérséklése, a vidéken élő emberek jövedelmi viszonyainak, ezáltal életminőségüknek a javítása.

Az erdészszakmát a társadalom a természet orvosának tartja. Ez igaz, és fontos is, de a hármaskörű funkció jegyében az erdészszakmának részt kell vállalnia a vidékfejlesztésben s a gazdaságban is. A közelmúltbeli viták lezárultak, a szakma kiállásáért – a magyar kezdeményezésre a világon mindenütt elfogadott hármaskörű funkció mellet – köszönetét fejezte ki. Ennélfogva a minisztériumok feladatmegosztásán nem volt szükséges változtatni.

Sokak véleménye szerint a csatlakozásra fordított eddigi négy év során nem fordítottunk hangsúlyt az erdészeti fejlesztésére. Egyetlen lehetőség az erdőtelepítések támogatása volt: 10-15 ezer hektár telepítésére került sor évente. Az új telepítések 98 %-át magánerdőtulajdonosok végezték. Kérdés és vita tárgya, hogy az új erdők telepítése

és/vagy a meglévő erdők fenntartása, kezelése kapjon-e a Nemzeti Fejlesztési Tervben nagyobb támogatást. A miniszter véleménynyilvánításra szólította fel a jelenlévőket, tágabb értelemben a szakmát, mert a terv nyitott, a tézisek összeállítói minden érintett véleményét érdeklődéssel várják.

A jelenlegi elgondolások szerint tizenkét területen lehet csatlakozni a Nemzeti Fejlesztési Tervhez céltámogatások ügyében. Ezek felsorolása kapcsán kiemelte a környezet- és természetvédelmet, melyek nemcsak az azzal hivatásszerűen foglalkozók kiváltságai, hanem mindannyiunk feladata és lehetősége. Nemzeti értékeinket megvédjük, nem kell a gazdászokat, erdészeket méltatlan módszerekkel kényszeríteni azoknak az értékeknek a védelmére, amelyek óvását nemzedékről nemzedékre eddig is feladatuknak tartották, és a jövőben is annak tartják. Partnerséget, szövetséget ajánlott a természetvédőknek.

Az erdő korlátozott magántulajdon, ezt minden erdőtulajdonosnak tudomásul kell vennie, ezért különösen fontos, hogy a közcélú fejlesztésekre legyen lehetőség pályázni.

A továbbiakban a Stratégiai Terv négy fő oszlopát (I. a versenyképesség javítása, II. a környezet és a vidék állapotának javítása, III. az életminőség javítása a vidéki területeken, és a jövedelmi diverzifikáció ösztönzése, IV. leader) mutatta be vázlatosan, bemutatva mindegyikben az erdészszakma lehetőségeit.

Külön szólt az energiaerdővel kapcsolatos támogatási gondokról, megítélése szerint az erdő hármaskörű funkciójából csak egynek tesz eleget.

Az ideai jogszerű támogatási igény ki-elégítéséhez most hiányzó 1 milliárd fo-

rinttal kapcsolatban: FVM fejezetben belül keresik az átcsoportosítás lehetőségét, de a pénzügyminiszter segítségét is várják.

Az FVM tárcánál a többiekhez képest kevesebb a kényszerű költségvetési megtakarítások miatti feszültség, mert 1. a problémakezelésbe bevonták a szakembereket, 2. a politikát igyekeznek olyan messze tartani az agráriumtól, amennyire lehet, 3. az FVM rendelkezik a teljes hétéves ciklusra vonatkozó támogatási összeggel (más, függőségben lévő szervezetet a támogatás odaítélésébe és kifizetésébe nem kell bevonni).

A jelentős forrásbővülés és a fent ismertetettek miatt reménykedéssel nézhetünk a jövőbe, a vélemények megfelelő úton történő eljuttatására bízott annak érdekében, hogy jó programot állíthassunk össze, és annak végrehajtásához együttműködő készséget ajánlott.

Dr. Veres János pénzügyminiszter a két tárca jó partneri viszonyát hangsúlyozta, s ennek kapcsán említette, hogy a költségvetési szigorítások miatt zárolt összegek kifizetésére 2007. január 2. után mindenképpen sor kerül.

Az Pénzügyminisztérium felügyelete alatt működő ÁPVRt. tulajdonában 19 erdőgazdasági részvénytársaság van, ezek 970 ezer hektár állam tulajdonában lévő erdőt kezelnek a jó gazda gondosságával. Jövedelmező gazdaságok, költségvetési befizetéseiket rendszerben teljesítik, nyereségüket részben visszaforgatják az erdőbe, részben a perspektivikus erdőkezelés, erdőművelés lehetőségeit szélesítik belőle. Mindehhez az ÁPV Rt. is hozzájárul a saját forrásaiból. Pénzügyminiszterként az erdei haszonvétel fontosságát hangsúlyozta, folyamatosan jövedelmező erdő-kezelést vár el az állami tulajdonú társaságoktól. Az erdő hármaskörű funkciójából a gazdaságit a másik kettő elé helyezte. A 19 részvénytársaság együttműködik

a többi erdőgazdálkodóval. Érdekeik hasonlóak, ezért lehet sikeres az együttműködés ma is, de a Stratégiai Terv készítésében és megvalósításában is fontos a szakmai egyetértés. Az EU-támogatás fogadásához a nemzeti társfinanszírozás lehetőségét megteremtjük, de önálló nemzeti finanszírozású erdészeti programok indítására nem lát lehetőséget. Reményének

adott hangot abban a vonatkozásban is, hogy a szakma ki tudja használni a kínálgató lehetőségeket részben az agrárfinanszírozás és a vidékfejlesztés keretein belül, részben más szakterületek támogatási lehetőségeihez csatlakozva. A különböző szervezetek (állami erdőgazdálkodók, magánerdő-gazdálkodók, önkormányzatok, infrastruktúra fejlesztésében érdekelt

szervezetek stb.) együttműködésének fontosságát hangsúlyozta, ebben ugyanis a vidékiek számára nagy lehetőségek rejlenek.

A kérdésekre, hozzászólásokra adott válaszok más megközelítésben világították meg a miniszteri előadásokban elhangzottakat.

Kovács Gábor

Beszámoló a MEGOSZ október 7-i Dunántúli Magánerdős Napjáról

Gyönyörű napsütéses őszi időben és ideális környezetben a Bagodi Fekete Istvánról elnevezett Általános Iskolában rendeztük meg dunántúli magánerdős napunkat. A rendezvényre a kiállítókon és rendezőkön kívül több, mint 120 fő fogadta el meghívásunkat, akik zömükben dunántúli erdőtulajdonosok voltak. Külön öröm volt számunkra, hogy rendezvényünkön megjelent az Országos Erdészeti Egyesület elnöke, valamint az Állami Erdészeti Szolgálat Zalaegerszegi, Kaposvári, Veszprémi Igazgatóságának vezetője. Az ÁESZ Szombathelyi Igazgatóságát Nagy Imre igazgató új betegsége miatt *Illés Péter*, a magánerdőkért felelős osztályvezető képviselte. A magánerdős nap délelőtti programját előadások és az azokhoz kapcsolódó vitafórum, míg a délutánt gépbemutatók és szakmai kiállítók, kispályás foci, tombola és „Ki tud többet az erdőről?” vetélkedő töltötte ki.

Dr. Sárvári János, a MEGOSZ főtitkára nyitotta meg a rendezvényt. Megköszönte a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumnak a rendezvényhez nyújtott támogatását, a szervező és lebonyolító NANORB Kft. vezetőjének, *Nagy At-*

tila Norbertnek, és kollégáinak áldozatos munkáját. Elmondta, hogy a rendezvény célja a dunántúli magánerdő-tulajdonosok minél szélesebb körű tájékoztatása a magyar erdőgazdálkodás általános helyzetéről, a Dunántúlra jellemző magánerdős viszonyokról, az uniós társfinanszírozott erdőtelepítésről, a 2007-2013 közötti magyar vidékfejlesztési elképzelésekben rejlő erdészeti, elsősorban magánerdős pályázati lehetőségekről és az ország nyugati felében a magánerdő-gazdálkodást segítő szolgáltatásokról. Kihangsúlyozta, cél az is, hogy az előadásokon elhangzottakat minél szélesebb körben megvitassuk, az erdőtulajdonosok kérdéseire az erdészeti szakhatóság és a magánerdősök jelenlévő szakértői kielégítő választ adjanak, általában, hogy megismerjék a tulajdonosok a szakmai, érdekképviseleti szövetségek által nyújtott lehetőségeket és az erdészeti szakhatósági munkát. Reményeink szerint ez a rendezvény hozzájárul majd a nem működő magánerdők arányának csökkenéséhez és a MEGOSZ ismertségének, elismertségének növekedéséhez a Dunántúlon is.

Ezt követően elsőként *Hajdu Tibor-*

nak az Állami Erdészeti Szolgálat zalaegerszegi igazgatójának és *Nagy Imrének*, az Állami Erdészeti Szolgálat szombathelyi igazgatójának előadása hangzott el a nyugat-magyarországi régió erdőgazdálkodásának helyzetelemzéséről. A *Hajdu Tibor* által ismertetett anyagot rövidített változatban lentebb közöljük.

Ezután *Luzsi József* tartotta meg előadását a MEGOSZ jelenlegi, jövőbeli elképzeléseiről, az erdőtörvény módosításáról és a vidékfejlesztés terén várható magánerdős támogatási lehetőségekről. Ennek rövidített változatát az Erdészeti és Faipari Híradó következő számában olvashatjuk. Az előadást követően négy erdészeti integrátor ismertette röviden működését és a munkájából adódó speciális feladatokat, problémákat. A megszólaló integrátorok a következők voltak:

Nagy Attila Norbert, a NANORB Kft. ügyvezető igazgatója Zala megyéből; *Mocz András*, a Mocz és Társa Magánerdészeti Kft. ügyvezető igazgatója Somogy megyéből; *Temesvári Erik*, a Zölderdő Mérnöki Iroda vezetője Veszprém megyéből; *Szabó Vendel*, erdészeti integrátor Győr-Moson-Sopron megyéből.

Som László, az Állami Erdészeti Szolgálat Zalaegerszegi Igazgatóságának osztályvezetője az Uniós társfinanszírozott erdőtelepítésekről beszélt. Előadásában kitért az erdőtelepítésekkel kapcsolatos legfontosabb adatokra és teendőkre, illetve a támogatási feltételek jövőbeni várható változásaira is. A MEGOSZ szerkesztésében megjelent „Erdőgazda az Unióban I.” füzetet, amelyet a Gazdasági Agrárkutatások (GAK) finanszírozott, minden résztvevő megkapta, és ebben valamennyi további információ föllelhető az uniós társfinanszírozott erdőtelepítésekkel kapcsolatban.

Befejezésként dr. Borovics Attila, az Erdészeti Tudományos Intézet osztályvezetője, és sárvári kísérleti állomásának igazgatója „A minőségi szaporítóanyag szerepe az erdőtelepítésekben és energetikai célú ültetvények létesítésében” címmel tartott előadást. Ennek keretében fölvázolta az ERTI által végzett erdészeti nemesítési kutatások már gya-

korlatban is alkalmazható eredményeit, kitért a jövőbeni kutatásokra és tájékoztatta a hallgatóságot az ERTI Sárvári Kísérleti Állomásának magánerdősöket segítő szolgáltatásairól.

Az előadásokkal és általában a dunántúli magánerdős problémákkal kapcsolatos vitafórum ezt követően kezdődött, és közel egy óráig tartott. A fölvetett kérdések többek között a birtok-koncentráció törvényi lehetőségeire, a falopásokra, az erdővel kapcsolatos spekulációkra és a támogatási rendszer lehetséges átalakítására vonatkoztak. A kérdések megválaszolása során lehetőség nyílt arra is, hogy az Állami Erdészeti Szolgálat megjelent képviselői rövid tájékoztatást adjanak az egyes igazgatóságok területét érintő speciális magánerdős problémákról. A vitafórum *Luzsi József* zárszavával ért véget. A MEGOSZ elnöke elmondta, hogy a eredményeink szerint mindenki számára hasznos magánerdős napokat a jövőben is folytatni szeretnénk, hiszen – főleg a

Dunántúl északi és nyugati részén – még igen sok a tennivaló a magánerdősök megszólítása terén.

A délelőtti programot követően mindenki jóízűen fogyasztotta el az ízletes babgulyást, majd ezt követően a résztvevők a kiállított gépeket tekintették meg és a különböző standokon jutottak hozzá további kiegészítő információkhoz. A MEGOSZ és ÁESZ vegyes válogatottakból összeállt focicsapatok küzdelmét a somogyi alakulat nyerte meg. A jól sikerült rendezvény végén sor került a „Ki tud többet az erdőről?” című tesztlap kitöltésére is, amelyhez – hála a szervezők alapos előkészítésének – komoly szakmai ismeretekre volt szükség. A legtöbb helyes választ *László Péter*, a Mocz és Társa Magánerdészeti Kft. munkatársa adta a kérdésekre. Mellékeljük a tesztlapot, és mindenkinek kellemes fejtörést kívánunk! (A helyes válaszokat az Erdészeti Lapok februári számában közöljük.)

A Nyugat-Dunántúli Régió erdőgazdálkodása*

I. A régió erdeinek jellemzői

A Nyugat-dunántúli Régió, amely Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyét öleli fel, erdősültsége az országos átlagot jelentősen, közel 7%-kal meghaladja. Itt található a magyar erdők 16%-a, melyben hazánk élőfakészletének közel ötöd-része tenyészik. A hektáronkénti fakészlet 236 brm³, 2 %-kal magasabb, mint az országos átlag. Az éves folyónövedék 1,8 millió brm³. Győr-Moson-Sopron megye fafajösszetételéből 31% a nemesnyár és lágylomb, 22% az akác, 15% a nemes tölgy és bükk, 14%-ot pedig a fenyőfélék foglalnak el.

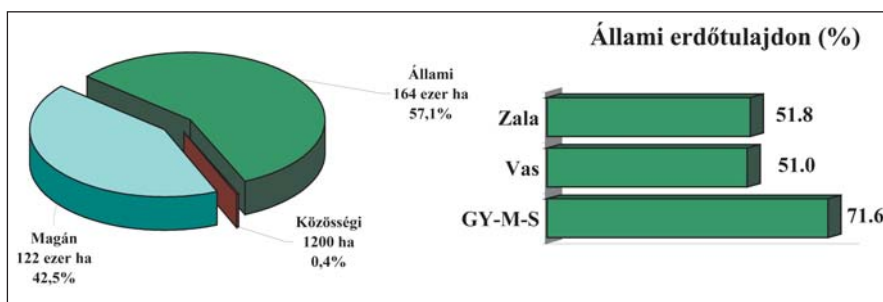
Vas megye fafajösszetételének legjelentősebb elemei a fenyőfélék 42%-os térfoglalással, őket a nemes tölgyek követik 22%-kal, majd az akác 15%-kal, az egyéb lombosok pedig 9%-os területtel szerepelnek. Zala megyében a legnagyobb súlyt a nemes tölgyek képviselik 24%-kal. Őket a 18%-nyi fenyőféle, a 17%-ot elfoglaló akác és a 15%-on előforduló bükk követi.

Az erdőterületek kimagasló naturális

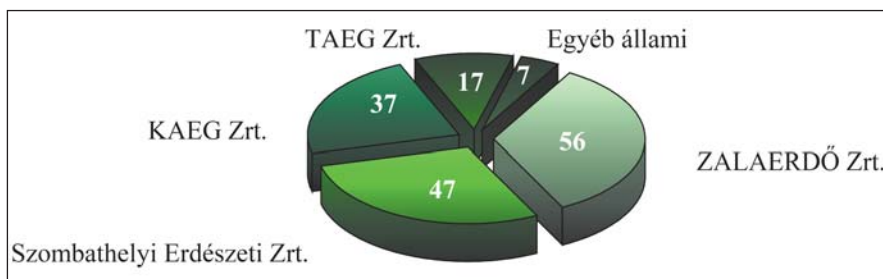
mutatói mellett a termékek piacra jutása igen kedvező adottságú a határtérségben. A magyar hengeresfa hagyományos külföldi felhasználói részére (német, olasz, osztrák faipari üzemek) tradicionális, jól bevált rendszerekben és csatornákon folyik az export értékesi-

tés. Az erdő- és favagyongazdálkodás, valamint a ráépülő elsődleges faipar a három megye jelen- és jövőképeinek egyik számottevő tényezője.

A tájgazdálkodás és a tájkép formálása a régió megcélzott turisztikai fejlesztésének fontos eleme. A jó adottságok mi-

1. ábra

2. ábra. Az állami erdőtulajdon kezelői (ezer ha)

* A régiós MEGOSZ rendezvényen Bagodon elhangzott előadás rövidített és szerkesztett változata.

att összehangolt beruházásokkal javítható a környezet általános állapota, a lakosság életminősége és a térség turisztikai vonzereje (Soproni- és Kőszegi-hegység, Alpokalja, Hanság, Szigetköz, Göcsej).

Nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a csekélynek tűnő régiós össztermék-arányon és a foglalkoztatáson túlmenően a térség művelt földterületeinek közel 40%-át erdő borítja!

II. A régió erdőgazdálkodásának jellemzői

Az erdőben a tulajdonlás és kezelés jellemzően szétválik. Ez a sajátosság hozta létre az 1996. évi LIV. törvény által is megerősített erdőgazdálkodó, mint erdészeti és gazdasági „egység” fogalmát (1. ábra).

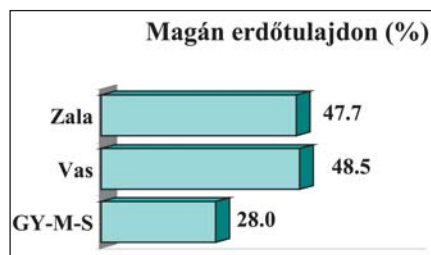
Jelenlegi ismereteink szerint az *állami erdővagyon* a döntéshozók stratégiai, gazdasági, ökológiai tartalékként továbbra is állami tulajdonban kívánják tartani.

Az állami tulajdonformán belül a kezelés megoszlásának változása prognosztizálható.

Tényleges és relatív bővülés nem várható (kivéve NFA programok), mivel a közösségi támogatások terén az erdőtelepítések kedvezményezettjei a magánszemélyek és az agrártermelők (2. ábra).

Az *állami erdőtulajdon* kezelői a régióban a „java” erdőket kezelik, erős hatósági kontroll mellett. Jellemző az erdőtervi lehetőségeik maximális kihasználása. További primer és szekunder faipari fejlesztések gátja az alapanyag- és tőkehiány. Erdőkezelésüket fokozódó természetvédelmi elvárások mellett végzik, a csökkenő állami támogatás miatt a vadgazdálkodás, a turisztikai és rekreációs szolgáltatások fejlesztése üzleti alapokon történik. A régióban a magánszektor fő támogatói lehetnek (szakirányítás, szakképzés, piacszervezés). Zala megye kivételével komoly a szerepük a környezettudatos nevelésben (erdeiskola-hálózat). Az állami tulajdonú erdők kezelési, ellenőrzési egységesítése várható a közeljövőben.

A régió erdeiben a *magántulajdon*

3. ábra

nagyon elaprózott. Az erdőművelési ágú földrészletek 95%-a, a becslések szerint, osztatlan közös tulajdonban van. Az amúgy is gyengébb adottságú magánerdőket a gazdasági ellehetetlenülés mellett a tulajdon további aprózódása is sújtja (örökösödés). Becsléseink szerint a régióban jelenleg 60–80 ezer erdőtulajdonossal kell számolni. Jellemző, hogy az elszármazott tulajdonosi kör semminemű erdőkezelésben sem érdekelt. A társfinanszírozott erdőtelepítések nyomán a magánszektor területi és relatív bővülése várható elsősorban a viszonylag kevésbé erdőszült és természetvédelmi előírásokkal nem korlátozott térségekben (3. ábra) (Kisalföld keleti és középső medencéje, Kemeneshát).

A magánerdők kezeltségi foka mindösszesen 65%. Nem vettek birtokba és őrizetlen 43 ezer ha erdőterület! Ez jelentős tartalék a fatermék előállítására, az elsődleges faipar alapanyag-ellátására és a foglalkoztatás tekintetében is. (A kezelés 85-90%-os szintje 5-10 éven belül megoldandó!)

A kezelt 79 ezer ha erdőterületen jogszerűen erdészeti termelőként gazdálkodik:

- 287 erdőbirtokossági társulat,
- 2 erdőszövetkezet,
- 17 egyéb szövetkezet,
- 116 gazdasági társaság (fentieknél az átlagos birtokméret 74 ha);
- 6445 természetes személy, mint megbízott erdőgazdálkodó (egy gazdálkodóra jutó erdőterület mindösszesen 9 ha).

Az erdő *közösségi tulajdona* (önkormányzatok, alapítványok, egyházak, egyesületek) a régióban elenyésző tétel. A jelenlegi állapot szerint a közösségi tulajdonú erdőterületeken 130 önkormányzat, 1-1 egyházi- és alapítványi, valamint 16 egyéb közösségi kezelő osztozik (átlagos kezelési méret: 8 ha). Ebből is ered, hogy a tulajdonlás és a kezelés esetleges, szinte véletlenszerű. Az aprófalvas és erdőszült térségekben (Göcsej, Őrség) az *önkormányzati szerepvállalás* és az *örzés-védelem* a szociális foglalkoztatás javítása érdekében megcélózható. A céltudatos településfejlesztések megkövetelik a lakóövezetek és ipari beruházások környezetének védőfásítását és rekreációs erdők nagyobb mértékű telepítését. Ezek miatt a tulajdonforma lassú növekedése várható, annak ellenére, hogy az önkormányzatok tőkehiánnyal küzdenek.

A régió turisztikai iparában a *vadász*, nemcsak önállóan, hanem más

idegenforgalmi elemekhez járulva is, figyelemre méltó teljesítésű. A szakszerű kezelés és a gazdálkodás Vasban és Zalaiban a nagyvad, Győr- Mosonban az apróvad vonatkozásában érzékelhető üzleti eredményt hozhat.

III. Az erdőgazdálkodás jelentősége a régióban

A rablógazdálkodás (rövid távú extra-profit érdekében történő túlhasználat) megakadályozásának – az erdők szabályozott használatának – az *államilag és intézményesen végzett erdőtervezés és erdőfelügyeleti szakhatósági munka a biztosítéka*. A régió erdőterületein az ÁESZ Szombathelyi és Zalaegerszegi Igazgatósága által felmért kitermelési lehetőség (részben kötelezettség) biztosításával és előírásával, valamint a végrehajtást ellenőrizve folyik a fő termék, a faanyag előállítása. 2005. évben a régióban közel 1,6 millió bruttó m³ volt az összes fakitermelés.

A magángazdálkodás teljesítése, a fatermékek belső megoszlása a saját felhasználás miatt statisztikailag bizonytalan. A kitermelt 1,6 millió bruttó m³ élő- és holtfából a régióban becsülve 1150 ezer m³ *bengeresfa-alapanyag készpótdött*. Ebből:

– 20-22 %, 200-250 ezer m³ a fűrész-, hordó- és furnéripari célú méret és minőség.

– 78-80 %, azaz 900 – 950 ezer m³ fatermék hazai és export tűzifaként, farost, forgácslap, papíripari és energetikai célú alapanyagként hasznosul.

A régióban számtalan mikrovállalkozás végez erdőművelést, fahasználatot és faanyag szállítást. A közel 50%-nyi magánerdőben jelentős a tulajdonosi kör személyes munkavégzése. Az *erdőgazdálkodás* (mag- és csemetermelés, erdőfenntartás, fahasználat, faanyag mozgatás és szállítás a primér felhasználóig, melléktermékek előállítás) naturáliákból levezetve, *óvatos becsléssel 5000 munkavállalónak ad kenyeret*.

A feldolgozóipar és a korábbi mezőgazdasági (erdészeti) nagyüzemek (elsősorban mgtsz-ek) leépülésével felszabadult, alulképzett, lakáshelyzetük miatt nem mobilizálható munkavállalók foglalkoztatása az *erdőgazdálkodási tevékenység helyi újraindításával oldható csak meg*. Különösen érvényes ez a szociálisan *leszakadó kistérségekre* (Zalacomár, Lenti, Csömödér, Tét, Csepreg, stb.).

Az *erdei melléktermékek* gyűjtésében és előállításában is vannak tartalékok.

Kitűzött cél	Végrehajtó célcsoport		Támogató célcsoport		Források		Várható eredmény	
	elsődlegesen	másodlagosan	elsődlegesen	másodlagosan	elsődlegesen	másodlagosan	elsődlegesen	másodlagosan
Az erdőterület bővítése	magánszemélyek	önkormányzatok erdőgazdaságok egyéb kezelők (vasút, közút)	szakigazgatás (MVH, ÁESZ) (ügyintézés, erdőtelepítési tervek készítése)	önkormányzatok (kistérségek)	társfinanszírozásos tám. (mezőgazdasági területek kivonása, évi ~ 1 000 ha)	nemzeti támogatás önkormányzatok ipari beruházók lakásépítési beruházók (településvédelmi erdők, rekreációs célú erdők, műtárgyvédelmi erdők, (1 000 ha/10 év)	fatermék többlet	csökkenő mg. termékelesleg rekreációs többlet biodiverzitás növekedése biopotenciál növekedése védelmi hatások növekedése foglalkoztatás növelése turisztikai vonzerő növelése
Az erdők kezeltségének fokozása, termelésbe vonása (megközelítőleg 30 000 ha)	magánszemélyek társulások	önkormányzatok (felvásárlás) (kisközségek)	szakigazgatás (ÁESZ)	önkormányzatok erdőgazdaságok (erdészeti vállalkozások inkubátor házai) (kisvárosok)	önkormányzatok társfinanszírozásos tám.	társfinanszírozásos tám. (magánerdőgazdálkodók működési és területalapú támogatása)	fatermék többlet (~200 000 m3/év)	foglalkoztatás növelése az erdők egészségi állapotának javulása, tájkép javulás, turisztikai vonzerő növekedése , rendészeti és igazságügyi költségek csökkenése
Az erdők turisztikai értékének növelése parkerdők, tanösvények, arborétumok, túraútvonalak biciklitutak, lovaspályák extrém sportok pályái	erdőgazdaságok nemzeti parkok magánerdők	önkormányzatok	szakigazgatás közjóléti fejlesztési tervek készítése, a vidékfejlesztési tervekkel összehangolása	önkormányzatok civil szervezetek gyógyfürdők wellness és fitness ipar	turisztikai ipar	nemzeti támogatás civil szervezetek önkormányzatok	bővülő turisztikai szolgáltatás	turisztikai vonzerő növekedése, rekreációsérték növekedése oktatás, kutatás, könyvtudatos életmód, az életminőség javulása
A környezettudatosság növelése erdei iskolák	erdőgazdaságok nemzeti parkok megyei jogú városok	civil szervezetek	szakigazgatás	civil szervezetek önkormányzatok	társfinanszírozásos tám.	nemzeti támogatás	környezettudatos életmód , az életminőség javulása	a környezet és természetvédelem fenntartási és helyreállítási költségei csökkennek

Az erdei gombák és gyógynövények, vessző, bot, díszítógally, karácsonyfa előállítása, gyűjtése, feldolgozása, forgalmazása, a nagyvadgazdálkodási segédmunkák (pl. hajtóként közreműködés) is növelik a foglalkoztatást és jövedelmet termelnek. (Az erdei melléktermékek előállításának tekintetében Zala és Vas megye adottságai az országos átlagból kiemelkednek. A legismertebb gombatermő táj az Őrség és a minőségi karácsonyfa előállításának is a Göcsej, az Őrség és Körmend vidéke ad helyet.)

IV. A mezőgazdasági területek erdősítése

A régió egyes kistérségeinek jőszerivel egyetlen kitérés pontja lehet, hiszen csökkenti a hagyományos, esetenként gazdaságtalanul termelt magyar agrártermékek (elsősorban gabonafélék) többletét. A gyorsan növekvő fafajok (akác, nemes nyár) telepítései már középtávon (15-30 év) jelentős többletet hozhatnak a faalapú energiaüzemek, papír- és forgácsolóiparok alapanyag-ellátásában. Pozitív tájképfarmást és turisztikai fejlesztéseket indukál, jótékonyan hat a település- és műtárgyvédelemre, vízvédelemre, elláthatja a mezőgazdasági területek védelmét (pl. GY-M-S megye mezővédő sávrendszerre). Ugyancsak pozitív természetvédelmi hatást vált ki (biodiverzitás és biopotenciál növelés) és nélkülözhetetlen a légköri CO₂ tartós és számottevő megkötésében.

A megújuló energiaforrások használata az Európai Unió kiemelkedő fejlesztési célkitűzése. A víz- és szél-

Várható erdőtelepítések 2007-2013 között (ha/év)	
GY-M-S megye	500–800
Vas megye	100–200
Zala megye	50–100

energia előállításában az ország adottságai korlátozottak, de a termőföld minősége kiaknázható potenciált mutat (energiaültetvények, biodízel, bioetanol). Az erdei fafajokból létrehozott energia ültetvények hamar az erdő hagyományos hozadékainak forrásává válnak.

V. Reánk váró feladatok

Az erdők kezelési arányának növelése, továbbá a fátlan térségekben területi bővítése javíthat a legképzetlenebb munkaerő foglalkoztatási helyzetén (kisközségekben fellépő szociális problémák kezelhetőbbé válnak). A régióban valamennyi használati módban együtt tartamosan ~ 2 millió bruttó m³ faanyag termelhető ki. A természeti adottságok és potenciál kihasználása a rendezetlen kezelési viszonyú 43 ezer ha magánerdőben maradt el meghatározóan. Az állami szektor csúcsra járatott, és az egyéb kezeléseket is a lehetőségekhez közel termeltek. A magán erdőgazdálkodás kezelési szintjének 85-90 % mértékig történő felfuttatásával évente ~ 150-200 ezer m³ fa-alapanyag léphet be többletként a piacra.

Az erdészeti munkák korszerűsítése, gépesítése mindenképpen megoldandó, mivel a kézi munkavégzést vállalók kiüregedésével az ágazat tartós munkaerőhiánnyal kell, hogy szembenézzon.

A régióban a magánerdők kezelési szintjének a javításával és erdőtelepítések révén a közeljövőben ~ 2–3.000 fővel növelhető a munkahelyek száma.

A magánerdő-gazdálkodók összefogó szervezetekbe integrálása sürgős feladat, a jövő sikerének egyik záloga!

A felvázolt célkitűzések teljesülésének egy része biztosan prognosztizálható a jelenlegi és várható *nemzeti, va-*

lamint társfinanszírozásos támogatások következményeképpen.

Ezzel együtt a folyamatok felerősítése és célirányosítása a regionális és kistérségi fejlesztések révén érdemleges előnyöket hozhat. Tudatosítani kell, hogy az egyes kistérségek kitérés pontjai között az erdészeti tevékenységek szinten tartása és bővítése meghatározó szerepű lehet.

A régió erdei itt is a tájkép alakításának és megőrzésének az elsőrendű forrásai, az *élhető emberi környezet* talán egyik legfontosabb letéteményeseként. Az erdő elsődleges hozamát adó *fatermék gazdasági súlya* ugyan folyamatosan csökken, de a *fokozódó rekreációs és turisztikai szerepkör* ezt ellensúlyozza. A Nyugat-dunántúli Régióban tehát az ágazatban szerepet vállalókra még inkább igaz: „Az erdőgazdálkodó nem egyszerűen egy agrártermelő, hanem a táj napszámosa”.

Nagy Imre
Kiss Tibor
Hajdu Tibor

* * *

Újabb MEGOSZ iroda nyílt Kiskunhalason

Nagy örömmel üdvözlünk a MEGOSZ irodáinak száma hatra bővült. Az új kiskunhalasi iroda tájékoztatást, információt és segítséget tud nyújtani a térség érdeklődő magánerdő-tulajdonosainak az erdőgazdálkodást érintő valamennyi kérdésben, a szaporítóanyag-termesztéstől a kitermelt faanyag értékesítéséig.

A kiskunhalasi iroda vezetője: Németh Vendel erdészeti integrátor
Elérhetőség: 06-30-475-91-45
Cím: 6400 Kiskunhalas, Köztársaság u. 13.

E-mail: delerdo@emitelnet.hu
Nyitva tartás: munkanapokon: 8.00-16.00 óráig

A jogász válaszol

Vadászati jog haszonbérletére irányuló szerződések lejártá – földtulajdonosok közössége

Már a múlté a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. Tv. (továbbiakban: vadászati tv.) kihirdetésének tizedik évfordulója. Ennek nyomán lassan lejárnak a 10 évre szóló vadgazdálkodási üzemtervek és haszonbérleti szerződések is. Előbbi azzal a következménnyel is jár, hogy lejárnak az erdészeti hatóságoknak a vadászterület-határok megállapítására vonatkozó határozatai is, vagyis sor kerülhet a vadászterületek határának megváltoztatására is. Mivel a vadászati jog a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg, ismét össze kell hívni a vadászterület tulajdonosainak közösségét (vadászati közösség).

A vadászterület az a földterület, egyéb feltételek megléte esetén, amely a 3000 ha-t eléri. A konkrét vadászterületeket a vadászati hatóság első alkalommal már határozatilag megállapította.

A továbbiakban ismertetésre kerülnek a tulajdonosi közösség működésének szabályai, praktikus megközelítésben, elsősorban a magánerdő-tulajdonosok szemszögéből nézve.

A vadászterületek 10 évvel ezelőtti kialakítása során finoman szólva, nem a magánerdő-tulajdonosok érdekei domináltak. A tv. szabályai azóta sem változtak alapvetően, de a törvény biztosít valamelyes intézményi lehetőséget az erdőtulajdonosok érdekei érvényesítésére. A tv. a vadászati jog gyakorlásával összefüggő alapvető kérdéseket a földtulajdonosok gyűlésének hatáskörébe utalja:

A gyűlés dönt

a, a tulajdonosi képviselő formájáról, a képviselő személyéről,

b, a vadászterület határának megváltoztatására irányuló kérelem előterjesztéséről,

c., a vadászati jog gyakorlásának, illetőleg hasznosításának módjáról, feltételeiről.

Nézzük meg ezeket a kérdéseket közelebbről!

Ad a, A képviselő személye mindig fontos. Az adott esetben a képviselő külön további meghatalmazás nélkül a vadászati közösség ügyeiben eljárva jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, képviseli a közösséget hatósági eljárásban és más szervek előtt. Nem utolsósorban pl. a képviselő köti meg a

vadászterület haszonbérletére irányuló szerződést és ő számol el a tulajdonosokkal.

Az egyes magánerdő tulajdonosok tulajdoni hányadának megfelelő terület a minimálisan előírt 3000 ha-hoz képest szerény mértékű. Nem kizárt azonban, hogy egy 100 ha feletti erdőbirtokossági társulat, vagy egy nagyobb megbízásos jogviszonyban működő erdőgazdálkodó, már befolyással lehet a képviselő személyére. Az sem lehetetlen, hogy a területen működő egyik erdőbirtokossági társulat tisztségviselője legyen a tulajdonosi közösség képviselője.

A közösségnek működési szabállyal kell rendelkeznie, melyhez a miniszteri (végrehajtási) rendelet mintát tartalmaz.

Célszerű tehát, ha a tulajdonos írásbeli meghatalmazást ad az erdőbirtokossági társulat tisztségviselőjére a tulajdonosi gyűlésen való részvételre. A tv. meghatározza a meghatalmazás kötelező minimális tartalmát:

– tulajdonos neve, tulajdonosi hányada, kat. jöv. (ak.), a képviselő személye, a terület helyrajzi száma és terület nagysága ha-ban,

– a meghatalmazáshoz gondoskodni kell a tulajdonjog igazolásáról szóló dokumentumról is.

A 30 ha alatti földtulajdonosokat – amennyiben nem adnak képviselői meghatalmazást – a gyűlésen a jegyző képviseli.

Ad b, Vadászterület határának megállapítása, megváltoztatása.

Amint már utaltam rá, a vadászterületek korábban ki lettek alakítva, ezért itt csak a területhatár megváltoztatása érdemel figyelmet. Amennyiben a földtulajdonos maga nem vadászik, számára két dolognak van jelentősége. Ezek fontossági sorrendben:

1. A vadgazdálkodási feladatok szakszerű, üzemterv szerinti teljesítése.

2. A haszonbérleti díj nagysága

Az első körülmény alapvető fontosságú az erdőgazdálkodás szempontjából. Ahol az erdő vadeltartó képességét

meghaladja a vadlétszám és jelentős az erdei vadkár, ott az erdőgazdálkodót hátrány éri. A hátrány származhat a vadászati jog gyakorlójának (továbbiakban: vadásztársaság) többirányú negatív működéséből. (Pl. túlzott vadlétszám, kárelhárítási problémák, kártérítési ügyek stb.)

Nem szorul hosszabb indokolásra, hogy nem mindegy a vadászati jog gyakorlójának személye, pontosabban, hogy kivel köt a vadászati közösség haszonbérleti szerződést.

A vadászterület határa megváltoztatásának egyéb szakmai jellegű feltételeit a tv. külön meghatározza.

Ad. c, A vadászati jog gyakorlásának, ill. hasznosításának módja, feltételei

A vadászati jog hasznosítása nemcsak annak haszonbérbeadása útján valósulhat meg, hanem ennek minősül:

– a társult földtulajdonosok által folytatott vadászat,

– vendégvadászat, bér vadászat.

Természetesen az elaprózott tulajdoni hányadok következtében ezek csak kivételes esetkörök a gyakorlatban, ezért inkább az elterjedtebb haszonbérleti formáról ejtek szót.

A vadászati jog haszonbérletét a vadászati tv. szabályozza, mögöttes jogszabály a Ptk.

Értelemszerűen a szerződés kétoldalú aktus, tehát, ha azokban a lényeges kérdésekben nem jön létre megállapodás, amelyeket a tv. kötelező erővel nem szabályoz, nem jön létre a szerződés. A szerződést határozott időtartamra, a vadászterületre vonatkozó vadgazdálkodási üzemterv érvényességének időtartamára kell megkötöni. (10 évre)

Lényeges, hogy a vadászati jog hasznosításának alapvető módját és főbb feltételeit a tulajdonosi gyűlésnek kell meghatároznia, ami azt jelenti, hogy ezektől a feltételektől a képviselő nem térhet el, amikor a szerződést aláírja. Feltételként nemcsak pl. a haszonbér minimumot lehet előírni, hanem a vadlétszámra, vadkárelhárításra vonatkozó feltételeket is.

A tv. szerint a korábbi haszonbérlőnek az új szerződés megkötésekor *előhaszonbérleti joga van*. Ez azt jelenti, hogy a tulajdonosi közösség számára azonos módon kedvező ajánlatok esetén a régi haszonbérlettel kell az új szerződést megkötöni. Természetesen ez alatt kedvezőbb feltételeknek nemcsak a magasabb bérleti díjat kell érteni, hanem pl. az erdőgazdálkodással összefüggő fentiekben vázolt körülményeket is.

Jogsegély szolgálat
Dr. Derzsenyi
Tibor
Telefon: (30) 908 2812

Végezetül tekintsük át a földtulajdonosi gyűlés összehívásának és működésének főbb kérdéseit. A tv. szigorú eljárási szabályokat állapít meg e tekintetben.

A gyűlésen a tulajdonosok, a teljes vadászterület mértékéhez viszonyított tulajdoni hányaduk arányában számított szótöbbséggel szavaznak. Az említett három legfontosabb kérdéskörben (a-c., pontok) való határozat meghozatalát a vadászterület tulajdonosainak a fenti módon számított egyharmada kezdeményezheti. A kezdeményezőnek a vadászati hatóság és az érintett települések önkormányzata hirde-

tőtábláján legalább 30 napra hirdetményt kell közzétennie, amelynek tartalmaznia kell a gyűlés helyét, idejét és napirendi pontjait, a képviselői szabályaira való figyelmeztetést, valamint – területhatár megváltoztatása esetén – a kialakítandó vadászterület térképi megjelölését.

Tartalmaznia kell továbbá a gyűlést összehívó földtulajdonosok nyilatkozatát arról, hogy melyek a tulajdonukban levő, ill. az általuk képviselt tulajdonukban levő földterületek, a helyrajzi szám és a terület nagyság megjelölésével. Fel kell tüntetni, hogy az összehívók hely-

rajzi szám szerinti összes földtulajdonosnak a területe hogyan aránylik a vadászterület teljes területéhez.

A fenti eljárási szabályok megtartását a vadászati hatóság eljárása során vizsgálja.

A magánerdő-birtokosok jogsegélyszolgálatára egyebek mellett a fenti témakörökben is tanácsadás útján rendelkezésre áll.

Tel.: 30/908-2812

e-mail: eti.veszprem@aesz.hu

Levélcím: 8200 Veszprém, Jutasi út 10.

**Magánerdő-birtokosok
jogsegélyszolgálatára**

Gímszarvas-rablógazdálkodás Magyarországon (válasz I.)*

Újra itt a szarvasbőgés, új lehetőség, hogy ne rontsuk tovább a gímszarvas-állományt!

Értelemes emberekkel öröm véleményt cserélni. Az Erdészeti Lapok 2005 novemberi és a Vadászlap 2006 januári számában megjelent szarvas rablógazdálkodási két cikkem után a lapokban megszaporodtak a vadgazdálkodási vélemények.

Az írásban, szóban, üzenetben hozzászólók valamennyien érvekkel támadták vagy igazolták állításaimat.

A velem egyetértők remélem nem harragszanak meg, ha ezeket nem részletezem, hanem inkább a tamáskodók véleményére térek ki.

Ismét leszögezni kívánom, hogy kizárólag konkrét több évtizedes megfigyelési, vizsgálati-, feldolgozási- és biomatematikai eredményeimet közöltem. Nem kívántam minősíteni, sugallni, dicsőíteni vagy megbántani senkit és semmit!

A vitatkozók sokasága a sport-, hivatásos vadászok, erdészek, erdőgazdasági vezérigazgatók, védegyezetvezetők, köztisztviselők stb. közül került ki.

A véleménynyilvánítóknak volt egy sajátos csoportja is, akik írásaimra való hivatkozás nélkül írták le álláspontjukat, ezeket szintén figyelembe vettem. Néha másoknak azzal szóltak le, hogy csak egy matematikus vagyok. Igaz, az ELTE TTK-n szereztem alkalmazott matematikus diplomát, de előtte a Soproni Erdészeti Technikumban érettségiztem, a Soproni Erdészet és Faipari Egyetemen

erdőmérnöki diplomát kaptam, beosztott erdésztől fejlesztési főmérnökig dolgoztam és 1962-től vagyok tag a Nagykanizsai Erdőgazdasági Dolgozók VT-nál. A szarvast édesapám mellett fél évszázada kezdtem figyelni és adatait négy évtizede modellezem. Tiszteletben tartva az ellenvéleményeket, az alábbiakat szeretném válaszolni.

A rablógazdálkodás definícióként (meghatározásaként) a következőt értem: Rablógazdálkodás az a gazdálkodási tevékenység, amelynek következményeként a gazdálkodás tárgyának ugyanazon vonatkozási egységre vetített közvetlen és közvetett értéke csökken. Az elmúlt évtizedekben drasztikusan csökkent a gímszarvas létszáma. A lelőtt bikák átlagéletkora két évvel fiatalodott, az átlag agancssúlya egy kilóval kevesebb. Csökkent a kiemelkedő trófeák aránya, nőtt a hibás lelővések mértéke (%), megfigyelhető a bikák testsúlyának csökkenése. A magyar földben hiába van meg a 300 pontos trófea lehetősége, 20 éve nincs világrekordunk! Hatósági segédlettel tilalmi időben lehet lőni a borjút, a bikát, tilos vadászati módokat is használnak. Mindösszesen ez szarvas-rablógazdálkodás, amit a vadászati jog külön segít a mínuszpontok büntetései eltorlódásával. Félek, hogy az új területérlő pénzeszsákok és főpolitikusok befolyása ezt a tendenciát tovább erősíti!

Rendkívül figyelmemre méltó *Rakk Tamás* barátom eszmefuttatása a szarvas álltal okozott kár és az ezzel érintett ágazatok kárelviselő, káreltűző szintje közötti egyensúly bekövetkezéséről. Ezt a hajda-

ni erdő- és vadászati törvény alkotása idején többségi egyetértéssel 5 % vadkárnyit mértékkel határoztuk meg. (Pontos megfogalmazása 1996. évi LV: törvény a vad védelméről, valamint vadászatról 75. § (1). előzőek óhatatlanul felvetik annak kérdését, hogy mi kinek az érdeke. Érdeemes elgondolkozni, hogy vajon a politika kovácsoknak néhányan, nekünk erdészeknek néhány ezren, nekünk vadászoknak néhány tízezen, nekünk földtulajdonosoknak néhány százezen, nekünk magyar állampolgároknak tízmillióan, nekünk földlakóknak néhány millióan külön-külön és együtt mi az érdekünk?

Tényleg mi? Én csak azt merem megkockáztatni, hogy kell az erdő s más természetes vegetáció, valamint hasznos növényzet és kell a szarvas is. Szerintem mindig a legnagyobb veszélyben lévő életközösség érdeke lesz a meghatározó, ami helyben és időben igen eltérő lehet és állandóan változhat. A vadkár egy negatív emberi kategória. A vad által megégett, elhasznált, letiport stb. növényi mérték a vad életének természetes következménye, ami a földtulajdonos szempontjából kár. Kérdés, hogy az 5% elviselhetőségi mérték hogyan érvényesítendő. Általában minden erdőkár ismeretetőre jellemző, hogy a vadkár része a „vad okozta károk magasak” bevezetővel kezdődik (s csak ez után vannak a számok) és nincs kifejtve a „magas” vonatkozási alapja, valamint nem szerepelnek a vadkárból az embernek felróható károk. Ugye igaz az állítás, ha csak egyetlen ember okozta erdőkárt ismerik,

* A kézirat augusztus 28-án érkezett

akkor ez a kárfajta létezik. Márpedig sajnos konkrét területeket tudok mutatni, ahol hibás erdészeti döntés miatt tönkrement az erdő (hibás fafajmegválasztás, nevelővágás elmaradás, hibás felújítás stb.) Ejszen az ilyen területeken kapóra jön a vad, különösen a szarvas, akinek mérlegelés nélkül nyakába lehet varni a kárt. Hál'Istennek rengeteg jó példát is látok, ahol a kiváló erdész-vadász kerületvezető erdész kerítés nélkül a szarvas jelenlétében természetes úton újítja fel az erdőt. Nem vitás, egyszerűbb a kerítés, különösen ha a terhét a vadászati jog bérletjére lehet hárítani, amire szintén konkrét példát tudok. A vadra annyi kárt terheljünk, amennyit okoz, ne többet, és ne kevesebbet!

Figyelemre méltó *Bartha Pál* barátom fejtegetése a makk sorsáról, amely szerint a diagnózisom helyes lehet, de következtetésem „– a vadkár bagatellizálása –” téves. Tessék szíves lenni még egyszer elolvasni, mit állítottam. Konkrét számértékeket írtam, sehol nem minősítettem, főleg nem bagatellizáltam. Egyetértek barátommal, hogy valóban az a lényeg, „hogy az adott területen élő vad mennyisége az erdő felújuló képességét blokkolja-e”, – s folytatom a gondolatot, még lényegesebb, hogy az adott terület erdésze rendelkezik-e azzal a tudással, elszántsággal és kitartással, hogy a felújítást a vadgazdálkodóval együtt működve szarvasírtás és kerítés nélkül is megoldja. Ami pedig a 10x10 m-es bekerített mintaterületeken belüli „bujá vegetációt” és a kerítésen kívül szinte a „sivatag” létét illeti, magam is sok ilyen próbaterületet láttam. Megjegyzem, hogy a kerítés sok helyütt nem csak a vadat, hanem az erdészt is kizárja. Ezeken a próbaterületeken, bokrosodott buja vegetációban elnyomott, csökkent, sínylődő főfajokat találtam. Szükség lenne egy olyan átfogó országos korrekt feldolgozásra, amely a 10x10 m-es mintaterületek észleléseinek idősoros eredményeit mutatja be. Végül barátom számomra kissé humoros kíváncsisága, miszerint hogyan mértem a vad által elfogyasztott makk mennyiségét, eszembe juttatja családom reakcióját is. Feleségem aggódva mesélte a gyerekeknek, „képzeld, apátokkal baj van, hetente kétszer egyesével számolja a makkot az erdőn és elülteti a vaddisznórágta gumókat is!” Válaszom tehát egyszerű, nem a megeveit, hanem a megmaradt makkot számoltam, és miután jól ismerem a vadnyomokat, az ott járt állatra terheltem (a madarak makkfogyasztását is a vadra terheltem, így tehát ez felső korlát). A pontos eljárás a hivatkozott cikkben és könyveimben megta-

lálható. Ami pedig feleségem aggályát illette a vaddisznó rágta gumók elültetésével, kénytelen voltam ezt tenni, mert sok esetben a vaddisznó feltúrta a környéket, de nem evett makkot, sem csemetét. Ilyenkor megkerestem táplálékának véletlenül otthagyt maradványait és elültettem, s feleségem gyanús pillantásainak kíséretében gondoztam, locsolgattam. Egy év múlva kihajtván így tudtam meg, hogy a vaddisznó a bükkösökben imádja az odvaskeltike gumóját, a tölgyesekben pedig a salátaboglárka gumóit.

A szarvaslétszám-számításaimat, akár a lelőési adatok figyelembe vételét is, a könyveim részletesen tartalmazzák. Gödöllői vadbiológusok megismételték néhány szarvaslétszám-vadkár vizsgálatomat, ami újra felerősítheti a vitakedvet.

Voltak, akik télen egyetlen helyen láttak egy százas létszámú szarvascsapatot vonulni. Ezt azért nem tudom elfogadni bizonyítéknak, mert a szarvas télen messzeföldről csapatokba verődik és úgy vonul. Egy másik megfelelően szarvaslétszámot igazoló indokkal a világ egyik legjobb gímszarvas-állományának helyén találok, nevezetesen Zalában, miszerint most is tudtak „nagy bikát” lővetni, tehát nincs baj a szarvassal. Miután a területet jól ismerem, a gondom itt az, hogy erre évekkor elelőtt világrekord és ahhoz közeli bikákat lőttek. Addig, amíg előbb a nagybikákat könnyedén lőtték most a kisebb nagyot is vért izzadva ritkán tudják elejteni. Külön nagy veszélye ennek az érvelési módnak az úgynevezett „mágnes hatás”. Nevezetesen vannak szarvasmágnes területek, amelyek amíg léteznek

egyetlen egy szarvas az országban, azt is magukba fogják szívni. Ezen helyeken olyan jók az élőhelyi adottságok, hogy a legnagyobb szarvasírtás ellenére is a környékről feltöltődik a terület mindaddig, amíg van szarvas a kevésbé jó élőhelyeken. Természetesen a szarvasállomány értéke itt is csökken. Sajnos!

Végezetül áttekintve valamennyi körülményt, nagyon szomorúan ismételtelen mondom, hogy Magyarországon összességében gímszarvas-rablógazdálkodás van. A kiút sokkal nehezebb, mint ahogy idáig eljutottunk. Részmegoldás lehet Rakk Tamás barátom zárt rendszerű vadgazdálkodási (ZRV) javaslata, de teljes megoldás a szakszerű szabadteri szarvasgazdálkodás (3 Sz), még akkor is, ha a profit és politika (PP) világa nagyot változott, de az élőhely és a szarvas lényegében maradt. A szakszerűség kerékkötője a trófeahajhászás, a profitéhség és a politikai nemtörődomség. Egyik sincs tekintettel a nemzeti szarvasimázsra és a szakismeretre.

A volt világhírű magyar Csodaszarvast a jóakarató közvélemény, kutatók és erdészek, természetvédők támogatásával tehát megtizedelt szakszemélyzettel, túlbonyolított vadászfegyver-nyilvántartással, jogi útvesztőkben, kényéren és vízen nekünk, egyszerű magyar vadászoknak kell megmentenünk! Még most, mert mire megvalósul a hivatalos nemzeti és nemzetközi gímszarvasvédelem (Gímszarvas Nemzeti Park, Világörökség, védetté nyilvánítás és egyéb lehetőségek), addigra nem lesz mit védeni!

Dr. Bán István

Országos Vadásznapi

A szócénypusztai Széchenyi Zsigmond Szakközépiskola adott helyet idén a 2006-os országos vadásznapi. A vendégeket *Kiss Vince*, az iskola vezetője és *dr. Diviánszky János*, az OVK Területi Szervezete és a Somogy megyei Vadászok Szövetségének elnöke köszöntötte. Az országos rendezvényt *Benedek Fülöp* államtitkár az OMVV Választmányának elnöke és *dr. Gyenesei István* a Somogy megyei Közgyűlés elnöke, országgyűlési képviselő nyitotta meg.

A megnyitó beszédek után Hubertus misét mutattak be, mely egyben ősbemutató is volt, hiszen a szertartást első alkalommal itt kísérték vadászkiáltással, a Baranyai Vadászkiáltás együttes közreműködésével. A misét *Henczel Szabolcs* püspöki biztos celebrálta.

A misét követően kitüntetések átadása következett, majd a legkülönbözőbb szakmai és kulturális rendezvények,

vetélkedők zajlottak. Volt vadászkutya bemutató, korongvadász-verseny, magaslesépítő-verseny, vadászok főzőversenye, trófea bemutatók stb. Az sem csodálódott, aki nem szorosán a vadászat iránt érdeklődik, hiszen a színpadon operett, cigányzene, jazzműsorok váltogatták egymást, de a vásári forgatag is sok látnivalóval szolgált.

A „hagyományos” vadászkitüntetések mellett kitüntették azokat – a nem feltétlenül vadászokat – akik írásaikkal művészeti alkotásaikkal sokat tettek a vadászat népszerűsítéséért, a vadászati kultúráért. A *Seres Erzsébet* porcelánfestő művész által készített emléklapok egy-együletünk tagjai közül *dr. Ignác Magdolna* szakértő, *Páll Endre* ny. erdőmérnök, szakíró *Antli István* és *Detrich Miklós* természetfotósok vehették át.

Detrich Miklós

A hülyeség ára

Képzelnék el egy autóvezetőt, aki úgy kap jogosítványt, hogy egyszer sem vezetett a forgalomban. Tűzoltót, akit még nem csapott meg a füst, lakost, akit életében nem reszelt, orvost, akit nem boncolt, rendőrt, akit nem látott rossz embert, vagy parasztot, akit még nem kapált... és a sort hosszan lehetne folytatni. Ugye ez elképzelhetetlen? Nos, akkor nézzük, mi van a szűkebb házunk táján, a vadászatban. Kötelező az állami vadászvizsgát letenni, amelynek viszont csak elméleti része van, ráadásul még a tanfolyam elvégzése sem kötelező. A lőtérrel eltalált 8 korong az „alapgyakorlat”, amely a vadásztól olyan messze van, mint Makó Jeruzsálemtől. Amint valaki átveszi a bizonyítványát, már másnap oda mehet vadászni, ahová a pénztárcája engedi. Cserkelhet bikára, bakra, részt vehet apróvadásztársaságokon, disznóhajtásokon, anélkül, hogy akár csak egyszer is testközelből látott volna valami ilyesfélé. Ha az eligazításon „belehúzó” a lőállás-sorszámokba, lehet a szomszéd, és a végén kiderülhet, hogy „rosszkor voltam, rossz helyen”. Egyre többen vannak olyanok, akik előbb lőttek kafferbivalyt, antilopot, zsiráfot, mifénét a messzi Afrikában, mint disznót, fácánkakast vagy nyulat idehaza. A balesetek száma, és a vadászati fegyvelmény lépten-nyomon tapasztalható fellazulása miatt azonban – persze a jobbítás szándékával, de valójában egyfajta pótcselekvésként - egy olyan irányba indultunk el, amelynek eredményeit éppésszel már igazán nehéz követni, sőt a várható eredményei is enyhén szólva kétségesek. Nem tudom megfigyelték-e, hogy mára már divattá vált a vadászat végén megköszönni a „balesetmentes” vadászatot, holott éppen ez volna a természetes. Ezek után ajánlott a disznóhajtás előtt minden óvatos duhaj számára az, hogy az ügyvédjénél előre helyezze letétbe a végrendeletét.

Ott tartunk, hogy mivel az állami vizsga nem elég, hiteles aláírással kell igazolni a vadászat előtti balesetvédelmi oktatáson való részvételt. Ez pedig olyan, mintha valaki autójával útnak indul, előtte azonban a rendőrségen külön-külön kötelező balesetvédelmi oktatásokat kellene meghallgatnia. A vadászat előtti „oktatásoktól” nem lett se több, se kevesebb baleset. Ma már a nagyvad társas vadászatán mindenki 1:20 000-es méretarányú hajtástérképet

kap, azt az iránytűjével betájolhatja, majd GPS-szel meghatározhatja a pontos lőállását, mobilon tarthatja a kapcsolatot a könyvelőjével, vagy a vadászatvezetővel... A kalapunkon piros szalaggal jelezzük a szintén félelemtől reszkető vadásztársainknak, hogy speciál még véletlenül sem tartozunk az FVM rendeletben felsorolt, s az idény szerint engedélyezett lőhető vadfajok sorába. A kutyáinkon feszülő riktó nyakörv pedig arra figyelmeztet minden vadászt, hogy az bizony nem róka, s főként nem alkotmánybírósággal védett kőbor eb. Az erdő fáin piros szalag jelzi már a tilos lőirányokat, zöld az engedélyezetteket... Lehet ezt még tovább ragozni?

Mindenesetre esély, az van rá, mert a még ennél is hülyébb és eszeveszettebb puskások részére még fújhatunk – egy chip-pel egyedileg azonosítható - vadászó oldalára fényvisszaverő spray-vel célkeresztet is, ráírhatjuk nyomtatott nagy betűkkel, hogy SUS CROFA, 2 éves, anyja neve: Böhöm Koca, születési helye: Disznós Kert-alsó és a hatósági állatorvos személyesen asszisztált a születésénél... A terítéknél aztán lehet majd hálaadó Szent Hubertus misét tartani a látható többség életben maradásáért is. Ez azonban már régen nem vadászat, hanem egy otthon számítógépen is eljátszható virtuális, csihi-puhi játék, amelyből 12 egy tucat. Végére is, mivel éppen a komoly kereslet az ékes bizonyíték rá, manapság egy felfújható gumínóval is lehet paráználkodni, gyertyafényes vacsorás „előjátékot” rendezni, ráadásul bájcsvevény közben semmiféle politikai ellentét nem vetődik fel még akkor sem, ha az asztal alatt azonnal a tárgyra térve a /ve/vőlegény az illendőenél mélyebben nyúl alá. Ráadásul további előny, hogy nem kell vele utána beszélgetni, és sohasem fáj a feje. Ezek azonban már orvosi esetek, és holtbiztos jelei a totális becsavarodásnak.

Visszazökkenve a „fa” alá, ahonnan egykoron vadászni lemásztunk, nincs más út – és ezt évszázados tapasztalatok bizonyítják –, mint az, hogy bár a vadászatot a vadászok többnyire közösen gyakorolják, arra egyéni tudással kell alaposan felkészülni. Így is volt ez mindig, ma viszont azt sem tudjuk, hogy ki a szomszéd puskás, mit tud az egészről, és vajon élve megússzuk-e az előttünk álló hajtást. Csak a hatalom hiszi azt, hogy a tudás valójában egy veleszületett tulajdonság, viszont a tanulás útján

történő megszerzésének lehetősége mindenki számára adott. Azt hiszem, bízást leszögezhetjük, hogy mivel az idő is alaposan rácsafolva rég eljárt feletre, alaposan le kellene már porolni, és újra kellene gondolni a mintegy másfél évtizede kővé meredt vadászvizsga rendszerünket. A társas vadászatban való helyes viselkedést, az ősi bölcsességű magatartási szabályokat talán nem szabadna egy fél oldal tudnivalóval „kipipálni”. Ezenkívül: nem valami „kis vadbiológusokra”, hanem megbízható vadásztársakra volna végre szükség. Mert, ha a vizsgázó betéve nem tudja a mosómedve fogképzetét, attól még senki nem hagyja ott a fogát. Ma például – és ezt nem most találom ki – aki tegnap valahogyan levizsgázott, holnap jó pénzért már oktathatja is a gyanútlan jelölteket. Sajnos, meg is történt, és ez nem egyedi eset. A tanfolyamokat már régen kötelezővé kellett volna tenni, a megfelelő színvonal garanciája pedig csak az akkreditálás lehetne. Nincs ugyanis a kötelező óraszámra semmiféle előírás, de ha mondjuk a tanfolyam minimális elméleti órászáma 32, minimum hatvan óra kötelező vadászati gyakorlatot írnek elő. Mivel a társasági tagság már nem kötelező, a „tagjelöltség” időszakát sem lehet már megkövetelni, de a tanfolyam ismeretanyagába a szervesen beépített kötelező gyakorlati óraszám igazolt teljesítését: azt igen. Persze ezt is meg kellene fizetnie a jelöltnek, mert a tudás megszerzése sehol sem ingyenes. Ebből bevétele lehetne a szervezőknek és azoknak a vadászatra jogosultaknak, akik a jelöltekkel foglalkoznak, erre vállalkoznak, és rendelkeznek az előírt tárgyi és személyi feltételekkel. Senki ne mondja, hogy ezt nem lehet megszervezni...

Homonnay Zsombor
(Vadászlap, 2006. októberi szám)

A lapot Magyarország legnagyobb
médiatitkárja, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST
MÉDIATITKÁR KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.

Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

A Kiotói Jegyzőkönyv nem az, aminek látszik

A globális felmelegedés lassítása csak nemzetközi együttműködéssel lehetséges. A világ országai a globális felmelegedés lassításának eszközeként az üvegházhatású gáz (ÜHG) kibocsátási jogokkal való kereskedést jelölték meg.

Az ÜHG kibocsátási jogokkal való kereskedés egymáshoz hasonló, azonos irányelvnek megfelelően megalkotott törvények általi szabályozásával lehetséges. Magyarországon ez az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről szóló 2005. évi. XV. törvény. (A Törvény)

A Törvény azért sem fogja elérni a célját, mert már az EU-s irányelv is, amely alapján alkották, mára nyilvánvalóan, célt tévesztett. Az EU irányelve a Kiotói Jegyzőkönyvre hivatkozva készült. Ebből viszont, számomra mint erdőmérnök-agroökológus szakembernek, egyértelmű következtetést kell levonnom: már a Kiotói Jegyzőkönyvben is súlyos logikai baklövések érhetők tetten.

Az erdők és egyéb „nyelők” nem tartoznak a Törvény hatálya alá, oda kizárólag a legnagyobb ÜHG kibocsátó vállalatok tartoznak. Kizárólagosan ezek a gazdasági társaságok kapnak az államtól ingyenesen vagyoniértékű ÜHG kibocsátási jogokat.

A Törvény ott van elhibázva, hogy a kibocsátás-csökkentésben csak a szennyezők érintettek. Gazdasági érdekei csak a törvény hatálya alá tartozó szennyezőknek fűződnek az ÜHG-k kibocsátásának csökkentésében.

Az elnyelés és néhány erdőgazdálkodási tevékenység úgy szerepel a Törvényben, mint kibocsátás-csökkentő projekt tevékenység, amellyel az érintett vállalatok az elszámolható kibocsátásukat csökkenthetik a tényleges kibocsátásukhoz képest.

Az erdőben, amelynek egyik tulajdonosa vagyok, a 2005. évben az erdészeti üzemterv adatai szerint 245 m³ folyónövedék (faanyag) képződött. Ekkora mennyiségű faanyag képződéséhez legkevesebb 320 tonna szén-dioxid molekula szén atomjára van szükség.

Áprilisban volt olyan nap, amikor 320 t CO₂ kibocsátási egység 9760 eurót ért.

Mivel „nyelők” erdőtulajdonosként nem tartozunk a Törvény hatálya alá, szóba sem jöhet az, hogy tulajdonostársaimmal, ingyenesen kapnánk állá-

munktól minden évben az üzemtervi ciklus alatt 0 fahasználat mellett, 320 forgalomképes kibocsátási egységet a 320 tonna elnyelt szén-dioxid után.

Szóba sem jöhet az, hogy az erdészeti ágazat országos szinten az éves fahozam után szabadon gazdálkodhatna 14 – 14,5 millió forgalomképes kibocsátási egységgel.

A rendszer a szennyezőt jutalmazza, az érdekeit képviselni nem tudó „nyelőt”, bünteti.

Ha feltételezzük, hogy van olyan ország, amelynek nincs ipara, tehát nincs ipar általi szén-dioxid kibocsátása sem, csak erdőségei vannak, ugyanúgy, ahogyan mi erdőtulajdonosok sem, az az ország sem lesz közvetlenül érintve a klímakereskedelmi törvényekkel. A globális felmelegedést lassító szabályozó rendszerek bevezetését követően is a fejlődéséhez az egyetlen út, az erdők kitermelése utáni bevételekből fog származni. Ilyen országok leginkább Afrikában, Dél-Amerikában, Ázsia egyes részein és Óceániában vannak. A FAO erdőleltárában látható, hogy ezekben az országokban a legjelentősebb a nettó erdőterület csökkenése, valamint az erdei biomaszában raktározott szénmennyiség csökkenése is. Ezek az országok járulnak leginkább a Föld szén-dioxid elnyelő kapacitásának csökkenéséhez. <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/008/A0400E/A0400E00.pdf>

A tavalyi évben a Föld erdősültsége nettó mintegy görögországnyi területtel csökkent. Ekkora mértékű erdőfogyást feltételezve 300 év múlva az utolsó fa is kivágásra kerülne.

A Kiotói Jegyzőkönyv bűne, hogy az erdőnek nincs főszerepe a törvényi szabályozásban, a klímaváltozás lassításában. A KJ teljes logikai baklövése, hogy a kibocsátási kvóták bázisának nem a Föld ÜHG elnyelő képességét, hanem az ipar általi emissziót veszik, amely az összes ember általi ÜHG kibocsátás 30%-a. Nem szabad arról megfeledkezni, hogy az iparon kívül a mezőgazdaság, a közlekedés és a háztartások is ÜHG kibocsátók. A mostani logikai képlet szerint azokra újabb szabályozókat kellene majd kidolgozni.

A Kiotói Jegyzőkönyv nem talál, sőt nem is keres megoldást arra, hogy a Föld ÜHG elnyelő kapacitás csökkenésének a folyamatát, vagyis a mértékten

erdőirtásokat, vízszennyezéseket megállítsa. Az ÜHG kereskedelem pedig erre a célra, jó szabályozással, megfelelő eszköz lenne. A KJ mostani formájában kevésbé a fenntartható jövőt, mint inkább a multinacionális vállalatok fenntartható gazdasági érdekeit szolgálja.

Hazánk, kis mérete ellenére, az erdészektatásnak és erdészahagyományoknak köszönhetően, az egész világon elismert erdész nagyhatalomnak számít. Nincs kire várnunk, a kezdeményezés a mi feladatunk, helyettünk évek hosszú sora után, miután a gyakorlatban körvonalazódik a kiotói rendszerek működés-képtelensége, látnak hozzá mások a megoldás egyéb módzatainak kereséséhez.

A következő intézkedések megtételét látom feltétlenül szükségesnek:

– A világ a fenntartható jövő politikája mellett tegye törvénné a vizek és az erdők természetes életközösségeinek élethez való jogát.

– A világ országai a fenntartható fejlődés stratégiájukban, elkötelezettségük bizonyítására, tegyenek nyilatkozatot arról, hogy ezen életközösségek adta természeti erőforrásokat csak a társadalom szigorú szabályozott kontrollja mellett lehessen hasznosítani. – Minden egyéb eset minősüljön bűncselekménynek, a szélsőséges esetek, úgymint a nagyméretű erdőirtások, vízszennyezések, pedig minősüljenek az emberiség ellen elkövetett bűntetteknek.

– A klímakereskedelmet szabályozó törvényeket terjesszék ki az élő erdőkre és a fejlődő, jelentős erdőségekkel rendelkező országokra.

A felelős gondolkodású erdőtulajdonosok élete összefonódik erdejük sorsával. Ugyanúgy, mint ahogy az emberiség sorsa a Föld érdeinek sorsával.

Jelenleg a széles körű felismerés és az összefogás hiánya miatt gyengék vagyunk. Ez a gyengeség azonban nem azt jelenti, hogy bármit kötelesek legyünk eltérni, amit elkövetnek ellenünk.

A klímakereskedelmet szabályozó törvények jelen formájukban diszkriminatívak az erdőtulajdonosokra és az erdőkre nézve egyaránt. Az erdő tulajdonosait a demokrácia fundamentumában, a tulajdonukhoz fűződő joguk gyakorlásában sérítik meg. Az erdőkről pedig a kibocsátók szempontjából mint kibocsátás-csökkentő projekt lehetőségéről emlékezik meg.

El kell érniünk, hogy kormányunk kezdeményezze az Európai Unióban a klímakereskedelmi törvények hatályának kiterjesztését az élő erdőkre és a fejlődő országokra.

Buzás Zoltán

Ami a történelemkönyvekből nagyon sokszor hiányzik, de ismernünk kellene

1875. május 20-án megkötötték a nemzetközi méterkonvenciót, melyhez akkor Európa 18 országa, így Magyarország is csatlakozott. Ennek rendelkezései Magyarországon hivatalosan 1786. január elsejével léptek életbe. Gyakorlatilag mára, talán a hold és a négyszögöl kivételével a régi mértékegységeket elfeledtük, s ha a történelemkönyvekben ilyenek szerepelnek, alig-alig van fogalmunk az adat mai értékéről. Hasonló a helyzet a régi pénzegységekről, s gyakorlatilag nem tudunk semmit azok méretéről, súlyáról, nemesfém tartalmáról.

Így voltam én is, mikor össze akartam állítani családomnak a múlt kódébe vesző történelmét, melyben be akartam mutatni azt, hogy milyen körülmények között éltek. A régi adatoknak mai értékre történő átszámításához szükséges értékei, a legkülönbözőbb szakkönyvekben nagyon szét vannak szórva, s néha csak véletlenszerűen lehet találni egy-egy régen ismert mértékegységnek méterrendszerben megadott értékét.

Ennek a kutatásnak az eredményét szeretném elsősorban a régi dolgokkal foglalkozó erdész barátaimmal megosztani, megkönnyítve az ő munkájukat.

Főleg azokkal az átszámítási értékekkel foglalkozom, melyek a régi Magyarország és az Osztrák birodalom területén, illetve annak érdekköréhez tartozó területeken fordultak elő, s amelyek olvasmányaim során előkerültek.

A főbb forrásaim a következők voltak:
– Pallasz Nagy Lexikona, melyet Budapesten 1893-ban adtak ki.

– Dr. Palotás László szerk.: Mérnöki kézikönyv. I. Műszaki Kiadó Budapest, 1956.

– A Magyar Nemzeti Bank könyvtárában, a régi pénzekre vonatkozó kiadványok.

– Fodor György szerk.: Mértékegység lexikon. II. kiad. Műszaki Kiadó Budapest, 1990.

Hosszegységek:

Mérföld. Ausztria 7586 m. Magyar 8937 m. Német 7500 m. Posta vagy tengeri 1852.

Kábel. 219,6 m = 120 öl.

Öl. 1,896 m. Selmechányai öl 2,02 m. Királyi öl. (Werbőczy 1517) 3,056 m.

Lépés. 74,5 cm.

Rőf. Brabanti 69,0 cm. Bajor 83,3 cm. Bécsi 77,8 cm. Erdélyi 62,0 cm.

Sing. 63 cm = 2 arasz.

Láb. Magyar, osztrák 31,6 cm. Porosz 31,8 cm. Angol 34,2 cm.

Marok. 10,53 cm.

Vonal. 0,22 cm. Werbőczy Tripartitumában lerajzolt vonal hossza 9,55 cm.

Hüvelyk. 2,64 cm.

Területegység:

Négyszetmérőföld. Osztrák 57,567 km², magyar 69,773 km².

Hold. Magyar 1200 négyszögöl = 4315 m², Kataszteri 1600 m² = 5753 m². Werbőczy Tripartitumában (1517), királyi hold 72x 12 királyi öl = 9399 m².

Négyszögöl. 3,595 m². Werbőczy Tripartitumában (1517), királyi négyszögöl 9399 m².

Ekealja föld. Egy kataszteri hold = 5753 m². Werbőczy szerint = 150 királyi mértékű hold = 14,1 ha.

Egy kapásnyi szőlő. 80 négyszögöl = 287,6 m².

Egy oktányi szőlő. 1/8 kataszteri hold = 720 m².

Térfogategységek:

Köböl. Bécsi köböl 6,821 m³. Magyar, gabona = 2 pozsonyi mérő = 125,1 dm³.

Köbláb. Bécsi köbláb (Magyarországon is) 31,58 m³.

Köbhüvelyk. Bécsi köbhüvelyk (Magyarországon is) = 18,27 cm³.

Mérő. (gabona) Pozsonyi 62,5 dm³. Bécsi 61,4 dm³. Pesti 93,7 dm³.

Akó. 56,71 dm³.

Véka. 32,1 dm³. Erdélyi 23,1 dm³.

Veder. Erdélyi 23,1 dm³.

Pint. 1,414 dm³.

Icec. 0,848 dm³.

Meszely. Osztrák 0,354 dm³. Magyar 0,424 dm³.

Verdung. 0,20 dm³.

Egy öl tűzifa. 1 öl magas, 1 öl hosszú és 1, 2, 3, 4, 5 láb hosszúságú fahasábokból álló tűzifarakat, azaz 1,13, 2,46, 3,693 és 4,924 ürméter.

Súlyegységek:

Bécsi bajótonna. = 20 bécsi mázsa, 1132,0 kg.

Bécsi mázsa. = 100 bécsi font, 56,6 kg.

Bécsi vagy bajor font. = 32 lat, 0,50 kg.

Patikus font. = 24 lat, 0,420 kg.

Bécsi márka. 239,89 g.

Lat. 17,5 g = 4 nehezék.

Nebezék. 4,375 g.

Suszták. 4,5 g.

Uncia. 3,5 g = 2 lat = egy dukát.

Granum. 0,727 g.

Karát. 0,205 g. Az ókorban a Szentjánoskenyérfa magjának a súlya volt.

Scrupulus. = 20 granum, 1,59 g.

Grain vagy *Granum.* 0,0065 g.

Idegen, de még ismeretes és használatos súlyegységek:

Livre. Belgium 467,5 g. Franciaország 489,51 g. Svájc, 500,0 g.

Pfund. Hollandia 491,1 g. Ausztria 560,6 g.

Pfennig. Bajor = 1/512 pfund = 1,09 g.

Srcuple. Franciaország 1,275 g.

A történelmünk során az I. világháborúig használt pénzegységek vonatkozásában az az érdekes, hogy az aranypénzek mérete és finomsága sok-sok évszázadon át nem változott, s ha a múlthoz viszonyítva akarunk valamit ma értékelni, akkor bizonyos hibahatárok között, az arany értékére visszaszámolva érdekes adatokhoz tudunk jutni.

Nemcsak sejtem, de tudom is, hogy különösen a pénzegységekre vonatkozóan, az irodalom ezen a téren is óriási. Ezért azt kérem erdész barátaimtól, hogy ha ismereteik között vannak ide vonatkozó adatok, akkor azokat az Erdészeti Lapok Szerkesztőségén keresztül juttassák el hozzám.

Dr. Ghimessy László

ny. erdőmérnök

Legyen-e új egyesületi kitüntetés? Legyen!

Az Egyesületi kitüntetések sorából egyre többször szorulnak ki a tő mellett igazi gazdaként tevékenykedő, ott értékes, látványos munkát, hatalmas erdőfelújításokat létrehozó, eredményes mesterséges erdősítéseket, telepítéseket közvetlenül irányító erdészek. Olyan kollégák, akik az Egyesület helyi csoportjainak munkájában szorgosan részt vesznek, de csak szűk körben, egy-egy bemutatón büszkélkedünk szép és jól gondozott, általuk kezelt erdőkkel. Munkatársaik körében, ember-séges magatartásukkal, példamutatásukkal közmegebecsülésnek örvendenek.

Nos, újra és újra felmerült a kérdés: mit tehetnénk, hogy a rangos egyesületi Bedő Albert, Kaán Károly Emlékérem díjazásokból ne szoruljanak ki országos ismerettség hiányában.

Ezért született meg a gondolat, hogy alapítsunk egy olyan díjat, amivel ezt az alkotó, értékeremtő, tő melletti tevékenységet – egyesületi szinten – országosan is elismerjük. A két nagy magyar erdész géniusz mellé kerestünk egy térségi gyakorlati munkát felmutató erdész személységet. Így gondoltunk többek között Decrett Józsefre.

Gondolatok Decrett Józsefről

(Ejtsd: Dekret)

Az Erdészeti Lapok 1912. március 15-i számában hosszú méltatást ad közzé Kaán Károly.

Izgalmas erdészettörténeti olvasmány Decrett József életrajza, tevékenysége. Olvasva, egyre inkább kibontakozott, hogy életműve olyan példa, ami erdész nagyjaink közé emeli.

Besztercebánya környékének erdei több ezer hektáron az ő irányítása, valamint kezelési és működési szabályzatainak eredménye következtében díszlenek – ahogy ezt száz esztendővel később, 1912-ben – Kaán Károly ottani erdőfelügyelői ténykedésekor megfogalmazta. Az erdővel kapcsolatos, értelmes alkotó emberi tevékenységét bizonyítva.

Az 1950-es, '60-as évek erdésztechnikusai kezdő gyakorlati éveinek életre szóló indíttatását igazolja vissza, hogy Decrett József is 13 éves korában, a piaristák gimnáziumából kikerülve, 1787 szeptemberében kerül a királyi erdőkincs-tár

besztercebányai hivatalának díjtalan alkalmazásába. Ezután a jó eszű, kitűnő képességű erdőtelepes (erdei munkácsaládból) származó fiú az akkori erdészeti ranglétrát járta végig. Volt felvigyázó segéd, majd kinevezett erdőőr, fámester. 1800-tól alerdész, majd hamarosan segéd-főerdész, majd főerdész. 1808-ban I. Ferenc király (!!!)nevezi ki Breznóbányára magyar királyi erdőbírónak. (Ez a beosztás a mai erdészvezetőnek felel meg.) 1814-től a besztercebányai kamarai erdőhivatal főnöke lesz, mint erdőmester. Ebben a tisztségében ténykedik, az erdők és a benne dolgozók javára 1837-ig, nyugdíjba vonulásáig.

Amit Decrett József vasakarató szakmai tevékenységéből Kaán Károly méltatásában kiemeli, hogy a kamarai „rendszeres használatok és egyéb kezdetleges eljárások helyett az erdőbirtokon rendet teremtsen és olyan szabályokat érvényesítsen, amelyek a gazdaságot okszerű irányba terelik, annak belterjességét fokozzák s a jövőnek szép és egészséges fállományokat biztosítani képesek.”

Decrett tevékenységének tulajdonítja: „...hogy a magyar erdőgazdaság a nemzeti ébredés idején bizonyos helyeken nem is hitt fejlődési fokon volt...”

Ő volt az, aki bevezette a tudatos előhasználatokat. Gyérítésekhez kapcsolta a „kasszenítést” A gyérítési faanyag hasznosítását, erdőrezsetben történő faszénítését. „soha el nem hervadó érdemeiket szerzett az erdőfelújítás, valamint a kopárfásítás körül kifejtett tevékenységével.” Magyarországon elsőként, 1813-ban kezdi el a letarolt erdőterületek, kopárok mesterséges fásítását. Ő létesíti e munkákhoz nélkülözhetetlen első csemetékerteket. Bevezeteti mesterséges felújításoknál az őszi gödrös talaj-előkészítést. „... Elrendeli például, hogy a vágásokat maga az erdőtiszt jelölje...” „hogy a jegenyefenyves és lomblevelű erdők fokozatos felújító vágásaiban állva hagyandó

fa példányok sértetlenül maradjanak vissza.”

„...hogy a fahasználatok a lehetőségig télen foganatosíttassanak; ... főleg az alátelperedett fiatalos érdekéből; ... mindazt, aki nedvkeringés idejében vág vagy ereget fát, erdőjártevőként bírálják el.”

Zsinórmértékül állítva azt az alapvető szabályt, hogy: „mesterségesen csak ott újítsuk föl az erdőt, ahol a természet megtagadja a szolgálatot, mert eljárásunk egyébként indokolatlan költségfecsérlés!”

Esőként vezeti be az erdőművelési nyilvántartást. Erdészre, anyag- és bérköltségre is vonatkoztatva. Ezek a dokumentumok gazdasági tevékenységünkben úttörő munkák. Ma is példaértékűek.

Hatékony munkavégzéshez 1825-ben elsőként alkalmazza és vezeti be hazánkban, a keresztvágó fűrész használatát. (Addig csak fejszét használtak a fakitermeléseknél.)

„Megerszerkesztette végül a telepes erdőmunkások szolgálati és szervezeti szabályzatát.” Tudta jól, hogy az eredményes erdei munkát tisztességesen meg kell fizetni, „...mert a rendes napszámos természetszerűleg megbízhatóbb munkát végez, mint az annakidején igen szerényen díjazott robotmunkás...”

Minden olyan tagtársam véleménye érdekel, akit ez az ügy foglalkoztat. Az új, betervezésre készített Kitüntetési Szabályzat, csak akkor lesz működőképes, ha sértődésmentes vélemények ütköztetése után, többségi akaratot érvényesítve kerül elfogadásra.

Várva a válaszokat, véleményeket, szíves köszöntéssel kíván Jó szerencsét! Jó erdőt!

Kertész József

ORSZÁGOS ERDÉSZBÁL újra Visegrádon

2 0 0 7 február 3-án, szombaton

**Az Országos Erdészeti Egyesület
Közép-Magyarországi Régiója
rendezésében**

Részletes eseménysort, hívatatót keresse a decemberi lapszámában.

Megkésett köszönet Kékedi Károlynak

Az Erdészeti Tudományos Intézet Erdővédelmi Osztályán működik az Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati Rendszer, melynek egyik fontos alap-eleme a több mint 4 évtizede alapított, világviszonylatban is ritkaságnak számító Erdészeti Fénycsapda Hálózat. Hazánk minden fontosabb tájegységén működik egy-egy csapda. A fénycsapda hazai változatát Jermy Tibor alkotta meg, mely azóta a nevét is viseli! A fénycsapda a fényre repülő (elegánsan "pozitív fototaxisú") rovarok gyűjtésére, divatos szóval - monitorozására szolgál. A szerkezet az év 10 hónapjában (márciustól decemberig) működik, ebből következően az év nagy részéről információkat szolgáltat a közöttünk, velünk együtt élő rovarokról. Az ERTI-ben jelenleg – kapacitás hiánya miatt – csak a lepkéket határozza meg az identifikációs csoport. A Fénycsapda Hálózat által szolgáltatott adatbázis igazi kincstára az erdővédelmi, faunisztikai, állatföldrajzi, állatökológiai kutatásoknak. Az egyes csapdák 40-45 éves adatsorainak segítségével egyedülálló módon elemezhetők többek között a globális változások rovarani, erdővédelmi vonatkozású kihatásai is.

A rendszer működésének első és alapvető jelentőségű pillérje a csap-

dakezelő, aki a készüléket minden nap üzembe helyezi, és az éjszaka múltával kikapcsolja azt. A fogott anyagot gondosan vatta közé helyezve lelőhelycédulával és dátummal látja el, majd kéthetente postára adja. Ez a munka, ha csak pár percre is, de minden nap kétszer igénybe veszi a kezelőt. A munkát lelkiismerettel, pontosan kell végezni, mert a csapdázás csak így szolgáltathat más tényezőkkel (pl. meteorológiai adatok). Az anyag meghatározását követően az adatok számítógépre kerülnek, megkönnyítve ezzel elemzésüket. Az adatbázis különböző szempontú elemzései pedig végső soron az erdeink működésének jobb megismerését szolgálják.

Kékedi Károly, a tompai fénycsapda kezelője ideális partnernek bizonyult ehhez a munkához. Az ország más vidékén tevékenykedő csapdakezelőinek példaképévé vált precíz, megbízható munkájával. A csapda kezelése mellett maradt ideje a hőmérséklet mérésére és a csapadékmérő kezelésére is, ezek adatait szívesen bocsátotta rendelkezésre. Munkáját mindenkor példa értékű tisztességgel és ügyszeretettel végezte. Amikor Tompára vetette a sors, szokatlannak tűnt szemének a geometriai rendben sorakozó fákból álló erdő lát-

ványa. Azonnal átlátta, hogy a fénycsapda is ezen erdők védelmét szolgálja, így elvállalta a fénycsapda kezelését. Még idősebb korában is nyitott volt az új tapasztalatok átvételére, és saját tapasztalatait szívesen osztotta meg másokkal. Az Ő ötlete nyomán született meg az első fénycsapdás találkozók hat évvel ezelőtt abból a célból, hogy az ország különböző részein élő kezelők személyesen megismerhessék egymást, illetve kicserélhessék tapasztalataikat. Kara bátyáink két ilyen összejövetelen vett részt. Sajnos többre már nem lesz módja eljönni, mert a kifürkészhetetlen égiek 2005. őszén magukhoz szólították Őt.

A fénycsapdások szerették csendes, nyugodt természetét, munkaszeretetét és hozzáértését. Tiszteletünk és nagyrabecsülésünk jeléül a jövőbeni a fénycsapdás találkozók „Kékedi Károly Fénycsapdás Találkozó”-nak fogjuk hívni, és kedves feleségét is szeretettel látjuk az elkövetkezendő összejöveteleken. Emlékét nemcsak a fénycsapda adatok sokaságával, hanem szívünkben is őrizzük.

Karcsi bácsi! Köszönjük több évtizedes, önzetlen és lelkiismeretes munkádat! Nyugodj békében!

**Szabóky Csaba
Hirka Anikó**

Albert Tóth Gergely erdésztechnikus (1939–2006)

1939. március 4-én született a székelyföldi Ozsdola községben, ahol édesapja pénzügyőr volt. A család a háború végén menekülni kényszerült és végül hányattatások után 1945

nyarán Győrben telepedett le.

Gergely az általános iskolát már itt végezte, majd 1953-ban Sopronban, az Erdészeti Technikumban folytatta tanulmányait, ahol a forradalom után megfogyatkozott létszámú osztályban 1957-ben végzett.

A szolgálatot az akkor még Észak-mátrai erdőgazdaságnál beosztott, majd kerületvezető erdésztként kezdte két Győr megyei barátjával együtt, de a szíve hamar hazahozta a Kisalföldre. 1959 tavaszán került a Kisalföldi Erdőgazdasághoz, s mint beosztott erdész, a Mosonmagyaróvári Erdészeti Sérfenyő-Doborgaz szigeti kerületében ismerkedett a Duna-ártéri erdőkkel. 27 hónapos honvédségi szolgálat letöltése után a Szigetközben, Ásványráron kerület-

vezető erdésztként folytatta szakmai pályafutását.

1962. július 1-ével a Rábaközi Erdészeti Szobavölgyi kerületébe helyezték át. Két éves Göbösi tartózkodása idején megnősült. Ezután Győrbe került, ahol 1964-től 1975-ig a Pinnyédi erdészkerület irányítását látta el, később kibővítve a Rábapatonáival is. Ez idő alatt hat Győr környéki tsz-ben zakirányítást is végzett és emellett rakodókezelői tevékenységet is kapott feladatul.

1975. július 1-ével bevezényelték az erdőgazdaság központjába munkaügyi előadónak. Ötéves központi szolgálata ideje alatt tovább tanult, elvégzett egy hároméves felsőfokú időelemző-munkaszervezői tanfolyamot. Munkahelyi besorolása magasabb lett, munkája több, de fizetését változatlanul hagyták, emiatt munkahelyet változtatott. Áthelyezéssel került a Nyúli Béke Tsz-hez ahol erdészeti ágazatvezetőként egy más szakmai környezetben kellett dolgoznia. Őt évet töltött ebben a munkakörben, bővítette tudását, becsülettel helyt állt. 1986-ban visszahívták az Erdőgazdasághoz, így ez év november 1-ével került áthelyezésre a fahasználati és kereskedelmi csoportba mint belkereskedelmi előadó. Itt dolgozott nyugdíjazásáig 1997. év végéig.

Nyugdíjas éveiben sem távolodott el a szakmától, továbbra is aktívan vett részt a fizi-

kai és szakmai munkák szervezésében, mint szakirányító. Tudásának, korábbi munkájának elismerésének is tekinthető, hogy életének utolsó évében régi munkáltatója belső ellenőri célfeladatokat bízott rá, amit nagy felkészültséggel, alaposan végzett el.

Tevékeny ember volt. Munkáját, bármilyen poszton is szolgált, az alaposág, kemény következetesség jellemezte. Bárán kiállt a véleményéért, de az ebből adódó esetleges konfliktusok nem gyűrtek le, mivel mindenki elismerte igazságszeretetét, a szakma iránti elkötelezettségét.

Büszke volt a munkájára, amit egész életében nagy odaadással végzett, beleértve a fizikai munkát is, akár szőlőkapálásról, erdészeti munkákról, parkgondozásról volt szó, sosem tartotta rangon alulinak: a föld gyermeke maradt mindig.

Közösségi ember volt, mindig lehetett rá számítani. Ha segílyt kellett gyűjteni és vinni Székelyföldre, ott volt, ha az Erdészeti Egyesületünk adott feladatot, becsülettel megtette amit rábíztak, nyugdíjazása után a szenior társai helyi csoportjának egyik fő mozgatója lett. Egykori iskolájával is ápolta a kapcsolatot, alapító tagja és tevékeny résztvevője, támogatója volt az öregdiák baráti körnek.

Sokan tartották barátjuknak, akikről sosem feledkezett meg, számon tartotta őket,

érdeklődött utánuk, s mint szőlősgazda is szívesen látott mindenkit a pincéjében.

Egész életében hű volt, feleségéhez, családjához, szakmájához, barátaihoz, iskolájához, hazájához, szülőföldjéhez. Odaadón feltette, óvta a családi fészek melegét, amely biztos hátteret adott egész életében, küzdelmeiben és végső harcában is.

Hirtelen tört rá a gyilkos kór, érezte, hogy nincs segítség. Pedig voltak még tervei, hosszú, tevékeny időkre számított még. 2006. június 26-án távozott el közülünk. Július 7-én kísértük utolsó útjára a Győrnádorvárosi köztemetőben.

Drága Gergely Barátunk! Nagy úrt hagyttál magad után, távozásod pótolhatatlan veszteség mindnyájunknak.

Soha sem felejtünk. nyugodjál békében!

Greguss László Géza

Hcs titkár

Kocziha Jenő
okl. erdőmérnök
(1924-2006)

Kocziha Jenő pályatársunkat, Barátunkat 2006. május 12-én, a Farkasréti Mindszentek Plébánia Templom altemplomában helyezték végső nyughelyére.

A búcsúztatáson évfolyamtársa dr. Erdős László emlékezett vissza arra a hosszú, eseménydús életútra, ami Neki is – több kortársával együtt a háborús évek miatt – osztályrészsül jutott. Egy közismert erdészcsalád gyermekeként 1924. július 14-én Fenyőfőn született. Gyermek- és ifjú éveit Ugodon, a Bakony lábánál töltötte. Középiskolai tanulmányait Gödöllőn, majd Pápán folytatta, ahol 1943-ban érettségizett. Ezt követően iratkozott be a Soproni Egyetem erdőmérnöki karára. Az erdőt szerető, gondozó és sok munkáskéznek megélhetést biztosító tapasztalatok, élmények, mind a Bakony csodálatos erdeire és a család erdőmérnökeinek gazdag gyakorlati ismereteihez kötődtek.

Egész évfolyamának egyetemi tanulmányait 1944-ben a háborús események miatt felfüggesztették. Ezt követően többeket katonának hívtak be, vagy hazaküldtek. Neki a katonai szolgálat, nyugatra vezénylés és francia hadifogság jutott osztályrészsül. 1946-ban került haza, majd folytatta tanulmányait. 1949-ben abszolvált és végvizsgálatára készült, amikor egy nappal előtte az Államvédelmi Rendőrség „határsértésben való részvétel” vádjával letartóztatta. Az akkor szokásos hosszas vizsgálgatás, gyenge lábakon álló, úgynevezett „jogi” eljárás keretében 1951. március 20-án bocsátották el, egyidejűleg az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) mint a „szocialista társadalom ellenségét” a hírhedt kistarcsai „Biztonsági Internáló Táborba” helyezte fogságba. Az ilyen táborok felszámolásakor 1953. szeptember 22-én, indoklás nélkül szabadon engedték. Az elhíresült időszakban összesen 1166 napot vettek el fiatal éveiből, a 2001. július 10-ei bírósági megsemmisítő határozat szerint. Elbocsátáskor közölték ve-

le, hogy csak fizikai munkásként dolgozhat. A Történeti Hivatal dokumentumai szerint 1960. augusztus 11-ig még rendszeresen megfigyelték és jelentéseket készítettek róla.

Ebben a helyzetben a Diósjenői erdei út-építésnél (Erdőgazdasági Építő Vállalat) kezdett dolgozni, majd az ERDÉRT Fakereskedelmi Vállalatnál kapott munkát. Először mint szakmunkás, később mint telepi szakvezető tevékenykedett. Nevéhez fűződik a pestlőrinci lombos fatelep felépítése és üzemeltetése. Időközben gondos és szakszerű munkája alapján támogatták tanulmányainak befejezését, és így oklevelét 1954 végén szerezhette

meg. 1968-ban széles körű tapasztalatai és nyelvismerete figyelembevételével a Vállalati Központ osztályának szakmai vezetője lett. 1984-ben 31 évi szolgálat után vonult nyugdíjba. Az ERDÉRT vállalat kérésére még 7 évig export tanácsadóként dolgozott még tovább.

Kocziha Jenő kollegánk személyében egy olyan erdészgeneráció tagja távozott sorainkból, aki az Erdőmérnöki Kar mindenkori legnagyobb létszámú évfolyamának hallgatójaként 1943-ban kezdte tanulmányait.

Jenő, nyugodj békében, emléked megőrizzük.

Zágoni István

Kopjafaavatás

Abból a szomorú alkalomból jöttünk össze, hogy megemlékezzünk mindannyiunk által szeretett, megbecsült, kiváló erdészkollegánkról Stádler Károlyról.

Gazdag életútjának csak egy kisebb állomása volt a HM Budapesti Erdőgazdaságnál eltöltött néhány év.

A győri honvédségi erdészkerületben 1999. év végétől 2005. tavaszig szervezte kiválóan, nagy önállósággal az erdészeti munkákat. Az intenzív katonai használatnak kitett területeken is tudott kiemelkedőt, maradandót alkotni. Ezt jelzi az ő irányítása alatt 2000 tavaszán 26 hektáron létesült kocsányostölgyes-szürkenyáras is, ahol jelenleg tartózkodunk, a Győr Likócs 95 F erdőrészletben.

Mindig is szem előtt tartotta, hogy az erdőnek sokfajta elvárásnak kell megfelelnie, sokfajta szerepe és feladata van.

Ezeknek az erdőnek a természetvédelemben és a fatermesztés területén betöltött szerepe mellett, a győri lakosság

pihenési, kikapcsolódási igényeit, érdekeit is szolgáltnia kell, ezt mutatja a bácsai réten őshonos, lombos fajokból álló 7 hektáros, kiváló erdő telepítése is. Karcsi barátunkat egész élete, szakmai munkája Győrhez kötötte, de színes és jó kedélyű egyénisége, ugyanakkor komoly és felelősségteljes munkája, óriási szakértelme ismertté tette nemcsak a Kisalföldön, hanem az egész szakma előtt.

Olyan tősgyökeres polgári családból származott, amelyben elei sokat tettek a győri ipar megteremtéséért, fejlesztéséért. Karcsi természetközeli szakmát választva került a Soproni Erdészeti Technikumba, amelynek elvégzését követően a Kisalföldi Erdőgazdaságnál helyezkedett el és szolgált 40 éven keresztül kerületvezető erdészként. Elmondhatjuk, hogy Ő a kisalföldi erdőkért tett sokat és maradandó munkáját az általa ültetett erdők őrzik.

Rövid 4 hónapos gyakornoki idő után először a frissen alakult Északhansági Er-

dészet lébényi területében látta el ezt a munkakört, majd 1963-ban átkerülve a Győri Erdészethez a koroncói erdészkerület vezetője lett és itt dolgozott nyugállományba helyezéssel. A gazdaságnál végzett munkáját háromszor is kiváló dolgozó kitüntetéssel ismerték el.

Kerületvezető munkája maradéktalan végrehajtása mellett feladata volt az Erdőgazdaság gesztorsága alatti a ménfőcsanakai és koroncói mezőgazdasági termelőszövetkezetek erdőgazdálkodásának szakmai irányítása is.

Pályafutása kezdetén a Hanság fásításában, a mezővédő erdősávrendszerek kialakításában, kivitelezésében szerzte első erőtelepítési tapasztalatait.

Lehet azt mondani, hogy az akátermesztés területén gyűjtötte össze a legtöbb tapasztalatot, annak igaz szakértőjévé vált. A saját területén kísérletezve, mezőgazdász barátainak, ismerőseinek segítségével, aktív részvételével vezette be az akác magvetéssel történő telepítést, dolgozta ki, tökéletesítette annak technikáját. E technológiával a telepítés költségeit mintegy 40%-kal sike-

rült csökkentenie a hagyományos csemeteültetési technológiával szemben.

Nyugállományba vonulása nem jelentette azt, hogy befejezte volna szakmai tevékenységét. Megváltozott viszonyoknak megfelelően egyre nagyobb részt vállalt a magánerdő-gazdálkodás beindításában, szakmai koordinálásában. Az új erdők telepítése lett élete célja, melyet főképpen az általa kikísérletezett módszerrel végzett. Eközben a HM által a megyében kezelt, mintegy 1300 ha szakmai irányítását is végezte.

Kerületvezetői és szakirányító tevékenysége mellett, mintegy 1500 ha új erdő létrehozása köthető a nevéhez.

Szakmai társadalmi szervezetünknek az Országos Erdészeti Egyesületnek munkába lépésétől kezdve 45 éven át tagja volt. Aktív egyesületi tevékenységének keretében 1974-től a helyi csoport vezetőségében, 1975-től a helyi csoport javaslatára az OEE elnökségének tagja, ahol elismerve tevékenységét 1985-ben az OEE technikai alelnökévé választották, melyet – közmegegyezésre – 1990-ig töltött be. Fentiekén túlmenően 1975-től 1990-ig az

egyesület lapjának szerkesztőbizottsági munkájában is részt vett. Az „Erdészeti lapok”-ban négy alkalommal is jelent meg publikációja különböző témákban.

1999-ben egyesületi és szakmai munkáját az OEE az erdész szakma egyik legrangosabb kitüntetésével, a Kaán Károly emlékéremmel ismerte el.

Közösségi emberként mindig szívügyének tekintette az erdésztársadalom összetartozásának szervezését. Számátlan szakmai rendezvény, bemutató aktív rendezője, házigazdája, résztvevője volt. A 80-as évek közepén felélesztette az erdészből hagyományát, melyet Kisalföldi Erdészek báljává fejlesztett fel és 20 egymást követő éven át nagy odaadással, magas színvonalon, sikeresen szervezett, belevonva nem csupán erdészeket, hanem az erdőt szerető egyéb barátokat, ismerősöket is.

Mi, kisalföldi erdészek, büszkék vagyunk rá. Emlékeztessen rá és munkájára mindenkit ez a kopjafa és a Győrtől Koroncóig a több mint 1500 ha új erdő.

**Keresztes György
Greguss László Géza**

Kopjafa a Mecsekben

A Mecseki Erdészeti Zrt. Pécsváradi Erdészete és az Országos Erdészeti Egyesület Baranya Megyei Helyi Csoportja 2006. október 6-án kopjafát állított Szeri János kerületvezető erdésznek a Hosszúhetény határában fekvő Köves-tetőn.

Az erdészember élete porszem az erdő életéhez képest, de élete során mégis befolyásolja, módosítja az életkörülményeket, munkájának nyoma sok-sok

időn keresztül fennmarad, s ezáltal valamiképpen részesévé válik a teremtsének.

Azért gyűltünk össze, hogy egy rövid, de hangsúlyos megemlékezésben főhajtással adózzunk egy erdészélet előtt, hogy tisztelgünk egy életmű előtt és mementőt állítsunk az utókornak.

Szeri János 1923-ban született Mindszenten. Már 7 évesen nagy érdeklődést mutatott a természet iránt. Édesapja katonatisztnak akarta taníttatni, de ő végig

kitartott elhatározása mellett: erdész akart lenni. Tízévesen az iskolai szünetekben báró Weissmann erdészetében segédkezett.

Erdészeti tanulmányait a háború után tudta csak megkezdeni és végül 1948-ban Ásotthalmon, az erdészeti szakiskolában végzett erdészként. Az iskola elvégzése után 1953-ig a szegedi erdőgazdaságnál dolgozott vezető erdészként. Ebben az évben házasodott meg. 1953 és 1958 között Ásotthalmon dolgozott főerdészként.

Mivel a dombos-hegyes vidéket jobban kedvelte, 1958 decemberében a Mecseki Erdészethez sikerült áthelyeztetnie magát, először Lókára, majd 1961-ben Komló-Zobákpusztára – ahol haláláig élt.

A Kárászi Erdészetenél dolgozott kerületvezető erdészként. Háromszor kapott kiváló dolgozó kitüntetést, munkáját mindig nagy szertettel, hivatástudattal és szorgalommal végezte. Többször próbálták más területre elhívni, de ő ragaszkodott az erdőhöz.

Bár 1983-ban nyugdíjba vonult, amíg egészsége engedte – azaz 73 éves koráig – tovább dolgozott az erdészetnél. 2004. október 8-án halt meg súlyos betegségben.

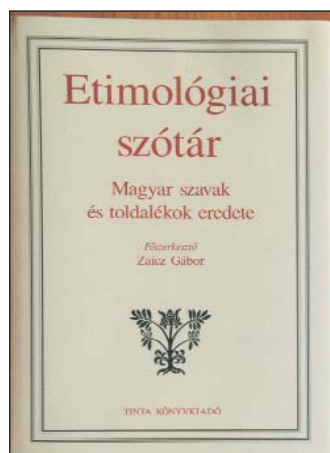
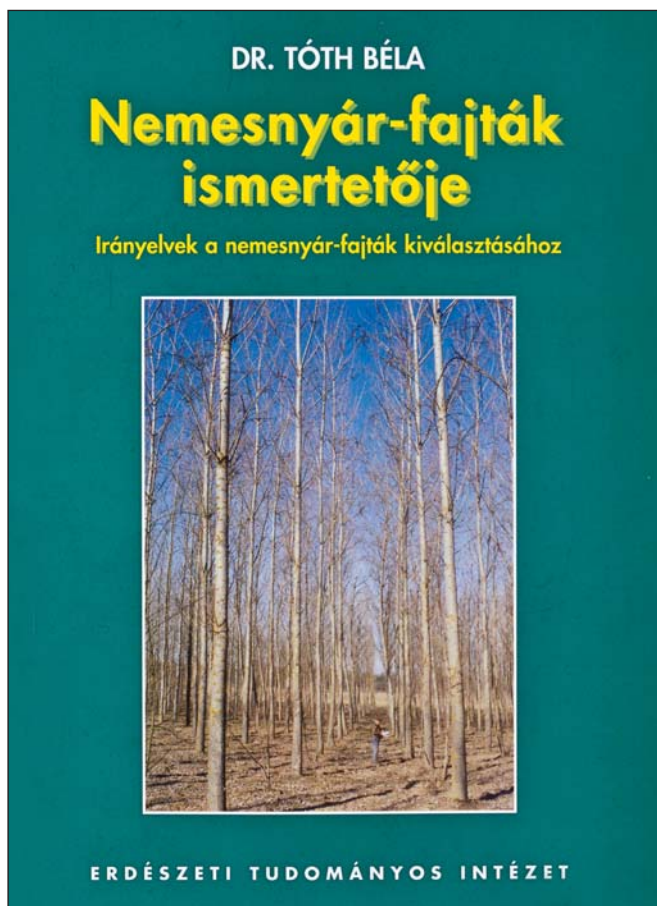
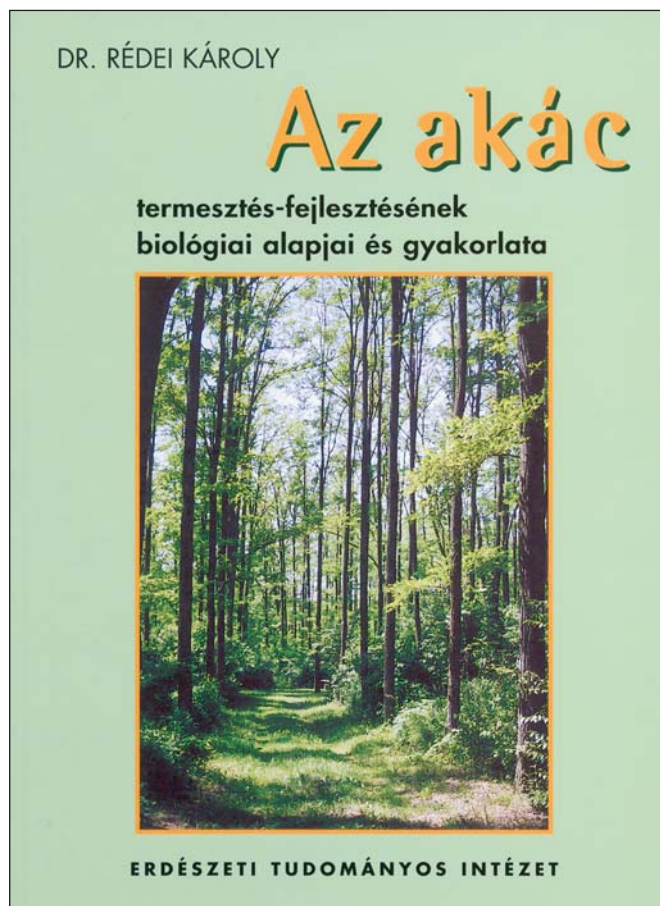
Életét a természet és az erdő szeretete határozta meg.

Emlékét őrizzük.

Ripszám István

Megjelent • Megjelent • Megjelent

Hozzászokhattunk az utóbbi években a Tinta Könyvkiadó igényes, színvonalas kiadványaihoz. Karácsony közeledtével minden bizonnyal szép és hasznos ajándékként kínálkozik. Anyagilag sem járunk rosszul, ha a köteteket a Tinta Könyvkiadónál rendeljük meg. (1116 Budapest, Kondorosí út 17.), mert 25% kedvezményt kapunk.

DigiTerra EIR v4
Erdőgazdálkodási Információs Rendszer

- ingatlan-nyilvántartás
- erdőgazdálkodás
- üzemterv
- vadgazdálkodás
- mezőgazdaság

www.digiterra.hu

DigiTerra

DigiTerra Informatikai Szolgáltató Kft.
1123 Budapest, Tállós u. 15/a, Tel.: 1/225-8173,
Fax: 1/225-8174, e-mail: info@digiterra.hu